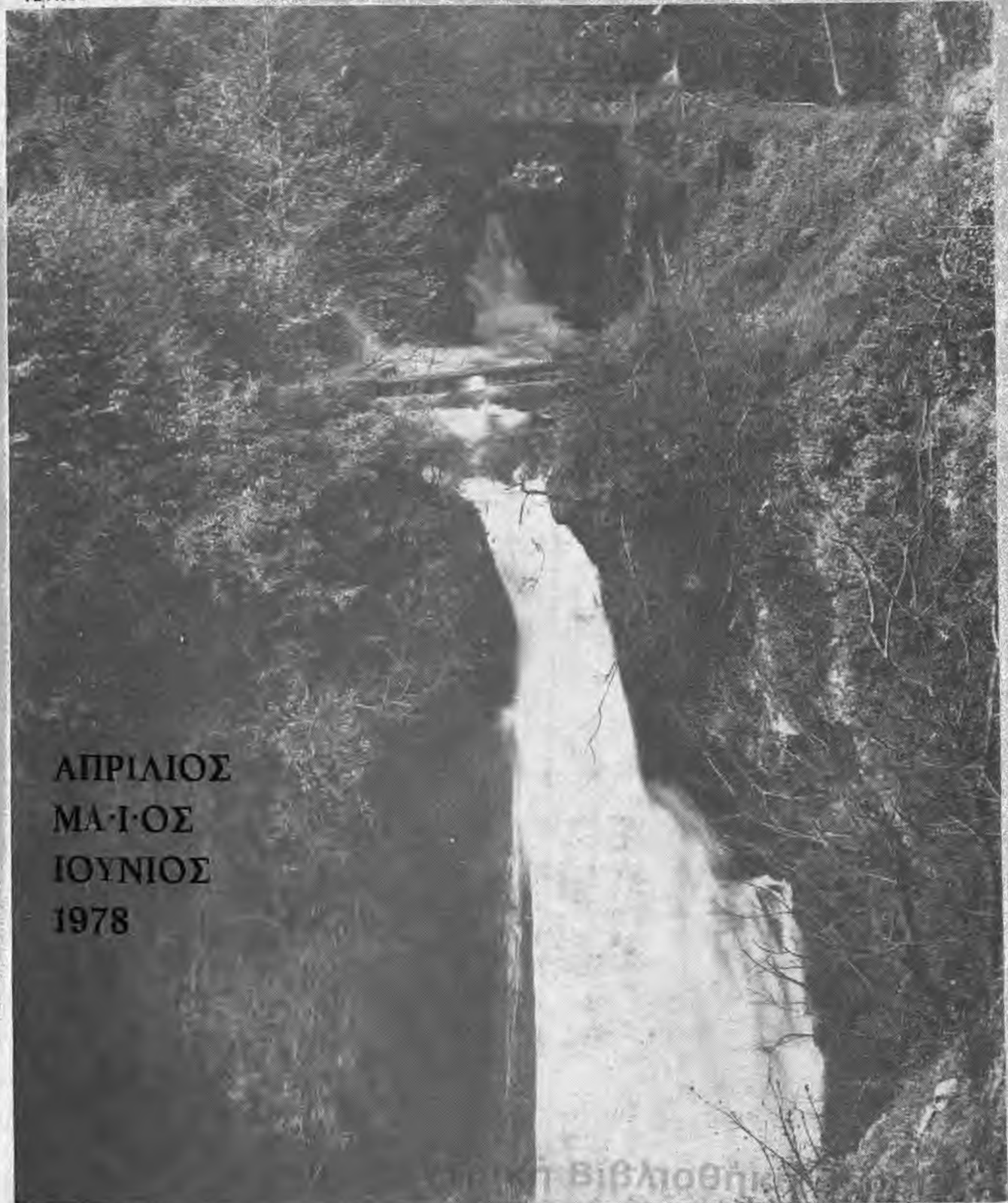

Η ΝΙΑΟΥΣΤΑ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΝΑΟΥΣΗΣ

ΤΕΥΧΟΣ 3 - ΔΡΑΧΜΑΙ 50

ΑΠΡΙΛΙΟΣ
ΜΑΪΟΣ
ΙΟΥΝΙΟΣ
1978

Βιβλιοθήκη

ΚΑΡΑΜΠΙΝΕΣΗΣ

ΠΑΙΔΙΚΑ - ΑΝΔΡΙΚΑ

στό Β' κατάστημα κοντά
στό ταχυδρομείο
τηλ: 28106 ΝΑΟΥΣΑ

Έμεις πουλάμε γνήσιο βασιλικό πολτό

Έσείς ... αγοράζετε υγεία

Έλσα Δάδη, μελισσοκόμος

Άντωνίου Κωνσταντινίδη 15, Τηλ. 0332)22279 ΝΑΟΥΣΑ

“ Ν Ι Α Ο Υ Σ Τ Α , ,

ΕΚΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΝΑΟΥΣΗΣ

“ Έτος Α’ — Φύλλο 3ο — ΜΑΪΟΣ 1978

ΣΤΗΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

Όδ. Ντινόπουλος, Έλ. Μήτσαλα, Ίωάν. Καρτασιώλης

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΤΗΣ: Ε.Α. Κιάος

Χρ. Πεφδικάρη 3, — Τηλ. 27.093 — ΝΑΟΥΣΑ

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗΣ: Γεώργ. Γκέσιος

Βασ. Κων/νου 32 — Τηλ. 28.646

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΒΕΩΦΤΛΛΟΥΤ: Ι. Κοσμαρίκου

ΕΚΤΥΠΩΣΗ: «Βιβλιοτυπωτική»

Περ. Ζέγγος — Δημ. Δρανίτσας και Σία Ο.Ε.

Άντ. Καμάρα 3 Τηλ. 260.140 — Θεσσαλονίκη

Περιεχόμενα

Έπικαιρα

Άλληλογραφία	46
Τό χρονογράφημα	45

Ίστορικά

Ι. ΠΑΠΑΝΔΡΙΑΝΟΥ: Ο Ναουσαίος Δημήτριος Άναστασιου. Ένας μεγάλος ευεργέτης των Σέρβων	46
Κ. ΠΑΠΟΥΛΙΔΗ: Τό Όλοκαύτωμα τής Νάουσας. Τομές και διερευνήσεις	48
Κ. ΧΑΤΖΗΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗ: Πώς καθιερώθηκε τό Όλοκαύτωμα	50
ΟΔ. ΝΤΙΝΟΠΟΥΛΟΥ: Ήμερολόγιο των κυριωτέρων γεγονότων τής επανάστασης τό 1822	51
ΣΤ. ΔΑΔΗ: Ήρωϊκές μορφές του «Χίλια οκτακόσια»	54

Έρευνες

Μ. ΒΑΛΣΑΜΙΔΗ: Ή μουσική, τό τραγούδι, ό χορός στην Ίλιάδα του Όμήρου	55
Κ. ΚΟΥΤΣΙΟΠΟΥΛΟΥ: Νάουσα, πόλος έλεως εργατών	58

Γεωργικά

Ν. ΘΟΔΩΡΙΔΗ: Χυμός μήλων, ό πιο φυσικός και υγιεινός χυμός	60
ΟΔ. ΝΤΙΝΟΠΟΥΛΟΥ: Ή καλοκαιρία στην καρπόδεση των άπωροφόρων	61

Έπιστημονικά

Α. ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΗ: Κιρσοί των κάτω άκρων. Θεραπευτική αντιμετώπιση αυτών	62
--	----

Λογογραφικά

Ν. ΣΠΑΡΤΣΗ: Τότι κι τώρα	65
--------------------------	----

Θέματα τής πόλης μας

Τό Όδειο και τά προβλήματά του. Συνέντευξη με τον πρόεδρο κ. Ν. Τσαύλα	66
ΕΥΑΓ. ΖΑΛΙΟΥ: Τό Κέντρο Έργαζομένου Κοριτοΰ και ή θρανη ιστορία του	69

Άθλητισμός

ΙΩΑΝ. ΝΟΥΣΗΛΑΖΟΥ: Ό άθλητισμός μας μπορεί να φθάσει ψηλότερα	71
--	----

Διάφορα

Β. ΝΑΛΜΠΑΝΤΗ: Ή αλήθεια και γιστι δέν τη θέλουμε	73
Ή χορωδία και όρχήστρα του γυμνασίου θηλέων	74
Δραστηριότητες του Λυκείου Έλληνίδων	75
Βροχομετρικά στοιχεία	76
Ναουσαϊκή κουζίνα	77
Ναουσαϊκό σταυρόλεξο	78

Φίλοι μας γιιά σας.

Με ιδιαίτερη ικανοποίηση παρουσιάζουμε και αυτό τό τρίμηνο τής «Νιάουστα». Άφιερωμένη — φυσιολογικά — στο μεγαλύτερο γεγονός του Μαΐου, τή γιορτή του «Όλοκαυτώματος». Τό γεγονός πού ήταν, είναι και θα είναι ή φωτεινή ανταύγεια πού θα καταυγάξει όλο τον Έλλαδικό χώρο. Τό γεγονός όμως πού πέρασε — όπως και τόσες άλλες χρονιές — πάλι άπαράτηρητο. Για μία ακόμη φορά, τύπος, ραδιόφωνο και τηλεόραση σιώπησαν επίδεικτικά. Να επαναλάβουμε κι έμεις όσα στο παρελθόν έχουν ειπωθεί για τήν έγκληματική αυτή άδιαφορία; Θα είναι λόγια χωρίς ουσία...

Ποιά ή αντίθεση με τήν περυσινή γιορτή και τήν επιβλητική παρουσία του προέδρου τής δημοκρατίας κ. Τσάτσου. Όλα τά μέσα ενημερώσεως κάθε μέρα και για μία όλόκληρη εβδομάδα κάτι είχαν να πουν για τή Νάουσα και τήν ιστορία τής. Φέτος όμως ή παρουσία του ΥΒΕ δέν στάθηκε ικανή να άναπληρώσει τήν άπουσία όλου του πολιτικού κόσμου. Και οι Ναουσαίοι γιόρτασαν τή μεγαλύτερη γιορτή τους με τήν πικρή σκέψη τής λησμονιάς. Δέν πειράζει. Άς έλπίσουμε ότι του χρόνου θα μας θυμηθούνε.

Σ' αυτό τό τεύχος ή «Νιάουστα» περιλαμβάνει:

— Άρθρο του συμπολίτη τ. βουλευτού κ. Χατζηγηγοριάδη πού μας έξιτορεί πώς ή Νάουσα ονομάστηκε «Ήρωϊκή Πόλις».

— Άποσπάσματα από τήν ενδιαφέρουσα διάλεξη του κ. Κ. Παπουλιδη.

— Χρονικό του κ. Όδ. Ντινοπούλου γύρω από τά γεγονότα πού προηγήθηκαν τής Έπανάστασεως τής Ναούσης.

Άκόμα

— Ένδιαφέρουσα συνεργασία του κ. Παπαδριανου για τον Ναουσαίο ευεργέτη των Σέρβων Δημήτριο Άναστασιου - Σαμπώφ.

— Έρθενα του Λυκειάρχη κ. Έμμ. Βαλαμιδη για τήν μουσική, τό τραγούδι και τον χορό στα Όμηρικά χρόνια.

— Τό επιστημονικό άρθρο του κ. Άρη Παπανικολη για τους κιρσούς των κάτω άκρων, καθώς επίσης τό χρονογράφημα, τήν αθλητική σελίδα και άλλα ενδιαφέροντα.

Αυτό για τώρα. Ραντεβου μετά ένα τρίμηνο και ως τότε πολλές εύχές για ένα χαρούμενο και δροσερό καλοκαίρι.

Ε.Α.Κ.

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΙΔΙΩΤΩΝ ΔΡΑΧ. 200

ΔΗΜΟΙ, ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ, ΣΥΝΉΣΙΜΟΙ » 300

Ἡ ἀλληλογραφία μας

Ὁ Γ.Γ. κ. Βαλταδῶρος γιὰ τὴ «Νιάουστα»

Με ἰδιαίτερη χαρὰ καὶ ἱκανοποίηση χαιρετίζω τὴν ἐκδοσὴ τοῦ περιοδικοῦ «Νιάουστα» ποῦ ἀποτελεῖ μιὰ νέα ἔκφραση τῆς τόσο σημαντικῆς μέχρι σήμερα δραστηριότητος τοῦ συλλόγου Ἀποφοίτων Ναούσης.

Ἀπὸ τὰ πρῶτα κιόλας τεύχη φαίνεται ἡ ἐπίσημη καὶ συστηματικὴ προσπάθεια καὶ ἡ εὐγενικὴ φιλοδοξία τῶν ὑπευθύνων νὰ κάνουν τὸ περιοδικὸ αὐτὸ ἕνα μαχητικὸ ἀόμιθῆμα τῶν προβλημάτων τῆς Ναούσας καὶ καθρέφτη τῆς ζωῆς καὶ τῆς δραστηριότητάς των καὶ τὸν ἀνθόκηπο τῶν ὡραίων παραδόσεων καὶ ἐθίμων τῆς.

Συγγνώμὴ τὸ χέρι ὄλων ὄσοι χιῶρις νὰ λογαριάσουν μόνον καὶ ἀπάντη συντέλεσαν στὴν πραγματοποίηση τῆς ἐκδόσεως.

ΑἴΓΕΛΟΣ ΒΑΛΤΑΔΩΡΟΣ
Γεν. Γραμ. Υ.Β.Ε.

Νὰ ἐπιστρατεύσετε τοὺς Ναουσαίους

Φίλατοι Ἀπόφοιτοι,

Ἐνα θεοῦ εὐχαριστῶ ποῦ θυμηθῆκατε ἕναν παλιὸ γυμνασιάρχην τοῦ τότε μικτοῦ γυμνασίου Ναούσης (Λαπτείου 1951—1957) καὶ μοῦ στείλατε τὸ λαμπρὸ περιοδικὸ σας. Ἀληθινὰ τὸ κομμάρισα. Τὸ 2ο τεῦχος καλύτερο ἀπὸ τὸ πρῶτο. Εὐχομαι πάντα καλύτερο!

«Πάντα ψηλότερα ν' ἀνεβαινῆμε πάντα μακρύτερα νὰ βλέπομε»
(Γκαίτε)

Ἐχετε δίστα σας τὸ ἀπέραντο «ὄμιλοστίσιον» τοῦ πανεπιστημίου τῆς Θεσσαλονίκης καὶ τοὺς ἄλλους πνευματικὸς ἀνθρώπους τῆς. Μόνο τοὺς Ναουσαίους νὰ ἐπιστρατεύσετε δὲν θὰ σᾶς λείψει ἐκλεκτὴ ὄλη.

Κινητοποιεῖστε ὅμως πρὸ πάντων τοὺς ντόπιους νέους, τοὺς καλοὺς

ἀποφοίτους καὶ μαθητὲς τῆς Ναούσας, τοὺς φοιτητὲς Ναουσαίους στὴν Ἑλλάδα καὶ τὸ ἔξωτερικόν. Βρῆτε τοὺς στὰ ἀρχεῖα τοῦ γυμνασίου. Θὰ χαροῦν νὰ σᾶς βοηθήσουν ἠθικά, πνευματικὰ καὶ θλιβά.

Ἴσως κ' ἐγὼ ἂν θὰ θέλατε, σᾶς γράψω μερικὲς ἀναμνήσεις μου ἀπὸ τὴν ἔχρησθη ὑπηρεσία μου στὴ Ναούσα.

Τὶς 200 δρχ. ποῦ ἐσωκλείνω δεχθῆτε τες σὰν τιμητικὴ ἐνλοχυση.

Με τὶς εὐχῆς μου καὶ τὴν ἀγάπη μου
ΗΛΙΑΣ ΜΟΥΝΔΡΕΑΣ

Ἡ μάχη στὴ Χονδροσοῦγλα

Φίλε κ. Διάδη,

Ἀπὸ φίλους Ναουσαίους γνῶρισι τὸ περιοδικὸ τοῦ συλλόγου σας «Νιάουστα» καὶ ἠμολογομένως ὀφείλω νὰ συγκαρῶ ὄλους ποῦ συντελοῦν στὴν ἀξιόλογη αὐτὴ προσπάθεια.

Ἰδιαίτερα μελέτησα τὸ δικό σας ἄρθρο «Ἡ μάχη στὴν Χονδροσοῦγλα» διότι με βάση καὶ ἀπετηρία ἕνα τοπικὸ τραγοῦδι τοῦ λαοῦ, ἀνασηλώνετε ἕνα γεγονός, σημαντικώτατο γιὰ τὴν ἱστορία τοῦ Μακεδονικοῦ ἀγῶνα στὴν περιοχὴ σας, χωρὶς νὰ ἀπομικρύνεσθε καθόλου ἀπὸ τὶς ἱστορικὲς του διαστάσεις.

Πράγματι πάντοτε τὰ δημοτικὰ μας τραγοῦδια ξεκινοῦν ἀπὸ τὴν πραγματικότητα καὶ ὁ πυρήνας τους εἶναι ἱστορικὸς.

Ἐπειδὴ τυχαίνει νὰ κατέχω τὰ σχετικά μετὰ τὸ γεγονός αὐτὸ ἐμπειρικὰ σημεῖωματα τοῦ κέντρου Ναούσης (σημειώματα Κατεχάκη, Μπέπη Δημητριάδη) καθὼς καὶ τῶν Κέντρων Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης, πιστεύω ὅτι, γιὰ τὴν ἱστορικὴ ὀλοκλήρωση καὶ ἀποκατάσταση τῆς πολυαίμακτῆς ἐκείνης μάχης ποῦ τόσο παραστατικὰ τραγοῦδῆθη ἀπὸ τοὺς Ναουσαίους, θὰ

μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ γράψω γιὰ τὸ περιοδικὸ σας, μετὰ βάση τὰ ντοκουμέντα αὐτά, ἕνα συμπληρωματικὸ ἄρθρο τερατηριωμένο ἀρχεῖακά.

Πολὺ φιλικὰ
Γ. ΤΟΥΣΙΜΗΣ

Σ.Σ.: Μετὰ μεγάλη μας χαρὰ θὰ φιλοξενούσαμε ἀπὸ τὶς στήλες τῆς «Νιάουστας» τὸ ἄρθρο σας.

Διάθεση καὶ ζῆλο

Ἀξιότιμοι κύριοι,

Θεοῦ σᾶς εὐχαριστῶ γιὰ τὸ 1ο τεῦχος τοῦ τριμηνιαίου περιοδικοῦ τοῦ συλλόγου σας «Ἡ Νιάουστα» ποῦ εἶχατε τὴν καλωσύνη νὰ μοῦ στείλετε. Τὸ διεξήλθα μετὰ πολλὴ προσοχὴ καὶ εὐκρινὰ σᾶς συγκαίρω γιὰ τὴν πολὺ ἐνδιαφέρουσα ὄλη του.

Ἡ ἐκδοσὴ τοῦ περιοδικοῦ αὐτοῦ ἀποτελεῖ μιὰ μαρτυρία ὅτι οἱ νέοι ἄνθρωποι τῆς Ναούσας ἔχουν διάθεση καὶ ζῆλο νὰ ἐργασθοῦν γιὰ εὐγενεῖς κοινωνικοὺς σκοποὺς καὶ γενικὰ γιὰ τὸ παραπέρα ἀνάθασμα τοῦ πολιτιστικοῦ ἐπιπέδου τῆς πατρίδας τους, ποῦ εἶναι κιόλας ἀρκετὰ ὑψηλό, ὅπως δείχνουν οἱ ἐπιμορφωτικοὶ σύλλογοί σας, τὸ Ὁδείο, τὸ Λύκειο Ἑλληνίδων καὶ ὄλλες πολιτιστικὲς ἐκδηλώσεις τῆς πόλης σας.

Παρακαλῶ θεωρεῖστε τὴν μετριότητά μου φίλο σας καὶ θαιμαστή τῆς ὡραίας πόλης σας καὶ δεχθεῖτε τὴν ἔκφραση τῶν καλύτερων ἀσθημάτων μου.

Φιλικώτατα
ΒΛΑΔ. ΔΕΡΜΑΤΟΠΟΤΛΟΣ

— Καλημέρα, καλησπέρα. Πολύ κρύο, πολύ ζέστη. Πώς τὰ περνάτε; Τί κάνετε; Τί κάνει ἡ οικογένεια;

— Στὴν ώραία μας πόλι εἶναι ὅλα ἴδια. Πρῶτ' δουλεῖά, μεσημέρι φαγητό καὶ ὕπνο, τὸ βράδυ βόλτα στὴν ὁδὸ Βενιζέλου.

Ἔνα καφέ στὸ ζαχαροπλαστεῖο, σὶὸ σπίτι μιᾶς φίλης, λίγο κούς κούς, πῶς τὰ πάει τὸ νιόπαντρο ζευγάρι, τί γίνεται μὲ τὸ γείτονα, τὸ φλέει τῆς κόρης τοῦ τάδε μὲ τὸ νεαρὸ ἀξιοματικό, ἐκεῖνο... μὴ ποιόν... ἔ δὲν κατώλαβες ἀκόμη; σπᾶνε τὴν ρουτίνα. Ὅτιοι ὅλοι ἔνα σᾶμα, ἔνα μυαλό, ζοῦμε τὰ ἴδια, σκεφτόμαστε ἴδια αἰσθανόμαστε οὔτε λίγο οὔτε πολὺ ἴδια.

Παραμένουν ἔτσι ἴδια, κάθε μέρα, κάθε χρόνο, ὅλα τὰ χρόνια.

— Καλημέρα, καλησπέρα. Πολὺ κρύο. Πῶ! πῶ! τί ζέστη. — Ὅμορφο τὸ φρόρεμά σου. — Δὲ βαριέσαι ἔνα τσίτι, νὰ μὲ τις ἐκπτώσεις τὸ πῆρα, τιμὴ εὐκαιρίας καὶ δώστου καὶ κορδώνεται ἡ κυρία.

— Ἐξέρεις... τὸ βράδυ ἔχει τσαῖ ἡ κυρία... θὰ εἶναι ἡ κυρία τοῦ κυρίου... ἡ ἄλλη, ἐκεῖνη, ἐκεῖνη, ἡ τάδε... καὶ τὸ βράδυ στίς καλεσμένες τῆς ἡ κυρία ἐπιδεικνύει ἔντεχνα τὸ καινούργιο κινέζικο σερβίτιο τῆς. Τὰ γλυκὰ πηγαίνω ἔρχονται, οἱ κυρλες σημεῖονουν στίς ἀτζέντες τους συνταγές.

— Πολὺ ώραῖο τὸ κέικ σου Μαίρη.

— Καλό, ἀλλὰ λίγο ἀγλυκο, δὲν νομίζεις; ἀπαντᾷ ἡ κυρία ἀπὸ ὑπέναντι.

— Δὲν νομίζω, ἀλλὰ νὰ... ἐγὼ τὸ κάνω μὲ κομματάκια φρούτου μέσα συμπληρώνει ἡ ἄλλη κυρία καὶ συνεχίζει νὰ παίζει μὲ τὰ κορδόνια τῆς ζώνης τῆς.

Σὲ μιὰ γωνιά, συζητοῦν δυὸ δεσποινίδες, χωρὶς νὰ δίνουν σημα-

σία γιὰ ὅλα τ' ἄλλα, γιὰ τὸν ζὲν φρεμιέ μὲ τὰ γκριζοπράσινα μάτια.

Ἡ μιὰ ἡ Καίτη μὲ τὸ μελαγχολικὸ τῆς ὕφος εἶναι κόρη καλῆς οικογενείας μὲ ἀρχές κ.λ.π. καὶ κ.λ.π. Ἔχει ὅλα τὰ τροπάρια καὶ τοὺς βίους τῶν Ἀγίων. Χάσκει, τὴν ἄλλη, τὴν ἀκούει ἀναστενάξει πότε πότε Μά.. τέλος πάντων ποῖόν ἅγιο μοῦ θυμίζει; Ἡ ἄλλη εἶναι φοβερὴ ρομφήχτρα τῶν περιοδικῶν. Σεφυλλίζει ὅλα τὰ περιοδικὰ τῆς ἐβδομάδος, ψάχνει γιὰ τοὺς πιὸ διάσημους ἠθοποιούς, τραγουδιστάς, ποδοσφαιριστάς, τί φορᾶνε πῶς

Τῆς ΚΙΚΗΣ ΜΟΥΜΤΖΙΔΟΥ

γλεντᾶνε, τις περιπέτειες ποὺ εἶχανε τελευταῖα. Πόσους γάμους ἔκανε ἡ Ταίηλορ, ποὺ τραγουδάει ἡ Ραφαέλα Καρα, δὴ τὸν πάρη τὸν Γολάκο ἡ ΑΕΚ; καὶ διάφορα τέτοια.

Αἰσθάνεσαι τὸν ἥλιο κάτω ἀπὸ τὸ πετσί σου, νὰ καίει τὴν σάρκα σου. Τὰ μαγαζιά μὲ κοιτεσασμένες τις τέντες προκαλοῦν τοὺς περαστικούς. Μέσα ὑπολογίζονται οἱ πελάτες καὶ ὁ τζίρος στὰ δάχτυλα.

Οἱ ὑπάλληλοι μετᾶνε τοὺς γύρους μιᾶς μύγας. Βλέπεις εἶναι πιὸ διασκεδαστικὸ ἀπὸ τὸ τίς τὰς ποὺ κάνει τὸ ρολόι ὥσπου νὰ φθάσει δύο ἡ ὅρα νὰ σχολάσουν.

Στὸ δρόμο ἀπὸ τὰ παντζούρια βγαίνει ἡ ἀπόδειξη τῆς νοικοκυρωσύνης.

Οἱ μητέρες κατηφορίζουν μὲ τὰ καροτσάκια γιὰ μιὰ βόλτα στὸ πάρ-

κο. Μὲ πολλὴ περηφάνεια δείχνουν τὰ καλοαναθρεμένα παιδιὰ τους μὲ τὰ ματόχανδρα στὴν πλάτη καὶ ὅποσδήποτε οἱ συζητήσεις ἀφοροῦν αὐτὰ.

— Ἐγὼ τοῦ δίνω γάλα Βλάχας.
— Σώθημα μὲ τις πάνες μιᾶς χρήσεως.

— Ἀποκλείεται δὲν τις συνηθίζω... Ἐ ὄχι καὶ νὰ πλένω συνέχεια, δὲν μοῦ ἔμεινε οὔτε ἔνα νύχι.— Ὁ δικός μου εἶναι φοβερὰ ἔξυπνος.
— Μὲ τὸν δικό μου ἔγω προβλήματα μὲ τὸ φαγητό Πῶ πῶ! γκρινια μὲ αὐτὸ τὸ παιδί δὲν κοιμήθηκε ὅλη τὴ νύχτα. Εὐτυχῶς ποὺ ἔχω καὶ τὴν πεθερά μου. Χρυσὴ γυναίκα...

Στίς γωνιές ἀκούγονται χαρούμενα οἱ φωνές τῶν παιδιῶν.

— Ἀμπέ μπῆ μπλόν, ἀρχίζουν ὅλα μαζί. Βγαίνεις ἐσύ.

— Ἀμπέ μπῆ μπλόν βγαίνεις καὶ σὺ, καὶ σὺ καὶ τὴ φιλιάει ὁ Χρῆτος.

Ἀρχίζει ἔτσι ἔνα ἀτέλειωτο κρυφτό, κνηγιητὸ ποὺ τὸ σταματᾷ ἡ φωνὴ τῆς μητέρας.

— Νύχτωσε. Σπίτι γρήγορα, δὲν διαβάσατε ἀκόμη, αὔριο πάλι.

Πόσα πολλὰ μποροῦν νὰ φτιάξουν αὐτὰ τὰ παιδιὰ; Μποροῦν ἀλλὰ θέλουν; Θέλουν ἀλλὰ ξέχρουν; Κι' ἂν ξέχρουν ποῖός τοὺς τὰ ξμαθε; Οἱ δάσκαλοι; Ἡ ἐκκλησία μὲ τὸ ἀκαταλαβίστικο γι' αὐτὰ Ἐθαγγέλιο; Οἱ ἐφημερίδες μὲ τὰ πρωτοσέλιδα ἐγκλήματα καὶ τὰ πολιτικά πάθη; Τί νὰ κίνουν; Συνεχίζουν καὶ αὐτὰ ὁμοια μὲ τὰ προηγούμενα. Συνεχίζουμε αὐτὰ, συνηθίζουμε ἐμεῖς, συνηθίσαμε ὅλοι. Ἡ ζωὴ συνεχίζεται ἔτσι καὶ θὰ συνεχίζεται πάλι ἡ ἴδια.

— Καλημέρα, καλησπέρα. — Πολὺ κρύο, πολλὴ ζέστη.

Ο ΝΑΟΥΣΑΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ:

“Ένας μεγάλος ευεργέτης

των Σέρβων

Οι σκληρές συνθήκες της ζωής, που επικρατούσαν στην πολύπαθη γη των Μακεδόνων κατά τους χρόνους της τουρκοκρατίας, ανάγκασαν πολλούς συμπατριώτες μας να μεταναστεύσουν κατά την εποχή εκείνη προς τις όμορες χώρες της Βαλκανικής και την Κεντρική Ευρώπη.

Στις νέες τους πατρίδες οι Μακεδόνες απόδημοι εργάστηκαν σκληρά και τίμια, έκαναν αίματηρές οικονομίες και κατόρθωσαν έτσι να αποκτήσουν τεράστιες περιουσίες. Η οικονομική τους αυτή ευεξία ακριβώς τους έδωσε τη δυνατότητα να γίνουν οι μεγάλοι ευεργέτες όχι μόνο των χωριών, των κοινοτήτων και των πόλεων, από τις οποίες κα-

έλληνικών πηγών) για να μάθει την τέχνη του «σαμπάφ». Σαμπάφ ονομαζόταν ο ράφτης, ο οποίος κατασκεύαζε ενδύματα που φορούσαν οι κάτοικοι των ούγγρικών επαρχιών της αυτοκρατορίας των Αψβούργων. Το όνομα του επαγγέλματος αυτού προσετέθη αργότερα δίπλα στο επώνυμο «Αναστασίου» γι' αυτό οι ιστορικές μας πηγές ονομάζουν τον Ναουσαίο αυτόν απόδημο ως Δημήτριο Αναστασίου - Σαμπάφ. Πραγματικά ο ξενιτεμένος Ναουσαίος βρήκε στο Νόβι Σάντ έναν σπουδαίο σαμπάφ (ράφτη) και εργάστηκε κοντά του ως κάλ-

Γραφει ο κ. ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΡΙΑΝΟΣ
‘Επιστημονικός συνεργάτης του ΙΜΧΑ

τάγονταν, αλλά και των χωρών, οι οποίες τους φιλοξενούσαν. Μεταξύ των τελευταίων αυτών Μακεδόνων ευεργετών την πρωτεύουσα θέσει πρέπει να πάρη ο Δημήτριος Αναστασίου - Σαμπάφ από τη Νάουσα.

Μακεδόνες πραγματευτάδες πήραν μαζί τους τον Δημήτριο Αναστασίου στα 1733, όταν ήταν μόλις έξι έτη, και τον έφεραν στη σερβική πόλη Σεμίλιν. Ο Έλληνας μεγαλέμπορος της πόλης αυτής Γεώργιος Σολλάρος, που καταγόταν από την Καράνιτσα, περιέβαλε με ποργή τον μικρό Ναουσαίο απόδημο και τον έθεσε κάτω από την προστασία του. Τα ιστορικά στοιχεία, που διαθέτουμε, μας βοηθούν να συμπεράνουμε ότι μεταξύ του Γεωργίου Σολλάρου και του Δημητρίου Αναστασίου υπήρχε κάποια μακρινή συγγένεια.

Ο Δημήτριος Αναστασίου έμεινε στο Σεμίλιν μόνο τρία χρόνια, γιατί ο προστάτης του τον έστειλε στα 1736 σε μια άλλη σερβική πόλη, στο Νόβι Σάντ (Νεόφυτο των

φας επί πέντε συνεχή έτη. Στα 1741 ο Δημήτριος Αναστασίου έχει μάθει πια τέλεια την τέχνη του ράφτη και νιώθει τον έαυτό του ικανό να ανοίξει δικό του γραφείο.

Το εμπορικό του όμως δεξιόμοιο του λέει ότι το Νόβι Σάντ δεν ήταν η ιδεώδης πόλη για την εξάσκηση του επαγγέλματός του γι' αυτό φεύγει και έρχεται στην πόλη των Καρλοβιτών, η οποία ήταν τότε το κέντρο των Ορθοδόξων που είχαν εγκατασταθή στην απέραντη αυτοκρατορία των Αψβούργων, όπου και ανοίγει δικό του γραφείο. Η φήμη του γραφείου του Δημητρίου Αναστασίου - Σαμπάφ απλώνεται γρήγορα σ' όλους τους ορθοδόξους κατοίκους της πόλης και ο Ναουσαίος αυτός απόδημος βλέπει ότι το κατάστημά του πρέπει να επεκταθή. Για τον σκοπό όμως αυτόν χρειάζοταν μεγάλο κεφάλαιο και τέτοιο δεν είχε. Στην κρίσιμη ακριβώς αυτή στιγμή έφτασε στην πόλη των Καρλοβιτών ένας άλλος Ναουσαίος έχοντας μαζί του 400 φιορίνια, ένα χρηματικό ποσό δηλαδή αρ-

‘Ο Ναουσαίος Δημήτριος Αναστασίου
‘Ένας μεγάλος ευεργέτης των Σέρβων

κετά σημαντικό για τους χρόνους εκείνους. Οι δύο Ναουσαίοι συνεταιρίζονται τότε επικεφαλής όμως της επιχείρησης παραμένει ο Δημήτριος Αναστασίου - Σαμπάφ.

Τά έτοιμα ενδύματα, που κατασκεύαζε το ξακουστό γραφείο του Αναστασίου, τα μετέφεραν τώρα και τα πουλούσαν στις μεγάλες αγορές του Φούτσγκ, του Κέσκεμτ και της Πέστης. Ο Δημήτριος Αναστασίου - Σαμπάφ όμως δεν μπορούσε να μη μοιάση με τους λοιπούς Μακεδόνες απόδημους. Όπως εκείνοι, έτσι και αυτός σκέφτεται παράλληλα και άλλου είδους επιχειρήσεις, οι οποίες θα μπορούσαν να του φέρουν κέρδη. Ενοικιάζει λοιπόν τις έρημες εκτάσεις της περιοχής των Καρλοβιτών, φροντίζει για την ύδρευση τους και τις με-

παβάλλει σε πραγματικές δάσεις. Δίνει ακόμη ένα άσημαντο χρηματικό ποσό στις σόγγρικες άρχες και παίρνει και τὰ ἔλη τῆς ἴδιας περιοχῆς, τὰ ὅποια μετατρέπει σε ἐπικερδῆ ἀλιευτικὴ ἐπιχείρηση.

Ἔτσι ὁ Δημήτριος Ἀναστασίου - Σαμπώφ γύρω στὰ πενήντα του χρόνια εἶναι θαυόπλουτος. Τὰ πλούτη του ὅμως δὲν τὰ ξοδεύει σὲ ἀσκοπες διασκεδάσεις, ἀλλὰ τὰ διαθέτει γιὰ ἰδεαλιστικούς σκοπούς. Στὸν Ναουσαῖο ἀπόδημό μας εἶχε μείνει θαυιὰ μέσα του ριζωμένη ἡ πίκρα πού, ἀπὸ τῆ φτώχεια του, δὲν μπόρεσε νὰ σπουδάσει και θέλει νὰ βοηθήσει κάθε νέο πού διψοῦσε γιὰ μάθηση. Τὰ παιδιά τῶν ὀρθοδόξων Ἑλλήνων και Σέρβων κατοίκων τῆς σερβικῆς περιοχῆς τοῦ Σρέμ, πού ἤθελαν νὰ μάθουν γράμματα, μὰ δὲν εἶχαν χρήματα, ἔρχηκαν στὸ πρόσωπο τοῦ Δημητρίου Ἀναστασίου - Σαμπώφ τὸν πραγματικό τους προστάτη. Τούς δίνει λοιπὸν ἀξιόλογες υποτροφίες γιὰ νὰ σπουδάσουν στὶς ἀνώτερες σχολές τῆς Βούδας, τῆς Πέστης και τῆς Βιέννης, και παρακολουθεῖ ἀπὸ κοντὰ μὲ μεγάλο ἐνδιαφέρον τὴν πορεία τῶν σπουδῶν τους. Ἐνισχύει ἀκόμη οικονομικά κάθε πνευματικὴ κίνηση πού προερχόταν ἀπὸ τοὺς Ὀρθοδόξους και μεταβάλλει τὸ σπῆτι του σὲ κέντρο συγκεντρώσεως τῶν διανοουμένων. Γιὰ τὸν Ναουσαῖο αὐτὸν ξενιτεμένο δὲν ἐπαίξε κανένα ρόλο ἂν ἐκεῖνος πού τοῦ ζητοῦσε τὴ συμπαράστασή του, ἦταν Ἑλληνας ἢ Σέρβος.

Τὸ ἐπιστέγασμα ὅμως τῶν εὐεργετικῶν ἐνεργειῶν τοῦ Ναουσαῖου αὐτοῦ ἀποδήμιου ἀποτελεῖ ἡ ἰδρυση τοῦ σερβικοῦ γυμνασίου στὴν πόλη τῶν Καρλοβικίων. Ἐκεῖ ὁ ὀρθόδοξος μητροπολίτης Στέφανος Στρατιμιρόβιτς ἐξέθεσε στὸν Δημήτριο Ἀναστασίου, τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 1742, ὅτι ἦταν μεγάλη ἀνάγκη νὰ ἰδρυθῆ στὰ Καρλοβίγια ἕνα ἀνώτερο γυμνάσιο, γιὰ νὰ μποροῦν νὰ σπουδάσουν τὰ παιδιά τῶν Ὀρθοδόξων και νὰ μὴ πηγαίνουν στὰ γερμανικὰ σχολεῖα τοῦ Κράτους, ὅπου υπήρχε φόβος νὰ τὰ παρασύρη ἢ προπαγάνδα τῆς Οὐνίας. Ἡ ἐκθεση τοῦ μητροπολίτη ἦταν ὀλιγόλογη. Δὲν πέρασε ὡστόσο παρὰ μόνον ἕνας μῆνας και ὁ μέγας αὐτὸς Ναουσαῖος εὐεργέτης κατέβαλε γιὰ τὸν παραπάνω σκοπὸ 20.000 φιορίνια, ἕνα χρηματικὸ ποσὸ δηλωδῆ τερά-

Τὸ Σερβικὸ Γυμνάσιο πού ἰδρυσε ὁ Δημήτριος Ἀναστασίου ὅπως βρίσκεται σήμερα

στιο γιὰ τὴν ἐποχὴ ἐκεῖνη. Ἔτσι μπόρεσε νὰ ἰδρυθῆ και νὰ λειτουργήσει τὸ πρῶτο ἀξιόλογο γυμνάσιο τῶν Ὀρθοδόξων στὴν πόλη τῶν Καρλοβικίων. Στὸ πνευματικὸ αὐτὸ ἴδρυμα, τὸ ὅποιο μᾶς εἶναι περισσότερο γνωστὸ ὡς σερβικὸ γυμνάσιο, σπούδασαν ἔλοι ἐκεῖνοι πού ἀπέτελεσαν ἀργότερα τὴν πνευματικὴ ἡγεσία τοῦ Σερβικοῦ Κράτους. Θὰ ἀναφέρουμε, ὡς παράδειγμα, τὰ πῶ χαρακτηριστικὰ ὀνόματα: Τὸν Δημήτριο Δαβιδοβιτς, συντάκτη και ἐκδότη τῆς πρώτης σερβικῆς ἐφημερίδας, τὸν Σίγια Μιλουτινὸβιτς - Σαραλίγια, διάσημο Σέρβο ποιητὴ, τὸν Μίτα Κόσκιτς, καθηγητὴ τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Βελιγραδίου, και τὸν Νικόλα Ραγκόβιτς, μέγало ἱστορικὸ και ἀκαδημαϊκὸ.

Εἶναι, λοιπὸν, δίκαιος ὁ τίτλος τοῦ Μακίγνα τῶν σερβικῶν γραμμάτων πού ἀπέδωσαν στὸν Δημήτριο Ἀναστασίου οἱ Σέρβοι ἱστορικοί, ὅπως ἐξίσου εἶναι δίκαιη ἡ ὑπερηφάνεια τῆς ἡρωικῆς πόλης τῆς

Ναούσης γιὰ τὸ ἀξιο αὐτὸ τέκνο τῆς.

Στὸ ἄρθρο αὐτὸ προσπάθησα νὰ δώσω μόνον σὲ γενικὲς γραμμὲς τὴ ζωὴ και τὴ δράση τοῦ ἱακουστοῦ αὐτοῦ Ναουσαῖου ἀποδήμιου. Εὐτυχῶς γιὰ τὸν Δημήτριο Ἀναστασίου - Σαμπώφ ὑπάρχουν ἀρκετὰ ἀνεκδοκὰ ἱστορικὰ στοιχεῖα, τὰ ὅποια ὁμως περιμένουν τὸν ἱστορικό, γιὰ νὰ τὰ ἐκμεταλλευθῆ και νὰ μπορέσει ἔτσι νὰ ὑψώσει στὴ θέση τῆς τὴν προσωπικότητα τοῦ μεγάλου αὐτοῦ ξενιτεμένου πατριώτη μας.

Ἰωάννης Α. Παπαδριανὸς
Ἐπιστημονικὸς συνεργάτης
τοῦ ΙΜΧΑ

Πολιτιστικὸ κέντρο
Ναούσης

Τὴν 4 Φεβρουαρίου ἔγινε ἡ πρώτη ὁμιλία στὴν αἴθουσα τοῦ Πολιτιστικοῦ Κέντρου. Μίλησε ὁ δήμαρχος κ. Δημ. Βλάχος μὲ θέμα «Οικονομικὴ ἀνάπτυξη, οἰκονομικὴ εὐημερία προστασία περιβάλλοντος».

Τό ολοκαύτωμα τῆς Ναούσης τό 1822

Στίς γιορταστικές ἐκδηλώσεις πού ἔγιναν γιά τήν 156ῃ ἐπέτειο τοῦ Ὀλοκαυτώματος ἦταν καί ἡ διάλεξη τοῦ κ. Κων)νου Παπουλίδη, Ἐπιστημονικοῦ Συνεργάτη τοῦ ΙΜΧΑ, πού δόθηκε στίς 3 Μαΐου μέ θέμα: «Τό Ὀλοκαύτωμα τῆς Νάουσας — Τομεῖς καί διερευνήσεις».

Ἀπό τήν ἐμιλία αὐτή παρουσιάσαμε μερικά ἀποσπάσματα μέ ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον.

...Ἐνα ἄλλο σημεῖο στό ὁποῖο ἀξίζει νά στρέψουμε τήν προσοχή μας εἶναι ἡ συμμετοχή τῶν Ναουσαίων πολεμιστῶν στούς ἀγῶνες τῆς Κάτω Ἑλλάδος. Ἡ Νάουσα χαλάστηκε, ἀλλά ὁ ἀγῶνας δέν σταμάτησε. Οἱ Ναουσαῖοι ὀπλοαρχηγοί καί τὸ ἐνδοξο πλῆθος τῶν ἀγωνιστῶν (ἀλήθεια πόσων τὰ ὄνόματα δέν γνωρίζουμε) δέν εἶχαν καθόλου τοπικιστικές διαθέσεις. Ὁ ἀγῶνας ἦταν κοινός, ἦταν ὑπόθεση ὅλων τῶν Ἑλλήνων. Οἱ ξεριζωμένοι ἀπ' τίς ἐστίες τους ἔγιναν ἀντρωμένοι. Εἶναι ἡ μοίρα τῶν Ἑλλήνων. Ὁ ἀγῶνας ὑπὲρ θωμῶν καί ἐστιῶν. Κάθε σπιθαμὴ γῆς νά εἶναι ποτισμένη μέ αἷμα. Οἱ Ναουσαῖοι ὅμως καί ξεσπιτωμένοι πολεμοῦν γιά τήν ἐλευθερία τοῦ ἀδελφοῦ, πού εἶναι καί ἡ ἐλευθερία ἡ δική τους. Εἶναι, ἡ νοστροπία τῆς συσσωματώσεως μέ τίς συντεχνίες πού σ' ὅλο τὸ διάστημα τῆς τουρκικῆς σκλαβιάς καί τυραννίας ἐμφύτησε στούς σκλαβωμένους προγόνους μας τήν ἀδελφοσύνη. Ἰδίως ἐδῶ στή Νάουσα.

Στό σημεῖο αὐτὸ νεώτερος ἱστορικός ὑποστηρίζει: πῶς αὐτὸ εἶναι τὸ πνεῦμα τῆς ἀνασυντάξεως, ἀναδιοργανώσεως καί διαμορφώσεως τοῦ νεοελληνικοῦ κόσμου μετὰ τὴν ἄλωση. Οἱ σκλάβοι συσπειρωμένοι γύρω ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, πλαισιωμένοι ἀπὸ τὴν κοινότητα μαζί με τὸ ἀρματολίκι, ὀργανωμένοι σὲ συντεχνίες καί ἀδελφότητες, προσκολλημένοι στίς συνθέσεις, ἦθη καί ἔθιμά τους, ἀφρσιωμένοι στίς γεωργικές καί τίς ἄλλες ἐργασίες, ζοῦν σύμφωνα με τὸν πατροπαράδοτο τρόπο ζωῆς, τὸν ὁποῖο ἀλλοιώνουν βαθμιαία καί κάποτε μάλιστα μεταμορφώνουν οἱ νέες συνθήκες πού δημιουργοῦνται με τὸ πέρασμα τῶν αἰώνων. Τέλος, ἄρχισαν νά ἀναλαμβάνουν οἰκονομικά, νά ὑψώνεται τὸ πνευματικὸ τους ἐπίπεδο καί νά τονίζονται οἱ ἐλπίδες τους γιά

Τοῦ κ. Κων)νου Κ. Παπουλίδη, ἐπιστημ. συνεργάτου τοῦ ΙΜΧΑ

τὸ μέλλον (Ἀπόστ. Ε. Βακαλόπουλος, Ἡ πορεία τοῦ Γένους, Ἀθήνα 1966, σ. 86).

Κι' ἂν γυρίσουμε τώρα, μετὰ τὴν ἀναγκαῖα παρέθεση, στή Νάουσα, θά δοῦμε πῶς οἱ ξεριζωμένοι Ναουσαῖοι μετὰ τὴν καταστροφή τῆς πόλης τους τὸ 1822, δέν ἀκολουθοῦν τὴν πορεία τῶν Μακεδόνων πρᾶγματευστῶν στίς Βόρειες περιοχὲς τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου καί στήν Κεντρικὴ Εὐρώπη, ὅπου τὸ ἐμπόριο ἀνέδειξε πολλούς. Μερικοὶ μόνο ἐμφανίζονται στούς Σέρβους καί ζητοῦν τὴν βοήθειά τους γιά νά ἀπελευθερώσουν αἰχμαλώτους ἀπ' τὰ χέρια τῶν Τούρκων, ὅπως ἀνέφερε χαρακτηριστικά σὲ περσινὴ ἐμιλία τοῦ συνδέλφός μου (Ἰ. Παπαδριανός, Οἱ Ναουσαῖοι μετὰ τὴν Ἐπανάσταση, Ἡ Νιάουστα 1977, τεύχ. 1, σ. 5—6). Οἱ ξεριζωμένοι Ναουσαῖοι φεύγουν στήν Κάτω Ἑλλάδα. Ὅπου φωτιά καί ἤρως: Στήν Πελοπόννησο, στή Ρούμελη, στή Θεσσαλία, στὰ νησιά καί σὲ ἄλλες περιοχὲς τῆς

Μακεδονίας, οἱ Ναουσαῖοι δέν ἔπαψαν νά ἀγωνίζονται γιά τὸν κοινὸ ἀγῶνα. Χαρακτηριστικός εἶναι ὁ ἀφορισμὸς τοῦ Φωτάκου, ὑπασιιστῆ τοῦ Θεόδωρου Κολοκοτρώνη, στὰ ἀπιμνημονεύματά του ὅταν ἀναφέρεται στή συνεργασία τοῦ Γάτσου καί 100 περίπου Μακεδόνων με τὸν γενναῖο Κολοκοτρώνη ἐναντίον τοῦ Δράμαλη: «...ὁ περίφημος καπετάνιος Γάτσος, ὢν εἰς τὰ ὄπλα ἐκ γενετῆς καί σύντροφος ἀχώριστος τοῦ Ὀλύμπου καί οἱ στρατιῶτες του Μακεδόνες ἐπολέμησαν εἰς τὰ Βασιλικά καί τὰ Δερβενάκια καί οἱ Πελοποννήσιοι εὐχαριστήθηκαν πολὺ, διότι εἶδον ἄνδρα, ἔχοντας ζῆλον καί ἐθνισμὸν μέγαν...».

Τὸ τελευταῖο σημεῖο στό ὁποῖο θά ζητοῦσα τὴν προσοχή σας, εἶναι ἡ περίπτωση ἐνός θερμοῦ φιλέλληνα, ὑποστηρικτῆ τῆς ἐλευθερίας τῶν σκλαβωμένων Ἑλλήνων τοῦ 19ου καί 20ου αἰ. Πρόκειται γιά τὸν Ἰωάννη Πετρώφ. Ὁ φιλέλληνας αὐτός Ρώτος γεννήθηκε στή Μόσχα τὸ 1849. Σπούδασε σὲ στρα

τιωτική σχολή και υπηρέτησε ως αξιωματικός του ρωσικού πυροβολικού. Όταν παραιτήθηκε ασχολήθηκε με την δημοσιογραφία και εξέδωσε το περιοδικό «Ανατολή», όπου συνηγορούσε για τις ελληνικές θέσεις και αξιώσεις στα Βαλκάνια. Ο Πετρώφ εξέδωσε πολύχρωμους ιστορικούς χάρτες και έγραψε με αγάπη για τις ελληνικές υποθέσεις. Το 1882 εγκαταστάθηκε οικογενειακά στην Ελλάδα. Ο φιλέλληνας Ρώσος την εποχή που η ρωσική εξωτερική πολιτική φρόντιζε για τη Βουλγαρία του Αγίου Στεφάνου ήταν για μας μία φωνή παρηγοριάς.

Ας δούμε μερικούς αφορισμούς του Πετρώφ απ' το βιβλίο του Μακεδονία, τ. α', που εκδόθηκε στη Λειψία το 1903 (κι' ως μν. ξεχνάμε ότι 1903 σημαίνει την έναρξη της ένοπλης φάσης του Μακεδονικού Αγώνα). Γράφει λοιπόν ο Πετρώφ:

«Απερίσπαστα να εξιστορήσω διά του παρόντος πονήματος τ' απαράγραπτα έθρικά δικαιώματα των Ελλήνων της Μακεδονίας» (δ.π., σ. 9). Και άλλο: «Εάν σε εγκαταλείψωμεν, οι Ιερά πατρίς του Αλεξάνδρου, το έθνικόν σάβανόν σου, θα καλύψη και το πτώμα της Ελλάδος!» (δ.π., σ. 1). Εδώ μ'ας θυμίζει τον Ίωνα Δραγούμη που έγραψε: «Η Μακεδονία είναι σχολείο έλευθέριας, σχολείο που πνίχνει ανδρες ελεύθερους. Όλοι οι Έλληνες «ήλ συμπληρώσαν τας σπουδάς των» εις την Μακεδονίαν. Η Μακεδονία ήλ μ'ας σώσει. Αν τρέξουμε να σώσουμε τη Μακεδονία, εμείς θα σωθούμε» (Μαρτύρων και Ήρώων Αίμα, σ' εκδ. 1914, σ. 55). Και για να ξαναγυρίσουμε στον Πετρώφ: Σε κατάλογο συγγραμμάτων «ειδικώς ασχοληθέντων περί Μακεδονίας» όπως γράφει και παραθέτει τις φωτογραφίες τους, συγκαταλέγει και τον Ν.Γ. Φιλιππίδη, για το έργο του: «Επανάστασις της Νάουσας, Αθήνα 1881. Και τελειώνει το έργο από ο Ρώσος συγγραφέας με την παρακάτω φράση: «Ούτως έχουσις της περί της Μακεδονίας επιστημονικής έρεύνης αποβαίνει ματαία π'σα π'ρήτηρας περι των αξιώσεων των άλλωφών επί της ελληνικής χώρας αυτής.» (δ.π., σ. 96).

Στο βιβλίο του «Περίδοξος Κλεφτουριά της Μακεδονίας» (πρώτο έκδοση ο Γ. Χριστόδης το 1972) α-

ναφέρονται οι βιογραφίες των παρακάτω (διαβάζω τα περιεχόμενα): Μακιάμος, Τσόβλας, Τσόκας, Λιάκος, Λιόλιος, Σηρολειοδαδίτης, Λαζαίσι, Ρομφένι, Καζαβέρνης, Λάμπας, Σύρος, Πλιάσκας, Τσαχίλτσι, Αλεξανδέρης, Καρατασιός, Διαμαντής, Μπ.ζιώτης, Παπά Ευθύμιος Βλαχάδας, Ιωάννης Σταβάς, Ζιβραίοι, Κουτσοχρήστος, Ζιάκας, Σαλιπατίτσι, Φαροδημαίοι, Θεόδωρος Κελοκοτρώνης, Νικιστάρας, Καπλάνι, Γεώργιος Όλύμπιος και Ιωάννης Φαριμάκης.

Τέλος στο βιβλίο του «Ιστορικός Άτλας του Εικοσιένα...» που τιτώ-

θηκε στη Λειψία το 1886 και ξανατυπώθηκε στην Αθήνα το 1971 γράφει για τη Νάουσα (διαβάζω τα περιεχόμενα) Δ Μακεδονία, Το ολοκαύτωμα της Νάουσας, Η ακινητή της Νάουσας, Ζαφειράκης Θεοδοσίου, Ίπατρος, Γάτσος και Καρατάσος Έπανάσταση, Η πρώτη επίθεση των Τούρκων, Η πολιτορκία της Νάουσας, Όλοκαύτωμα Ζώτου. Η μεγάλη καταστροφή, Γεώργιος Ν.όπλιος, Έκστρατεία Όλύμπου, Η μεγάλη άποτυχη, αλλά με αδύτη κυρίως την μεγάλη άποτυχη, η Νάουσα μπήκε στην ιστορία και στην αιωνιότητα.

ΜΙΑ ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΜΑΣ ΤΟ 1933

Ο συμπολίτης κ. Χριστόδουλος Πεχλιβάνος, από τις μαθητικές του αναμνήσεις θυμήθηκε την θεατρική παράσταση του Γυμνασίου μας που δόθηκε στις 29 Απριλίου του 1933 με το έργο «Ο όρκος του πεθαμένου».

Αναδημοσιεύουμε από την «Μακεδονία» ότι ακριβώς είχε γράψει για την θεατρική παράσταση:

«Τό περασμένο Σάββατο 29 Απριλίου και ώραν 10 μ.μ. δόθηκε ή μετά μεγάλης άνυπομονησίας άναμενομένη έορτή του Γυμνασίου μας, εις την αίθουσαν του κινηματοθεάτρου. Η προσεκτική και έπιμελημένη προσπάθεια του γυμνασιάρχου μας κ. Μαστορίδου, έδικαίωσε τας προσδοκίας μας. Τό έργο που παίχτηκε «ο όρκος του πεθαμένου» ένα έργο βαρύ που τόσο και τόσο γράφτηκαν γι' αυτό και που παίχθηκε στην Αθήνα επί αρκετό καιρό από σοβαρό θίσο, ήταν άνωτερο γιά τό παιδί και γιά την κοινωνία μας αλλά ή άκούραστος προσπάθεια του Γυμνασιάρχου μας, συντέλεσε ώστε να άποδοθη θαυμάσια και να γίνη νοητό, έκτός βέβαια από όριόμενα σημεία, γιά τό όποια όποιείται μεγαλύτερα πείρα των παικτών.

Η γιορτή άρχισε με την άπαγγελία «ή άτυχη μάννα» υπό της μαθητριάς Ε. Άνθοπούλου, πολύ καλή, κατόπιν ήρχισε τό δράμα «ο όρκος του πεθαμένου» εις τέσσαρα μέρη, έπειτα ή άπαγγελία «ή Νιόβη» υπό της μαθητριάς Γρ. Κουκούλου και τέλος ή κωμωδία «ή πάρησις της Άθη-

«Ο όρκος του πεθαμένου»: Διακρίνονται από άριστερά: Ευδ. Βαλταδώρου, Χριστόδ. Πεχλιβάνος, Άφροδ. Παρόχη και Άλέκος Τσούκας

νός». Εις τό δράμα έλαβαν μέρος οι μαθήτριάς, Γρ. Κουκούλου, Χρυσουλίδου, Γιαμαλή, Τσακμάκη, Σιούγγαρη, Χρηστίδου, Κων/νίδου και Ματθαίου και οι μαθηταί Σταματόπουλος Δημόπουλος, Χατζηνικολάου, Σεφερτζής, Μπιτζιος, Τσιούκας, Τζαμτζής, Οίκονόμου, Θεοδοσιάδης και Σιπητάνος. Ίδιαίτερως συνέκινε τό παίξιμο της Χρυσουλίδου, στο ρόλο της μάννας και των μαθητών Δημοπούλου και Χατζηνικολάου. Στην κωμωδία έλαβαν μέρος οι μαθήτριάς Παράσχη και Βαλταδώρου και οι μαθηταί Πεχλιβάνος, Τουρπάλης και Τσιούκας, ή έμφάνισις και του Πεχλιβάνου καταχειροκροτήθησαν.

Ένα εύγε άξίζει στον κ. Μαστορίδη διά τας εύγενείς προσπάθειάς του προς έπιτυχή έμφάνισις τους.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΣ»

Η εξέγερση και καταστροφή της Ναούσης το 1822 αποτελεί ένα από τα φωτεινότερα σημεία στην ιστορία μας. Κι' όμως έπρεπε να περάσουν 133 χρόνια γι' ανά την τιμήσει το επίσημο Έλληνο κράτος!

Ο τ. βουλευτής κ. Κωνσταντίνος Χατζηγηγοριάδης μ'ς γνωρίζει πώς η Νάουσα πήρε τον τίτλο της «Ηρωικής Πόλεως» και πώς καθιερώθηκε η γιορτή του Όλοκαυτώματος.

Όπως είναι φυσικό πολλοί από τους νεωτέρους ιδίως βρίσκονται σε άπορεια και διερωτώνται διά ποίαν αιτίαν ονομάστηκε η Νάουσα «Ηρωική Πόλις της Ελλάδος» και πώς έγινε ή καθιέρωσις του έορτασμού της έορτής του ολοκαυτώματος.

Γι'ά τον λόγο αυτόν κρίνω σκόπιμον να εκθέσω με λίγα λόγια κατά τ'ό δυνατόν, τ'α κατωτέρω:

Πράγματι: δικαίως ονομάστηκε η Νάουσα «Ηρωική πόλις» για τούς εξής λόγους:

1. Έκαστο περίπου χρόνια πριν από την Έπανάσταση του 1822 δηλ. περί τ'α 1715 όποτε τ'ο παιδομάζωμα του Σουλτάνου ήταν σ'ό αποκορύφωμά του ήλθαν και στην Νάουσα ό απεσταλμένος του τότε Σουλτάνου και ή ακολουθία του για να παιμιάσει 50 νέους για τ'ο παιδομάζωμα που έκανε τότε σ'ε όλη την Όθωμανική Αυτοκρατορία. Σ'ε απάντησή τους ήμεις ό άθάνατοι πρόγονοί μας όχι μόνον άρνήθηκαν να παραδώσουν τούς 50 νέους αλλά έσκότισαν και βλους τούς απεσταλμένους. Πράγμα που δεν είχε γίνει σ'ε καμιά άλλη πόλη που είχε ό Σουλτάνος υπό την κυριαρχία του.

2. Όταν επαναστάτησε τ'ο 1822 ή Νάουσα ήταν σχεδόν πόλις ήμιανεξάρτητη διότι λόγω των φυσικών καλλογών της ήτο πόλις άπαιρωμένη στην Βασιλιήτορα. Πλήρωσε μόνον λίγους φάρους για τόν τύπο. Παρά ταύτα δεν δίστασε να ξεσηκωθεί κατά τ'ο Σουλτάνου και να ζητήσει κι' αυτή την έλευθερία διότι ήταν έμποσιμένη από την «Μεγάλη Ίδέα».

3) Η φρικτή και ήρωική σκληνή των Στουμπάνων μόνον με την περιπτώσιν των Σουλιάτιων δύνανται να συγκριθεί.

4. Τέλος όταν ξεκίνησε ό Λουμπούτ Παισις της Θεσσαλονίκης για να πνίξει σ'ό αίμα την επανάσταση της Νάουσα: και περικύκλωσε αυτήν πρότεινε σ' αυτήν να παραδο-

Η μεγαλύτερη γιορτή μας

ΠΩΣ ΚΑΘΙΕΡΩΘΗΚΕ ΤΟ 'ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑ,

Γράφει ό τ. βουλευτής κ. Κων)νος Χ' Γρηγοριάδης

θεί για να αποφύγει την καταστροφή. Αυτή απήντησε περίφρανα με τ'ο «Μολών λαβέ» τ'ου Λεωνίδα και τ'ο «ΟΧΙ» τ'ου '40 αν και δεν είχε καμιά έλπιδα να σωθεί. Έτσι μπορεί να συγκριθεί ή στάσις της ήρωικής πόλης μας με όσα είπε και ό ποιητής Καδάφης. «Τιμή και δόξα σ'ε κείνον που τάχτηκαν να φυλάγουν Θερμοπόλες γιατί προβλέπουν πως οι Μήδοι επί τέλους ήά διαδοῦναι». Παρά τόν θρυλικό ήμεις εκείνο αγώνα που διεξήγαγε μόνη και άβοήθητη ή Νάουσα σ' αυτήν την καρδιά τ'ου έχθρου και παρ' όλην την αυτοθυσία που έδειξε για την «Μεγάλη Ίδέα» τ'ο επίσημο Κράτος σ'αδελφίαν εκδήλωσιν είχε καθιερώσει γι' αυτήν. Έχοντας υπ' όψιν τ'α άνωτέρω ό υποφαινόμενος τ'ο 1955, ότε διατελούν Βουλευτής Ημαθίας άπεφάσισα να αναφερθώ προσωπικώς εις τόν τότε πρωθυπουργόν άξιόμηστον Παπάγον και είπα εις αυτόν ότι τούτο δηλ. ότι άγνοείται ή ιστορία αυτή της Πόλεως είναι έθνικώς άπαραδέκτον.

Ζήτησα από αυτόν να εκδοθή Βασιλικό Διάταγμα διά τ'ο όποιου να αναγνωρίζεται ή Νάουσα «Ηρωική Πόλις» και δι' αυτό να καθιερωθή ό έορτασμός τ'ου ολοκαυτώματος. Και είμαι σ'εόρασις ότι ήά συνευσθεί τούτο διά παντός.

Έδω κρίνω σκόπιμον να παραθέσω αυτούσιον τ'ο Βασιλικό Διάταγμα τ'ο όποιον συνέταξα εγώ ό ίδιος κατόπιν εντολής τ'ου Στρατάρχου Παπάγου και έν συνεχεία παρέδωσα τούτο εις τόν άριμόδιον τότε θπουργόν Έσωτερικών Ι. Νικολίτσα διά τήν δημοσίευσίν του. Τούτο έχει ως εξής:

«Πάυλος Βασιλεύς των Έλλήνων. Επίθυμούντες όπως ή έπέτειος της επαγωγής και τ'ου ολοκαυτώματος της Νάουσας κατά τόν υπέρ της ανεξαρτησίας αγώνα τ'ο 1821 έορτάζεται με αίγλη ήτις

έμπρέπει εις τ'ο ένδοξον τούτο γεγονός καθ' ό ή Νάουσα παρά τ'α πρόνομα ών άπήλασε παρά τ'ο κατακτητού και παρά τήν δυσμενή θέσιν της δεν έδίστασε χάριν τ'ου κοινού αγώνος να ξεγεσθή κατά τ'ο κατακτητού. Έθυσιάσθη δε και κατεστράφη ολοσχερώς σφαγιασθέντων 2.000 και πλέον κατοίκων αυτής και πλείσται των γυναικών της αυτοθυσιάσθησαν εις τόν κρεμόν των Στουμπάνων προς άποφυγήν αίμαλωσίας και έξισλαμισμού από τούς Τούρκους.

(Ταύτα αποτελούν την εισήγγριν τ'ου Βασιλικού Διατάγματος).

Προτάσει των ήμετέρων επί της Έθνικής Αμύνης και Έσωτερικών Υπουργών άπεφάσισαμε και διατάσμεν.

Άρθρον μόνον

1) Η Νάουσα ονομάζεται «Ηρωική Πόλις της Ελλάδος».

2) Η Κυριακή τ'ου Θωμά εκάστου έτους όρίζεται ως ήμέρα τοπικής Έθνικής έορτής έν τή Πόλει της Νάουσας.

3) Από της προτελευταίας της έορτής διακομοῦνται πάντα τ'α δησια καταστήματα υπό δ'ε των οικείων καθηγητών και διδασκάλων εκτελοῦνται οι άρμόζουσαι στην έορτή όμιλίας.

4) Την πρωίαν της έορτής τελούνται επίσημοι δοξολογία εις άνάμνησιν τ'ου γεγονότος και έπιμνημόσυνοι δέησις υπέρ των πεσόντων, παρισταμένων των Υπουργών Έθνικής Αμύνης και Βορείου Ελλάδος ως και άλλων μελών της κυβερνήσεως των προϊσταμένων κρατικών όπηρεσιών τ'ου Νομού ως και πασών των πολιτικών και στρατιωτικών άρχων της Πόλεως.

5) Μετά την δοξολογία έπακολουθεί παρέλασις στρατιωτικών τμημάτων και Σχολών της Πόλεως των άργανώσεων κ.λ.π.

6) Αι λοιπαι λεπτομέρειαι τ'ου έορτασμού ήά κανονίζονται εκάστοτε δι' αποφάσεων τ'ου Νομάρχου Ημαθίας.

7) Είς τόν π'ότον επί των Έσωτερικών Υπουργών ανατίθειμεν την δημοσίευσιν και εκτέλεσιν τ'ου παρόντος διατάγματος.

Έν Αθήναις 17 Αύγουστου 1955

ΠΑΥΛΟΣ Β'

Οι όπουργοί

Έπί της Έθνικής Αμύνης

Ν. Κανελοπούλιος

Έπί των Έσωτερικών

Ι. Νικολίτσα

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΤΕΡΩΝ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ ΤΩΝ ΝΑΟΥΣΑΙΩΝ ΤΟ 1822

Α'

1. Προετοιμασίες πριν από την έναρξη της Έπανάστασης στην Νάουσα

Άρχες του 1822. Ο έπαναστατικός πυρετός στη Νάουσα ανεβαίνει. Οι Έλληνικές επιτυχίες στη Νότιο Ελλάδα ενθουσιάζουν τους Ναουσαίους και δημιουργούν ένα κλίμα ευφορίας και αισιοδοξίας.

Οι προπαρασκευές της επανάστασης στη Ναουσα προχωρούν με γοργό ρυθμό. Τα όπλα και τα υλικά της πόλεως εργάζονται νύχτα μέρα χωρίς διακοπή για να καλύψουν τις ανάγκες σε όπλα στις περιοχές εβροίας και Εδέσσης. Οι άριστοι από τους όπλοποιούς συσκέπτονται, τόπως να τελειοποιήσουν τους υπάρχοντες τύπους ντουφεκιών και τόπως να κατασκευάσουν δύο τηλεβόλα (οικογένειες Τζαβάρα Χ. Πλήκα, Διαμαντής Μπίλης, αδελφία Κωστιούλη, Άνασσα Λιλιάμη κ.λ.π.)

Παράλληλα αρχίζουν και συνεχίζονται οι εργασίες επισκευής του τείχους με γοργό ρυθμό, πράγμα που δημιουργεί υπόνοιες και ανησυχίες στους ανθρώπους που δεν είναι μνημόνοι στα επαναστατικά σχέδια.

Στά χρόνια εκείνα στη Νάουσα δεν υπάρχει τουρκικός πληθυσμός και τουρκικός στρατός χάρη στα ειδικά προνόμια που είχε εξασφαλίσει η πόλη επί τουρκοκρατίας από τότε που ιδρύθηκε. Στη Νάουσα υπάρχουν μονάχα λίγοι εκπρόσωποι των τουρκικών αρχών και οι συνοδοί τους.

Ο νεοδιορισμένος διοικητής της Θεσσαλονίκης και περιφε-

ρίας Έμπού (Άβού) Λουμπούτ ενημερώνεται για τις κινήσεις των Μακεδόνων και φοβάται γενική εξέγερση των κατοίκων της Μακεδονίας. Για τον σκοπό αυτό λαμβάνει τα εξής μέτρα: 1) Διατάζει τον γενικό εξοπλισμό των Οθωμανών Τούρκων της επικράτειάς του. 2) Διατάζει και παίρνει όμηρους από όλες τις χριστιανικές πόλεις και τους κλείνει στις φυλακές της Θεσσαλονίκης. Μονάχα η Νάουσα αρνείται να δώσει, ύστερα από υπόδειξη του Ζαφειράκη που είναι άρχοντας της Νάουσας και μνημένος στα επαναστατικά σχέδια των Ελλήνων

Οι αντίπολιτευόμενοι του Ζαφειράκη κινούνται ύποπτα και αρχίζουν να δημιουργούν προβλήματα. Ο Ζαφειράκης για να εξουδετερώσει την αντίδραση των πολιτικών του αντιπάλων (παράταξη Μάμαντη κ.λ.π.) συλλαμβάνει τριαντατέσσαρες από αυτούς και τους φυλακίζει.

15.2.22 (παλαιό ημερολόγιο). Συνέρχεται το πολεμικό συμβούλιο της πόλεως. Παρόντες είναι και οι όπλαρχηγοί Καρατάσιος και Γάτσιος. Συζητούνται διάφορα θέματα που έχουν σχέση με την οργάνωση της επανάστασης. Κατά την διάρκεια της συνεδρίας ο Ζαφειράκης καλείται και επισκέπτεται τον Βοεβόδα (τοπικό Τούρκο διοικητή). Δίνει καθουχαστικές εξηγήσεις λέγοντας ότι δεν συμβαίνει τίποτε το αξιόλογο. Ένώ το πολεμικό συμβούλιο συνεχίζει τη συνεδρίαση φθάνει

από την Χαλκιδική, ο ειδικός απεσταλμένος Μιχαήλ Κούντσης και μεταδίδει την δυσάρεστη άγγελία της άποτυχίας της επανάστασης στην Χαλκιδική.

Η πτώση της Χαλκιδικής επηρεάζει τους κατοίκους της Μακεδονίας και αποθαρρύνει τις επαναστατικές δραστηριότητες. Αντίθετα δεν ανακόπτει τις επαναστατικές προετοιμασίες των Ναουσαίων.

Το πολεμικό συμβούλιο παίρνει πολλές σοβαρές και αξιόλογες αποφάσεις. 1) Διορίζει γενικό αρχηγό του στρατού τον γέρο-ακράτασιο, ύπαρχηγό τον Άγγ. Γάτσο και φρούραρχο της πόλης τον Γιάννη Καρατάσιο. 2) Στέλνει άγγελιοφόρους στις μνημένες πόλεις και χωριά (Καστοριά, Σιάτιστα, Βογοταϊκό, Βλάστη, Κλεισούρα, Σαρακίνοβο κ.λ.π.) και τους ενημερώνει για την απόφαση που πήρε η Γενική Συνέλευση της Νάουσας, ότι θα ονυψώσει την επαναστατική σημαία στις 19 του Φλεβάρη, Κυριακή της Ορθοδοξίας (παλ. ημερολόγιο). 3) Μεριμνά για την κατάληψη των επικαίρων και στρατηγικών θέσεων της περιοχής, απαραίτητο μέτρο για την παρεμπόδιση του τουρκικού στρατού. 4) Ακταστρώνει σχέδια για την απελευθέρωση της Βέροιας και της Εδέσσης. Αργότερα το σχέδιο για την απελευθέρωση της Εδέσσης εγκαταλείπεται.

16—18.2.1822 (παλ. ημερολ.) Τριήμερο προετοιμασιών. Ο Ζαφειράκης επανειλημμένως συσκέπτεται με τους όπλαρχηγούς για την έγκαιρη κατάληψη των άμυντικών θέσεων και ιδίως των διαφόρων στεμνών διαβάσεων

καί περασμάτων. Στις συσκέψεις αυτές συμμετέχουν επίσης οι αδελφοί Ραμαντάνοι, οί Δημ. και Κων)νος Σιουγκαράιοι, ο Δημ. Καραμήτσιος, ο Άργύρης Καραμπατάκης καί άλλοι.

18.2.1822 Στήν συνεδρίαση τοῦ πολεμικοῦ συμβουλίου, ὁ γέρο Καρατάσιος τόν ρόλο πού θά ἀναλάβει ὁ κάθε ὑπεύθυνος ὀπλῶν μετὰ τὸ στρατιωτικὸ του τμήμα.

Οἱ ὀπλίτες καταμετροῦνται καί τακτοποιοῦνται σὲ διάφορες μονάδες. Ὑπολογίζονται περίπου 5.000 ἄνδρες. Ἀπ' αὐτοῦς οἱ 2.850 εἶναι Ναουσαῖοι καί οἱ ὑπόλοιποι ἀπὸ τὰ γύρω χωριά.

2. Κήρυξη τῆς Ἐπανάστασης

Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας 19. 2.1822 (4.3.1822 νέο ἡμερολόγιο). Πλήθος κόσμου συγκεντρώνεται στήν ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Δημητρίου (μητροπολιτικός ναὸς τὰ χρόνια ἐκεῖνα) καί παρακολουθεῖ τὴν τέλεση τῆς λειτουργίας γιὰ τὴν εὐώδοση τῶν σκοπῶν τῆς ἐπανάστασης.

Ὁ πρωτοσύγγελος Ζαχαρίας ἐκφωνεῖ πατριωτικὸ λόγο καί προτρέπει τοὺς κατοικοὺς στὸν ἀγῶνα ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῆς πατρίδος. Κατόπιν παίρνει τὸν λόγο ὁ Ζαφειράκης, ὁ ὁποῖος προσθέτει ὅτι ὑπάρχουν πολλές πιθανότητες γιὰ τὴν ἐπιτυχία τῆς ἐπανάστασης καί ὅτι ὅλη ἡ Μακεδονία εἶναι ἔτοιμη νὰ πάρεῖ τὰ ὄπλα. Ὑστερα ὁ πρωτοσύγγελος Ζαχαρίας παίρνει ἀπὸ τὴν Ἁγία Γράπεζα τὴν σημαία ἡ ὁποία ἔφερε σταυρὸ μετὰ τὰ δύο χρώματα ἄσπρο καί κόκκινο καί τὴν ἀσπάζεται. Ἀμέσως μετὰ, ὅλος ὁ λαὸς πανηγυρίζοντας τὸ χαρμόσυνο γεγονός μαζί μετὰ τὴν σημαία ὑψωμένη σὲ ἓνα κοντάρι κατεβαίνει στὸ Κιόσκι.

Οἱ ἀρχοντοπούλες τῆς Νάουσας δωρίζουν στὸν στρατιωτικὸ ἡγέτη γέρο Καρατάσιο χρυσοκέντητη σημαία ἡ ὁποία ἔφε-

ρε σταυρὸ στὸ μέσο καί γύρω τις λέξεις σφραγίς τῆς Ἐλευθερίας.

Ἐνῶ συνεχίζονται οἱ πανηγυρισμοὶ τέσσερις (4) κρατούμενοι κατορθώνουν καί δραπετεύουν. Οἱ τρεῖς στὴ Βέροια καί ὁ

3. Ἐπίθεση γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση τῆς Βέροιας

20.2.1822. Ὁ ἀΚρατάσιος Ἐκινῶ τὸ πρωὶ ἀπὸ τὴν Νάουσα μετὰ τὸ ἀνταρτικὸ σῶμα μαζί μετὰ τὸν Δημ. Σιούγγαρη καί Λάζο Ραμαντάνη καί φθάνουν στὸν Δοβρᾶ (χωριὸ καί μοναστήρι). Ἀργότερα φθάνει καί ὁ Ζαφειράκης μαζί μετὰ τοὺς ἄνδρες του. Ἐκεῖ στὸν Δοβρᾶ οἱ ἀρχηγοὶ συνεδριάζουν. Στὴν συνεδρίαση αὕτη εἶναι παρόντες καί ἀντιπρόσωποι ἀπὸ τὴν Καστοριά τὴν Σιάτιστα καί ὁ πρόκριτος Παναγ. Ναοὺμ ἀπὸ τὴν Ἐδεσσα. Γίνεται εὐρεία συζήτηση καί καταστρώνεται σ' ὅλες τις λεπτομέρειες τὸ σχέδιο ἀπελευθέρωσης τῆς Βέροιας.

Ἡ διάταξη τοῦ σχεδίου εἶναι ἀριστη καί ἡ δύναμη τῶν ἐπαναστατῶν θεωρεῖται σημαντική (1.800 ἄνδρες). Δυστυχῶς τὸ σχέδιο προδόθηκε. Ἡδη, μίαν ἡμέραν πρὶν ἀπὸ τὴν μάχη, τὰ Τουρκικὰ στρατεύματα ὑπὸ τὸν μουσταφᾶ Κεχαγιά βῆθη καταλαμβάνουν ὅλες τις ἐπίκαιρες θέσεις, χωρὶς νὰ γίνουν ἀντιληπτά ἀπὸ τοὺς Ναουσαῖους.

Τὸ σύνθημα τῆς εἰσβολῆς στὴ πόλη τὸ δίδει ὁ γέρο Καρατάσιος. Οἱ ἐλληνικὲς δυνάμεις χωρίζονται σὲ τέσσαρα τμήματα.

Ἐνα ὑπὸ τὸν Ζαφειράκη, τὸ δεύτερο ὑπὸ τὸν Δημ. Σιούγγαρη, τὸ τρίτο ὑπὸ τὸν Λάζο Ραμαντάνη καί τὸ τέταρτο ὑπὸ τὸν Καρατάσιο. Οἱ Τούρκοι ὅπως εἶναι φυσικὸ δὲν αἰφνιδιάζονται. Σὲ διάφορα σημεία τῆς πόλης διεξάγονται ἀψιμαχίες. Οἱ ἐπαναστάτες κἀνε μερικὰ σπῆματα. Ὁ Καρατάσιος ἀνησυχεῖ γιὰ τὴν ἐξέλιξη τῶν γεγονότων. Ὁ Ζα-

τέταρτος στὰ Γιαννιτσά.

Λίγο ἀργότερα μερικοὶ ἀγανακτισμένοι ὀπλίτες πηγαίνουν στὸ Διοικητήριον καί δολοφονοῦν τὸν οΒεδόβα (Τούρκο διοικητὴ) τὸν Κατὴ (Τούρκο Δικαστὴ) καί τοὺς συνοδοὺς τοὺς.

Φειρόκης πού ὑπολογίζει νὰ καταλάβει τὴν ἀκρόπολη καί νὰ αἰφνιδιάσει τὴν Τουρκικὴ φρουρὰ ἔσφηνιάζεται καί ἀπορεῖ.

Ὑστερα ἀπὸ μερικές συμπλοκὲς κοντὰ στὴν Μπαρμποῦτα καί σ' ἄλλα σημεία τῆς πόλεως, οἱ ἐλληνικὲς δυνάμεις ἀποσύρονται καί συγκεντρώνονται στὸν Δοβρᾶ.

22.2.1822 (π.ἡ.μ.). Οἱ Ὀλύμπιοι ὀπλῶν ἐνημερώνουν τοὺς Ναουσαῖους καί ἐπανάλαμβαν τὴν ὑπόσχεση ὅτι εἶναι ἔτοιμοι νὰ τρέξουν σὲ βοήθειά τους. Συγχρόνως τοὺς πληροφοροῦν ὅτι ὁ στρατηγὸς Γρηγ. Σάλλας διορισμένος ἀπὸ τὸν Δημ. Ὑψηλάντη ὡς στρατηγὸς τῆς Μακεδονίας δὲν πρόκειται νὰ ἔρθεῖ σὲ βοήθειά τους. Ὁ Γρηγ. Σάλλας ἀπέπλευσε ἀπὸ τὸ Ναύπλιο στίς 25 Νοεμβρίου 1821 ἀλλὰ χρονοτριβοῦσε στίς Κυκλάδες. Περισσότερον τὸν ἐνδιέφεραν οἱ διασκεδάσεις καί οἱ ἔρωτες στὴν Μύκονο παρὰ τὸ καθῆκαν πρὸς τὴν πατρίδα.

Ὁ Γρηγ. Σάλλας θά ἀποβιβάσει στὴν Μακεδονία ἀργότερα, χωρὶς νὰ προσφέρει τίποτε τὸ σημαντικό στὸν ἀγῶνα.

4. Συμπλοκὲς στὴν περιοχή Ναούσης

Ὁ Μιχαὴλ Κούντασης δίδει μάχη στὸ χωριὸ Πράχνανη μετὰ Γενναίους Τούρκους. Οἱ περι-

σότεροι Τούρκοι σκοτώνονται. Στρατιωτικό τμήμα Γκέκηδων λεηλατεί το Ζερβοχώρι. Ο Άργύρης σΚραμπάτκης πληροφορείται το γεγονός, επιτίθεται έναντι των Τούρκων και τους καταδιώκει.

Ο Καραμήτσος φέρνει σε πέρας την αποστολή του. Στρατολογεί 250 άνδρες έθελοντές από τα όρεινά χωριά που βρίσκονται ΒΔ της Νάουσας (Πύργοι, Γραμματικόν κ. α.). Επιστρέφοντας για την Νάουσα δίδει κοντά στο Μουχαρέμ Χάνι πεντάωρη μάχη με 1000 Γενίταρους και Γιουρούκδες. Κινδυνεύει να περικυκλωθεί. Χάρis στην ανδρεία την δική του και των ανδρών του κατορθώνει να αποφύγει την κύκλωση. Άργότερα, κοντά στο Πολαιοκαλιό του Γραμματικού, έξολοθρεύει

ένα στρατιωτικό τμήμα Κονιάρων.

Οι διάφορες συγκρούσεις πείθουν τους κατοίκους της Νάουσας και προπαντός των χωριών της περιοχής Ναούσης ότι η επανάσταση φουντώνει και παίρνει διαστάσεις. Οι χωρικοί για λόγους ασφαλείας εγκαταλείπουν τα χωριά τους και κρύβουν το νοικοκυριό τους σε διάφορες κρυψώνες. Άλλοι έρχονται στην Νάουσα, άλλοι ηγαίνουn στην Βέροια, Έδεσσα και άλλοι σε απομακρυσμένα μέρη (Σέρρες, Μελένικο, Τζουμαγιά και Δράμα).

Άρκετοι νέοι κυρίως οι καταγόμενοι από τα όρεινά χωριά παίρνουν όπλα και κατατάσσονται στα διάφορα επαναστατικά σώματα.

5. Οι μάχες του Δοβρά

Οι επαναστάτες όχυρώνονται στον Δοβρά. Οι άρχηγοί Ναουσαίοι ενημερώνουν τους όπλαρχηγούς των γειτονικών πόλεων και τους προτρέπουν ξανά, για συμμετοχή στον απελευθερωτικό αγώνα. Οι άρχηγοί συντάσσουν επιστολές τις οποίες μεταφέρουν στον προορισμό τους. Δύο έμπιστοι ταχυδρόμοι, ο Καραμήτρος, που ηγαίνει στους Όλύμπιους όπλαρχηγούς και ο Δημ. Μπαζάκας που ηγαίνει στις πόλεις Κοζάνη, Σιάτιστα, Καστοριά κ.λ.π.

Ύστερα από ένα διάστημα άπραξίας δεκαεννιά ήμερών, ο Κεχαγιά βής Εκκινά από την Βέροια πολύ πρωί με δύναμη 4.000 ανδρών έχοντας ως αντικειμενικό σκοπό την κατάληψη του Δοβρά.

Βάσει σχεδίου ο Καρατάσιος όχυρώνεται στο μοναστήρι του Δοβρά. Ο Ζαφειράκης καταλαμβάνει τις πλαγιές του χωριού Τρίλοφος (Διαθόρνιτσα). Ο Σιούγγαρας τα ύψώματα και τις πλαγιές από Κρεβατά μέχρι το χωριό Πατρίδα (Τουρκοχώρι).

Οι Τούρκοι δίδουν μάχη για

ποτελέσματα των επιχειρήσεων κατά των επαναστατών στο Δοβρά.

Την επομένη μέρα οι μάχες γύρω στο Δοβρά επαναλαμβάνονται με μεγαλύτερη σφοδρότητα όλη την μέρα. Ο Σιούγγαρας και ο Ζαφειράκης διατηρούν τις θέσεις τους. Τέλος οι Τούρκοι κατορθώνουν να υπερφαλαγγίσουν το μοναστήρι και να περικυκλώσουν τον Καρατάσιο. Το απόγευμα ο Καρατάσιος κάνει έφοδο αλλά δεν το καταφέρνει. Η μάχη βαστάει ως την νύχτα.

Ο Ζαφειράκης άνησυχεί και προσκαλεί τον Άγγ. Γάτσο που ήταν στρατοπεδευμένος στη Κωτίτσα και μαζί καταστρώνουν σχέδιο για την απελευθέρωση του γέρο Καρατάσιου. Επιτίθενται έναντι των τουρκικών δυνάμεων χωρίς να πάσουν τον κλοιό των Τούρκων.

Τα μεσάνυχτα ο Γεροκαρατάσιος μαζί με τους άνδρες του έξέρχονται από το μοναστήρι κρατώντας τα όπλα επ' ώμου και τα πιστόλια στα χέρια χωρίς να γίνουν άντληπτοι από τους σκοπούς και φρουρούς των Τούρκων λόγω κοπώσεως και νύστας.

Οι συγκρούσεις της μέρας εκείνης που βάστηξαν δεκατρείς ώρες θεωρούνται ως μία από τις ήρωικότερες πράξεις των Μακεδόνων επαναστατών. Οι άπώλειες σε νεκρούς και τραυματίες των Τούρκων, υπολογίζονται σε 1500 άτομα.

ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ

ΜΗ ΞΕΧΝΑΤΕ!

Το καλύτερο δώρο

“Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΝΑΟΥΣΗΣ”

ΔΕΝ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΛΕΙΨΕΙ ΑΠΟ
ΚΑΜΙΑ ΝΑΟΥΣΑΙΪΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Ἡρωϊκὲς μορφὲς τοῦ «χίλια ὀκτακόσια»

Τοῦ Σταύρου Δάδη

Οἱ Σιουγκαραῖοι

Παντοῦ φωτιά καὶ χαλασμός. Παντοῦ καπνός κι ἀντάρα.
Ἡ Νιάουστα πατήθηκε ἀπ' τοῦ Πασᾶ τ' ἄσκέρι.
Φωνές, βλαστήμιες, ὄδυρμοί, τοῦ χάρου ἢ κρυάδα,
ἀπὸ τουφέκι καὶ σπαθί, ἀπὸ ἀπίστου χέρι.
Στὸν Ἀηγιώργη πολεμοῦν γερὰ οἱ Σιουγκαραῖοι
μὲ ὀρθωμένα τὰ μολλιά, μὲ φλογισμένα μάτια,
ἀλύγιστοι, ἄτρόμητοι, παράφορα γενναῖοι.
Ὅρμοῦν σὲ στράτες ἀνοιχτές. Ξεχνοῦν τὰ μονοπάτια.
Κοντὰ στὴ βρῦση Πέταλλο διακόσιοι Τουρκαλάδες
πολιορκοῦν Νισουστινοὺς, μιά χούφτα παλικάρια,
Μαγιαδαλῆδες, Γκέκηδες, Κονιάροι, Βαλαόδες,
τὸ χτυπημένο ἄρχηγό, τὸ γιὸ τοῦ Καρατάσιου,
πασχίζουν νὰ ξεκάνουνε, μὰ ἄγρια λιοντάρια,
οἱ Σιουγκαραῖοι ἐρχονται μὲ πάλες π' ἀνεμιζοῦν.
οἱ Γκέκηδες πιωπατοῦν, οἱ ἄλλοι ἀραιώνουν,
καὶ ὁ Κωτούλας σώζεται. Στὰ χέρια τὸν σηκώνουν.
Τραβοῦν γιὰ πάνω θιαστικοί. Στὴν κρήνη τ' Ἀηδημήτρη
λυσοῦδες μάχη γίνεται. Οἱ Τοῦρκοι μιλιούνια.
Σηκώνουν τίς πιστόλες τους, κουνοῦν τὰ γιαταγάνια.
Χιμοῦν ἐπάνω στὴν Τουρκία, στοῦ Μπέη τὰ ἀσλάνια.
«Ἀδέρφια, θάρρος», κρᾶζοῦνε ὁ αὐτοὺς πού πολεμᾶνε.
Ἐκεῖ ὁ Πρωτοσύγκελλος ὁ Παπαγεωργίου
μὲ τρεῖς παπάδες τουφεκᾶ, μὲ τρεῖς ἀντρειωμένους.
Ὁ Δημητράκης Σιούγκαρς πατᾶ σὲ σκοτωμένους.
Μὲ δεκαπέντε φίλους του, στὸν πόλεμο ψημένους,
ὄρμῃ στὸν Μπέη, τὸν Ἀλῆ ἀπ' τὴ Θεσσαλονίκη,
μὲ τὰ λαμπρά φορέματα, τὰ πλουμιστὰ στολίδια,
πού ἔδινε τίς προσαγές, διεύθυνε τὴ μάχη.
Πηδάει φράχτες καὶ τοιχιά, λιθάρια, ὄγκολιθια,
καὶ τὸν Ἀλῆ κατὰματα μὲ μέσος ἀντικρίζει.
Τὸν πιστολίζει σταθερά, στὸ χῶμα τὸν ξεπλώνει.
Οἱ Τοῦρκοι πού τὸν τριγυροῦν, σκορποῦν ἀλαφισαμένοι.
Ὁ Δημητράκης προχωρεῖ καὶ στὸ νεκρὸ σιμώνει.
Τὰ ὄπλα του φονταχτερὰ, μ' ἄσημι στολισμένα.
Σὲ χρυσοκέντητο, πλατύ, καλόγουστα, ζωνάρι,
πιστόλες, κοντομάχαιρα, μὲ τᾶξη βολεμένα.
Γιὰ λίγο σκύβει σκυθρωπὸς στὸ ἔμψυχο κουφάρι
καὶ μὲ τραχιά χειρονομία ξεκόβει τὸ ζωνάρι.

Ὁ Δελιδῆμος

Γενιτσαραῖοι τοῦ Ἀλῆ σιμώνουν στὴν Κουτίχα.
Τοὺς καρτεροῦν Νισουστιανοί, ἀπλοί, καπεταναῖοι.
Ἀνάμεσά τους, ἄρχηγός, στὰ ὄπλα δοξασμένος,
ὁ Δελιδῆμος τοὺς καλεῖ καὶ βιαστικὰ τοὺς λέει.

«Μὲ τὰ μαχαίρια μας, παιδιά, σὰ φτάσουν θὰ ριχτοῦμε.
Σὲ ὄλουε δίνω προσαγή. Βουβοί, στὰ μετερίζια,
μὲ χουφτωμένες τίς λαβές. Κανείς νὰ μὴ βαραῖσει».
Σιγὴ ἀπλώνεται βαθιά σὲ κάθε μάχης θέση.
Στιγμές κυλοῦν ἀργόσυρτα. Φουσκώνουν τὰ μηνίγγια.
Οἱ λογισμοὶ πυρώνονται, τὰ μάτια ἀνιχνεύουν
τὰ φουντωμένα σύδεντρα, τίς φυλωσιές στοὺς ὄχτους.
Οἱ θέλησες εἰς τίς ψυχές στιλβώνονται, θερειοῦν.
Καὶ νά, στίς νιόσκαφτες πλαγιές, τίς πυκνοφυτεμένες
μὲ τὰ ἀμπελοκλήματα, καινουργιοβλασταμένα,
Ἄρβανητόδες προχωροῦν σκυφτοί, ἀγριεμένοι.
Τίς πρῶτες ρίχνουν τουφεκίες, στὴν τύχη μοιροσμένες.
Μὲ μῖα πετιοῦνται μαχητὲς ἀπὸ κλαδιά καὶ βᾶμνους
μὲ τὰ μαχαίρια τους γυμνά, τίς κόψεις τροχισμένες.
Τὰ στίφι τῶν Ἰολάμηδων ταραζοῦνται, φουσκώνουν,
σὰν τὰ νερά τοῦ χειμαρρου, πού σκόνταψαν σὲ θρόχους.
Ὁ Δελιδῆμος, φτερωτὸς πολέμαρχος τοῦ Ἀρη,
ἀκόθεκτος, ἀκάλυπτος, ὄρμαει, γιὰ νὰ πάρει
τὴ νίκη μὲ τὸν ἄνεμο, πού χύνεται μαζί του.
Ξωπίσω του ἀκολουθοῦν, μὲ κόπο τὸν προφταίνουν,
πολεμιστές, μικραρχηγοί, οἱ πιὸ γεροδεμένοι.
Καὶ τὰ φουσότα τοῦ ἐχθροῦ σκορπίζουν, ξεμακραίνουν.

Ὁ Γιώργης ὁ Τζιοβάρας

Οἱ Ἄρβανῆτες τοῦ Ἀλῆ, στὰ μέσο τοῦ Ἀπρίλη,
χιλιάδες μιά, χιλιάδες δυό, χιλιάδες τρεῖς καὶ μία,
βαροῦν τὴν πόλη Εἰφνικά, σὲ τέσσερα σημεῖα.
Ψηλά στίς ρίζες τοῦ βουνοῦ, στὸν Ἅγιο Νικόλο,
στὰ μετερίζια καρτερεῖ ὁ Γιώργης ὁ Τζιοβάρας,
μὲ παλικάρια διαλεχτά, μὲ νεῖατα ψυχωμένα.
Στὴ θέα τῶν Τουρκαλθανῶν, πού πέφτουν μανισαμένα,
χουφτιάζουν τὰ τουφεκία τους καὶ ρίχνουν στὰ γεμάτα.
«Τὸ νοῦ σας, παλικάρια μου, τὰ βόλια σας στὸ κρέας»,
μὲ στεντορία τὴ φωνὴ ὁ ἄρχηγός τοὺς κρᾶζει.
Τὰ παλικάρια τουφεκοῦν κι ὁ χάροντας στιβάζει
τὰ φρικιασμένα πτώματα τῶν ἐπιτιθεμένων.
Ξωπίσω ἄλλοι ἐρχονται. Οἱ ἄπιστοι πληθῶρα.
Ὁ πόλεμος βαστᾶ γερὰ. Ἡ γῆ ἀναστενάζει.
Ἡ μέρα, σπριλιάτικη, ἀνταριασμένη μοιάζει.
Ὁλοῦθε κόπνες, μυρωδιές καὶ βόγγοι πληγωμένων.
Σὲ κάποια ὥρα οἱ ἐχθροὶ πασχίζουν νὰ κυκλώσουν
τοὺς λιγαστούς, πού πολεμοῦν ἀπότητοι τὸ πληθός.
Μὰ ἄετὸς στοὺς ἄετούς, ὁ Δελιδῆμος φθάνει,
σὸ σκόρπισε στὰ χαμηλά, στὸ ρέμα τῆς Κουτίχας,
Τουρκαλθανοὺς πανίσχυρους καὶ σῶμα γενιτσάρων.
Στὴ μάχη ρίχνεται μ' ὄρμη, χωρὶς νὰ ἀνασάνει.
Τ' ἄσκέρι κόβεται στὰ δυό, κοπόδι τρομαγμένο.
Μισοὶ τραβοῦν ὄρσιτερὰ, στὰ δόση τῆς Γραμμένης.
Ὅτι ἄλλοι παίρνουν ἄτραπούς, στὴ Ντούρλια σκαρφαλώνουν

Μουσική, τραγούδι και χορός

Ἐνῶς στὶς πολλές δραστηριότητες ἑνὸς σχολείου ποὺ ἔταν τὸ θέλωμε γίνεται ἕνα πολὺ ζωντανὸ σύνολο, πολὺ νωρὶς, γύρω στὰ 1962 βρεθήκαμε μπλεγμένοι σ' ἕνα δρόμο ποὺ ποτὲ δὲν φανταζόμασταν ὅτι θὰ μᾶς ὀδηγοῦσε τόσο ψηλά.

Γιὰ κάλλη τσιπικῶν ἀναγκῶν φτιάξαμε μιά χορευτικὴ ομάδα, συγκεντρώσαμε λαογραφικὸ ὕλικό, ἀγοράσαμε ἢ κατασκευάσαμε κοστούμια παραδοσιακά καὶ εἶχαμε ἐμφανίσεις δειλὰ δειλὰ στὴν Νάουσα πρῶτα καὶ μετὰ ἐδῶ γύρω, Βέροια — Γιαννιτσὰ κ.λπ.

Στὸ σημείωμά μου αὐτὸ δὲν θὰ καταπιαστῶ μὲ τὸ ποῦ ἔφτασε ἐκείνη ἢ προσπάθεια καὶ πῶς ἔφθα-

Τοῦ Γυμνασιάρχου
ΕΜΜ. ΒΑΣΣΑΜΙΔΗ

σε. Πολλὰ εἶναι γνωστά, πολλὰ εἶναι ἄγνωστα, μὰ ὀλόκληρη ἱστορία.

Ἐκεῖνο ὅμως ποὺ εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ πῶ εἶναι ὅτι τὸ μπλέξιμο μ' αὐτὴ τὴν προσπάθεια μ' ἔφερε πολὺ κοντὰ στὴν τοπικὴ παράδοση καὶ τίς ρίζες της καὶ ἤδη ἔχω κάνει στὸ ἐξωτερικὸ σχετικὲς ἀνακοινώσεις.

Πολλοὶ λένε καὶ μάλιστα ἐπίσημα, ἐντελῶς ὅμως ἀναρμόδια, ὅτι ἡ ἱστορία τῶν τσιπικῶν μᾶς ἐθίμων εἶναι ἱστορία 150 χρόνων. Ἄτυχῆ ἢ θέση, γιὰ νὰ μὴ χρησιμοποιήσω ἄλλο χαρακτηρισμό.

Ἡ ὑπόθεση τοῦ χοροῦ καὶ τῶν δραμιῶν δὲν εἶναι καθόλου μικρὴ ὑπόθεση. Ἡ ἔκτασή της ποσοτικὴ, ποιοτικὴ καὶ χρονικὴ εἶναι πολὺ μεγάλη.

Γι' αὐτὸ μὲ ὑπομονὴ πολλή, στὶς φιλόξενες στήλες τοῦ περιοδικοῦ μᾶς «Νιάουστα» θὰ δώσω μερικὲς σελίδες δουλειᾶς μου γύρω ἀπὸ τὸ θέμα, μὲ ὑπομονὴ λέγω πολλὴ καὶ πολλὴ ἀγάπη.

Σελίδα πρώτη: Ἡ μουσικὴ, τὸ

ΣΤΗΝ ΙΛΙΑΔΑ ΤΟΥ ΟΜΗΡΟΥ

Ἀσπίδα ἀπὸ τοὺς Δελφοὺς.

τραγούδι καὶ ὁ χορὸς στὴν Ἰλιάδα τοῦ Ὁμήρου.

Ἡ Ἰλιάδα εἶναι ἕνα ἐπικὸ ποίημα σὲ 24 ραψωδιές μὲ πάνω ἀπὸ 1500 στίχους γραμμένους σὲ δακτυλικὸ ἑξάμετρο. Ἀναφέρεται στὴ σκληρὴ σύγκρουση τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Τρώων στὴ διάρκεια τοῦ τελευταίου ἔτους τοῦ τρωϊκοῦ πολέμου.

Κατὰ τὴν μεγαλύτερη διάρκεια τοῦ ἔπους αὐτοῦ ὁ Ἀχιλλεὺς ἀπέχει ἀπὸ τίς μάχες χολωμένος ἀπὸ τὸν Ἀγαμέμνονα ποὺ ἐντελῶς αἰθθαίρετα καὶ ἄπρεπε τοῦ ἀρήρησε τὴν Βρισηίδα. Γι' αὐτὸ καὶ τὸ ἔπος ξεκινᾶει μὲ τοὺς στίχους

«Μῆνιν ἄειδε, θεὰ Πηληϊάδεω Ἀχιλῆος
οὐλομένην, ἣ μυρὶ Ἀχαιοῖς ἄλγε ἔθηκε...»
«Ψάλλε, θεὰ τὸν τρομερὸ θηριὸ τοῦ Ἀχιλλεὺς
πῶς ἔγινε στοὺς Ἀχαιοὺς ἀρχὴ πολλῶν δακρύων»

Παρ' ὅτι ὅλο τὸ ποίημα εἶναι διήγησι σκληρῶν μαχῶν, παρὰ ταῦτα ὑπάρχουν ὀρισμένα ξέφωτα καὶ μέσα σ' αὐτὰ μεταφορὲς στὴν ζωὴ τῶν ἀνθρώπων καὶ περιγραφὲς ἠθῶν καὶ ἐθίμων τῆς ἐποχῆς ποὺ γράφηκε τὸ ἔπος καὶ ἀναφορὲς σὲ παλαιότερα χρόνια.

Στὸ σημείωμά μας αὐτὸ δὲν θὰ

καταπαστοιίει με τὸ ὀμηρικὸ πρό-
βλημα, πάντως πρέπει νὰ υπογραμ-
μίσουμε πὼς στὴν Ἰλιάδα πὸν εἶ-
ναι πὸ παλιὰ ἀπὸ τὴν Ὀδύσεια
συγχωνεύονται πολιτιστικὰ στοιχεῖα
τῆς ἐποχῆς τῆς συγγραφῆς, ἀλλὰ
καὶ προγενέστερα.

Στὴν ἐποχὴ τοῦ Ὀμήρου ἀδιαφ-
λονίκετα εἶναι γνωστοὶ μεγάλοι
μουσικὸ πὸν τραγουδοῦν τὰ ἔργα
τῶν θεῶν, κατορθώματα ἡρώων, τὰ
ἀνθρώπινα πάθη, τὴν δημοφιλῆ τῆς
φύσης. Τὰ στοιχεῖα αὐτὰ ὑπάρχουν
καὶ μέσα στὴν ἴδια τὴν Ἰλιάδα
σάν ἔργο τοῦ ἴδιου τοῦ τραγουδι-
στῆ.

Στὴν ραψωδία Α' στίχοι 472—
474 (Μετάφραση Πολυλά, 1974),
ὁ Ὀμηρὸς γράφει:

«Καὶ ἐξιλέωναν τοὺς θεοὺς μετ' ἄ-
ματα ὅλη μέρα
Καλὸν παῖνα ψάλλοντας τῶν Ἀ-
χαιῶν τ' ἀγόρια
καὶ ὁ μακροβόλος ἔκνευε κ' εὐ-
φραίνετο ἡ ψυχὴ του»

Στὴν ραψωδία Β' στίχοι 591 καὶ
ἐξῆς, ὅπου ἀναφέρεται τὸ Δῶρο
ἀνάμεσα στίς πόλεις πὸν ἔστειλαν
στρατὸ στὴν Τροία, ὁ ποιητὴς θυ-
μᾶται τὸν φημισμένο Θράκα μουσι-
κὸ πὸν καιχόταν πὼς μποροῦσε νὰ
τὰ βάλει καὶ μετ' ἑξῆς.

Ἐκεῖ στὸ Δῶρο οἱ Μοῦσες:
«ἦβραν τὸν Θράκα Θάμυριν καὶ ἄ-
λάλιτον τὸν κάμαν
ὡς γύριζε ἀπ' τὸν Εὐρυτον τὸν
ἄρχον Οἰχαλίας·
πὼς θὰ ἐνικουῖς' ἐπαίρονταν αὐτὸς
καὶ ἂν τραγουδοῦσαν
οἱ Μοῦσες κάρεις τοῦ Διὸς κ' ἔ-
κείνες χαλομένες
τὸν τίφλωσαν καὶ τῆς ᾠδῆς τὸ κά-
ρισμα τὸ θεῖον
καὶ ἀόμιη τὸ κιθάρισμα τὸν κά-
μαν ν' ἀστοχήσῃ»

Στὴν ραψωδία Ι, στοὺς στίχους
184 καὶ ἐξῆς ὁ ποιητὴς ἀναφέρεται
στὸν ἐρχομὸ τῶν ἀπεσταλμένων ἀπὸ
τοὺς Ἕλληνας γιὰ συνδιαλλαγὴ στὴ
σκητὴ τοῦ Ἀχιλλέα. Χαρακτηριστι-
κὴ εἶναι ἡ εἰκόνα τοῦ Ἀχιλλέα πὸν
ἀντιζυροῦν οἱ ἀπεσταλμένοι Ἄς ἀ-
φήσουμε τὸν Ὀμηρὸ νὰ μᾶς μι-
λήσει:

«Στῶν Μηριμίδων τὶς σκητὲς ἐ-
φθάσαν εἰς τὰ πλοῖα
καὶ ἦβραν αὐτὸν τὸ πνεῦμα του νὰ
τέρπη μετ' ἑλπίαν

Οἱ χορεύτριες τῶν Δελφῶν

καλὴν κιθάραν τεχνικὴν μ' ὀλίγ-
γυρον τὸν πῆχυν,
πὸν διὰλεξ' ἀπ' τὰ λάφυρα τὴν
πόλιν ὅταν πῆρε
τοῦ Ἀετίωνος αὐτὸς καὶ τὴν ψυ-
χὴν μ' ἐκείνην
ἰλάρωνε καὶ τῶν ἀνδρῶν τὲς δό-
ξες ἐτραγοῦδα.
Κι' ὁ Πάτροκλος ἐκάθονταν ἀπέ-
ναντί του μόνος
σιωπηλὸς κ' ἀνάμεινε νὰ παύσῃ τὸ
τραγοῦδι».

Στὴν ραψωδία Σ, στοὺς στίχους
524, 525 καὶ 568 καὶ ἐξῆς ἔχοιμε
θαιμᾶσιες ἀναφορὲς στὴ χρῆσι
τῆς μουσικῆς καὶ τοῦ τραγουδιοῦ:
«Γρήγορα ἐκείνες ἐπρόβουαν καὶ δυὸ

δοσκοὶ κατόταν
καὶ τοῦτοι ἀνυποψίαστοι μετ' ὀριγ-
γες ἐπαῖζαν»

«Γλυκιὰν κιθάραν ἐπαῖξε στὴν μέ-
σην τοὺς ἀγόρι
καὶ μετ' ἑλπίαν λαλιὰ τὸν λί-
νον τραγουδοῦσε
μελωδικὰ καὶ ἔλοι μαζί τριγύρω
τοὺς ἐσκρτοῦσαν
καὶ τὲς φανὲς τοὺς ἔσιμγαν μετ' ὀ
γλυκὸ τραγοῦδι»

Ἡ μουσικὴ καὶ τὸ τραγοῦδι γιὰ
τοὺς ἀρχαίους ἦταν τέχνη θεάρε-
στη καὶ θεόδοτη. Ἡ λεπτότερη εὐ-
τυχία βρίσκεται στὴν γένεση τῆς
μουσικῆς, τῆ βίωση τῶν λεπτῶν

της συγκινήσεων. Δεν είναι παράξενο πώς και οι άφηται των ανθρώπινων αξιών και της αξίας της ζωής Νίτσε και Σοπενχάουερ εξαιρούν την μουσική από το γενικό ξεθεμέλιωμα και θέλουν να θρουν στη μουσική λιρωτικές δυνάμεις.

Στη ραψωδία Α' υπάρχει μία περιγραφή συμποσίου των θεών στον Όλυμπο. Στους στίχους 601 και έξης έχουμε πάλι κατάληξη του τραπέζιού το τραγούδι.

«Αίτου έτρώγαν κι' έπιναν όλήμερα ως το δείλι, κι' όλες χαρήκαν οι καρδιές το ύόμοιρο τραπέζι, του Φοίβου ακόμα την λαμπράν κιθάραν και τες Μούσες κι' έψαλλαν καλόφωνα με την σειράν τους όλες Κι' όμια του ήλιου δόθηκε το φως καθείς επήγε να κοιμηθῆ στο δάμα του...».

Βέβαια για τους ανθρώπους υπάρχει και ένα άλλο είδος τραγουδιού, ο θρήνος. Και το είδος αυτό μνημονεύεται στην Ήλιάδα. Χαρακτηριστικές είναι οι σκηνές που ξετυλίγονται στο σπίτι του Πρίαμου στο θρήνο του Έκτορα. Ξεκινούμε από τον στίχο 721 της ραψωδίας Ω και φτάνουμε με τους θρήνους της Ανδρομάχης, της Έκάτης και της Ελένης στο στίχο 776. Το περιεχόμενο των θρήνων έχει τις ομοιότητες του και τη συνέχεια του στα σημερινά μοιρολόγια.

Αυτά για τη μουσική και το τραγούδι. Ο χορός; Κι' ο χορός το ίδιο μνημονεύεται ολοκάθαρα στην Ήλιάδα. Ξεχωρίζουν όνόματα χορευτών και χορευτριών και είναι ο κύριος χορός σε μεγάλη τιμή στους εθνητικούς καιροίς.

Στην ραψωδία Σ, στους στίχους 490 και έξης υπάρχει μία περιγραφή μιας γαμήλιας γιορτής.

«Στην μίαν (πολιτείαν) γίνονταν του γάμου χαρούσι· νικηδές υπ' το γονικά συνώδευαν στην πόλιν με τα δαδιά και αλαλαγμός σηκώετο ύμεναιού και άγόρια κεί στριφογυρνούσιν εις τον χορόν τεχνίτες, αϊλοί, κιθάρες άντιχούσιν στην μέσην και οι γυναίκες όλόρθες εις τα πρόθηρα θροούσαν κι' έθαιμάζαν»

Αναρωτιέται κανείς αν άλλαξαν

πολλά πράγματα από τότε!

Βέβαια χόρευαν και οι κοπέλλες. Κι' είχαν χορούς με όνόματα. Ένας απ' αυτούς ήταν ο χορός της χρυσοτόξου Άρτεμιδος. Αυτόν το χορό χόρευε ή Πολυμήλη ή Καλόχορη με συνομήλικές της, όταν την άγίασσε ο αντίτακος Έρμης (Ραψ. Π στ. 181—183).

Χορευτή αποκαλεί ο Αινείας τον αντίπαλο του Μηριόνη στη ραψωδία Π στον στίχο 617. Ο Μηριόνης είναι άνηρεός πολέμαρχος των Κρητών, που φαίνεται ήταν Ξακουστός χορευτής. «Αν λέγαμε, άφού είναι πολέμαρχος Κρητικός, θάνα και χορευτής, θα κρίναμε άραγε μόνο με τα σημερινά μέτρα;

Η πυρακίτιω περιγραφή δείχνει πόσο λίγα είναι τα χρόνια που πέρασαν απ' τα χρόνια της Ήλιάδας μέχρι σήμερα και πόσο λίγο άλλαξαν, αν άλλαξαν, τα έθιμά μας.

Αντιγράφουμε από τους στίχους 589 μέχρι τον 605 της ραψωδίας Σ, όπου περιγράφεται ο χορός που είχε ιστορήσει στην άσπίδα του Αχιλλέα ο Ήρμιοτος.

«Κι' έναν χορόν ιστορήσεν ο μέγας ζαβολόδης,

όμοιον μ' αυτόν που ο Δαίδαλος είχε φιλοτεγήσει της Άριάδνης της λαμπρής εις της Κνωσσού τα μέρη Άγόρια εκεί, πολύπλοικες παρθένες έχορευαν κι' έγύριζαν χειροπιαστοί· κι' οι κόρες έφορούσαν λινά ένδύματα λεπτά, κι' είχαν τα παλικάρια υπό το λάδι λαμπερούς καλόγουστους χιτώνες. Λαμπρά στεφάνια είχαν αυτές, είχαν χρυσά έκείνοι μαχαίρια που απ' άργυρούς κρεμιόταν τελαμώνες· όσων (ο) σταμνάς, όποι τροχόν άρμόδιον στην παλάμην την τριγυρνά καθήμενος να δοκιμάση αν τρέχη, και τότε άράδα έτρεχαν άντίκρου στην άράδα Και τον άσύγκροτον χορόν τριγύρω έδιασκεδάζαν πολίς λαός και άνάμεσα ο άοιδός ο θείος κιθάριζε· και ως άρχιζεν εκείνος το τραγούδι ήνώ χορευτές στη μέση τους πήδούσαν κι' έγυρίζαν»

Έγκαίνια της Δημοτικής Πινακοθήκης

Ο Δήμαρχος κ. Δημ. Βλάχος συνομιλεί με τον κ. Κων. Παπουλίδη επίσημονκό συνεργάτη του ΙΜΧΑ κατά τα εγκαίνια της Πινακοθήκης

Στα πλαίσια των εκδηλώσεων του Δήμου για την επέτειο του Όλοκαυτώματος της Ναούσης ο Σύλλογος Αποφοίτων ώργάνωσε την Δ' έκθεσή έκθεση ζωγραφικής Ναουσαίων ζωγράφων στην πινακοθήκη του Δήμου.

Στην έκθεση πήραν μέρος οι Άλδάκος Θ., Ανδρονικίδου Έλ., Αντιπάκου Ντ., Γκίνογλου Β., Δεληχρήστος Στ., Καμπουροπούλου Μ.,

Καραγιαννοπούλου — Καζαντζίδου Άν., Κόλλας Χ., Μπαμίχα — Κων)δου Μ., Παπανάνου Π., Λαλα Τ., Μούγγρη Χ., Σκούπερ Δ., Σπαθάκης Α., Σπανού Ε., Τσίτση Κ., Ύφαντίδου Α. με λάδια, Μητσαλας Δ. με κολάζ, Μητσονάπα Έλ. με πλαστικό, Σαββατόπουλος Χρ. με στρακα και Σκούρτας Δ. με χαλκογραφίες. Διάρκεια έκθεσως από 3 έως 14 Μαΐου 1978.

Νάουσα: Πόλος ἔλξεως ἐργατῶν

Στοὺς πρόποδες τοῦ Βερμίου, τοῦ καταπράσινου αὐτοῦ βουνοῦ εἶναι κτισμένη ἡ ἡρωϊκὴ Νάουσα. Μία πολιτεία μὲ παράδοση, ὁμορφιὰ καὶ πρὸ παντὸς ἱστορία. Ἐνας παράδεισος γαλήνης καὶ πράσινου ἀνοίγεται στὰ μάτια τοῦ ἐπισκέπτη στὴν πρὸ βιομηχανικὴ περιοχὴ τῆς Δυτ. Μακεδονίας.

“Ὅλα αὐτὰ, τραβοῦν σὰν μαγνήτης τὸν ξένο. Γι’ αὐτὸ ἡ Νάουσα, ἐκτὸς ἀπὸ τόπος ἀναψυχῆς κυρίως γιὰ τὸ καλοκαίρι ἔχει γίνει καὶ πόλος ἔλξεως ἐργατῶν ἀπὸ διάφορες περιοχὲς τῆς Δυτικῆς κυρίως Μακεδονίας.

Ποιά κίνητρα ὁμως ἀναγκάζουν ἄνδρες καὶ γυναῖκες καὶ οἰκογένειες ἀκόμα νὰ ἐγκαταλείπουν τὰ σπίτια τους καὶ νὰ ἔρχονται στὴ Νάουσα; Κυρίως ἡ ἀνέυρεση μιᾶς σταθερῆς καὶ μόνιμης ἐργασίας ἢ ἀζώμα καὶ ἐποχιακῆς.

1) Ἐξέγερση ἐργασίας	55%
2) Ἐπιθυμία ἀπομακρύνσεως ἀπὸ τὴ ζωὴ τοῦ χωριοῦ	10%
3) Ἐπιδίωξη καλύτερων ὄρων ζωῆς	15%
4) Ἐγκατάσταση πλησίον συγγενῶν	15%
5) Ἀταξινόμητα αἴτια	5%

Χαρακτηριστικὸ ἀποτελεῖ γιὰ τὴν ἀγορὰ ἐργασίας (προσφορὰ καὶ ζήτησις ἐργατικῆς δυναμικοῦ) στὴν περιφέρεια Ναούσης τὸ ἑξῆς: “Ὅτι δηλ. ἡ ἀπασχόληση διακρίνεται: 1) στὴν σταθερὴ καὶ 2) στὴν περιοδική, ἐποχιακὴ ἀπασχόληση.

Σταθερὴ καὶ συνεχὴς ἀπασχόληση

Οἱ κλωστοῦφαντουργικὲς ἐπιχειρήσεις εἶναι ὁ λόγος γιὰ τὸν ὅστις ὑπάρχει συνεχὴς καὶ μόνιμη ἐργασία στὴ Νάουσα.

Ποιά ἡ ἱστορία τους ὁμως καὶ τὰ προβλήματά τους;

Εἶναι γεγονός ὅτι ἡ πρώτη βιομηχανία τῆς Βορείου Ἑλλάδος ἱδρύθηκε τὸ 1874 στὴ Νάουσα. Ἡ

ταῖν ἕνα κλωστοῦφαντουργικὸ ἐργαστήριο πὸν διέθετε τὴν παραγωγὴ του στὴν ἐσωτερικὴ καὶ ἀργότερα στὴν ἐξωτερικὴ ἀγορὰ.

Πρόκειται γιὰ ἕνα ἐκπληκτικὸ γεγονός, γιατί πρὶν τὴν ἀπελευθέρωση, οἱ οικονομικὲς συνθήκες δὲν εὐνοοῦσαν καθόλου τὴν ἀνάπτυξη τῆς βιομηχανίας σ’ ὁλόκληρη τὴν Μακεδονία.

Κατὰ τὴν διάρκειά τῆς τουρκικῆς κατοχῆς ὑπῆρχε ἕνας δασμὸς 8% ὁ ὅποιος εἶχε αἰξηθεῖ ἀπὸ τὸ 1911 σὲ 11%. Ὁ δασμὸς αὐτός, εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα νὰ διευκολύνονται οἱ εἰσαγωγῆς βιομηχανικῶν ἀγαθῶν σὲ βάρος τῶν ἐντοπιῶν.

Παρ’ ὅλα αὐτὰ ὅμως, δύο παράγοντες ἐδῆσαν τὴν ἀνάπτυξη

Τοῦ κ. Κ. ΚΩΤΣΙΟΠΟΥΛΟΥ, ὑπαλλήλου ΟΑΕΔ Ναούσης πτυχιούχου Σχολῆς Νομικῶν καὶ Οἰκονομικῶν Ἐπιστημῶν

τῆς κλωστοῦφαντουργίας στὴ Νάουσα:

α) Οἱ ὕδατοπτώσεις (λευκὸς ἄνθρακας) τοῦ Βερμίου καὶ

β) Τὰ φθηνὰ ἐργατικὰ χέρια πὸν ἀποτελοῦν παράγοντα ἀναπτύξεως τῆς βιομηχανίας στὴν πρώτη περίοδο τοῦ βίου της.

Ἀπὸ τὸ 1874 καὶ μέχρι τὴν ἀπελευθέρωση, στὴ Νάουσα, ἡ ἀνάπτυξη τῆς κλωστοῦφαντουργίας ὑπῆρξε γρήγορη καὶ οἱ ἐπιχειρηματίες ἦσαν κυρίως Ἕλληνες.

Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωση ἡ ἀνάπτυξη τῆς κλωστοῦφαντουργίας ὑπῆρξε ἱκανοποιητικὴ καὶ ἐξακολούθει ν’ ἀποτελεῖ τὸν θεμέλιον λίθον τῆς βιομηχανίας στὴν περιοχὴ. Τὸν Ἰανουάριον ὁμως τοῦ 1949 τὸ μεγαλύτερο μέρος τῶν ἐργασιῶν τῆς Ναούσης καταστράφηκε. Ἡ ἀνασχευρὸτητα ἦταν δόσκολη. Καὶ ὁμως, σίμβολο, ἡ ἡρωϊκὴ πόλις Νάουσα, γιατί ἐκτὸς ἀπὸ τὴν τρομερὴν αἰμορραγία πὲ ἀνθρώπινο δυνα-

μικό, ἔχασε ὁλοκληρωτικὰ ἢ μερικὰ βιομηχανικὲς ἐγκαταστάσεις, ἀποτελεῖ τὸ πρὸ χτυπητὸ παράδειγμα ἀναδημιουργίας.

Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία διὰ τὸ ἀριθμὸς τῶν ἀπασχοληθέντων στὴν κλωστοῦφαντουργία μειώθηκε κατὰ τὸ διάστημα τῶν τελευταίων ἐτῶν, χωρὶς αὐτὸ νὰ συνεπάγεται καὶ μείωση τοῦ ὄγκου παραγωγῆς, ἀλλ’ ἀντίθετα αὔξησις αὐτῆς.

Οἱ λόγοι τῆς διωμενοῦς αὐτῆς ἐξολίξεως στὴν ἀπασχόληση θ’ ἀναζητηθοῦν: α) Στὸ ὅτι δὲν παρατηρεῖται προσφορὰ ἐργασίας ἀπὸ τοὺς κατοίκους τῆς πόλεως (ὅπως παλαιότερα) παρὰ τὴν συνεχῆ ζήτησις ἀπὸ μέρος τῶν ἐργοδοτῶν, τὶς ὑψηλὲς ἀποδοχῆς καὶ λοιπὲς κοινωνικῆς

παροχῆς (ἐπιδόματα ἀσθενείας, γίμου, μητρότητας, τέκνων). Γι’ αὐτὸ καὶ οἱ ἐπιχειρήσεις καλύπτουν τὴν ἀνάγκη τους μὲ πλεονάζον ἀγροεργατικὸ δυνάμικόν τῆς περιφέρειας (ἀπὸ τὰ χωριά Πολυπλάτανος, Μορίνα, Χαρίεσσα κλπ) τὸ ὅτιο διακινοῦν μὲ δικὰ τους μεταφορικὰ μέσα καὶ ἐκπαιδεύουν.

β) Γι’ αὐτὸ τὸν λόγο οἱ ἐπιχειρήσεις ἀνανέωσαν τὶς ἐγκαταστάσεις παραγωγῆς μὲ ἐσωγχρονισμένα μηχανήματα μεγαλύτερας ἀποδοτικότητος.

γ) Στὴν ἐκπαίδευση τῶν ἐργατῶν μὲ ἀποτέλεσμα νὰ βελτιωθεῖ παραγωγικότητά τῆς ἐργασίας των

Ἀπὸ τὰ ἀνωτέρω προκύπτει διὰ ἡ μείωση τοῦ προσωπικοῦ δὲν ἐπέφερε μείωση τῆς παραγωγῆς ἀλλ’ ἀντίθετα αὔξησις.

Γιατὶ ὁμως ἀποφεύγουν τὴν συνεχῆ ἀπασχόληση στὶς κλωστοῦφαντουργίες καὶ ποῖα εἶναι κυρίως αὐτοί;

‘Απ’ τὸ πλεονάζον εργατικό δυναμικό τῆς πόλεως Ναούσης (κύριαι κυρίως τῆς περιοχῆς Φόρου) μετὰ πάροδο ἐργασίας 2—5 μηνῶν ἐγκαταλείπει τὸ ἐργοστάσιο με δικαιολογία τὸν ἀνθυγιεινὸ κλειστὸ κῶρο. ‘Απ’ τὸ ἀγροεργατικό δυναμικό πάλι τῆς περιοχῆς Ναούσης ἐγκαταλείπεται ἡ μόνιμη ἀπασχόλησις ἀπ’ τὴς κλωστογίαις κυρίως τὸ καλοκαίρι γιὰ νὰ ἀπασχοληθοῦν στὰ κτήρια γιὰ νὰ συγκομιδῇ φρούτων ἢ στὶς ἄλλες ἐποχιακὰς ἐπιχειρήσεις (ἐπαγγέλματα ποὺ εἶναι περισσότερα σύμφωνα με τὴν ἰδιοσυστασίαν τους).

“Ολα αὐτὰ ἔχουν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἀναζητήρη ἐργατικό δυναμικὸν καὶ ἀπὸ ἄλλες περιφέρειες τῆς Δυτικῆς Μακεδονίας (Κοζάνης, Βεροίας, Πέλλης, Γρεβενῶν).

Οἱ μετακινούμενοι ὅμως ἀπὸ μιὰ περιοχὴ εἰς τὴν ἄλλη μαζί με τὴν ἀλλαγὴ τῆς κατοικίας τους, μεταβάλλουν καὶ ἐπάγγελμα καὶ στὶς πρὸ συνηθισμένους περιπτώσεις οἱ μετακινούμενοι κυρίως γεωργοὶ εἰς τὴν Νάουσα ἀπὸ τὸ νομὸ Κοζάνης (Ερμακιά κλπ) ἐργάζονται ὡς οἰκοδόμοι καὶ οἱ γυναῖκες τους ἐργάζονται κυρίως στὰ κλωστοῦφρανομηχανουργικά ἐργαστῆρια.

Ἐρμακιά Κοζάνης	50%
Πύργος Ἐορδαίας	30%
Βελβενδὸς Κοζάνης	15%
Ἄλλες περιοχῆς Μακεδονίας	5%

Ἡ μείωσις τῆς ἀπασχόλησεως στὸν τομέα τῆς κλωστογίας ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα καὶ τὴν βελτίωσιν τοῦ εἰσοδήματος τῶν ἀπασχοληθέντων σ’ αὐτὴν ἐφόσον ἀξιάνει ἡ πορευόμενη ἀξία ἀπ’ αὐτοῦς, διότι οἱ διανομητικὰς προσφέρουσιν διάφορα κίνητρα γιὰ τὴν προσέλκυσιν καὶ τὴ συγκράτησιν τῶν ἐργαζομένων (ἐπίδομα παρουσίας, ἐπίδομα παραμονῆς κλπ).

Ἐποχιακὴ — περιοδικὴ ἀπασχόλησις

Οἱ ἐποχιακὰς ἐπιχειρήσεις δημοσιεύθησαν εἰς τὴν Νάουσα χάρις εἰς τὴν μεγάλην ἔκτασιν τῆς δειδροκαλλιέργειας.

Ἡ δειδροκαλλιέργεια ἦταν ἀγνωστὴ εἰς τὴν Νάουσα, παρὰ τὸ γεγονός ὅτι τὸ ἔδαφος τῆς εἶναι πρόσφορον γιὰ τὴν ἀνάπτυξίν της. Μετὰ τὸ 1927 ἄρχισαν νὰ φύτεύονται συστηματικὰ κηφίαι καὶ ροδακινίαι στὸν εὐφορον κῆμπο τῆς. Ἐτσι παράλληλα με τὴν καλλιέργειαν τῶν φρούτων ἀναπτύσσεται καὶ ἕνας ἄλλος κῆλος ἐπιχειρήσεων στενά συνδεδεμένων μ’ αὐτήν. Οἱ κηδοποιοῖτες, τὰ διάλογητήρια, συσκευαστήρια καὶ τέλος οἱ κονσερβοποιοῖτες.

Πρόκειται γιὰ ἐπιχειρήσεις ποὺ ἀπασχολοῦν εργατικό δυναμικὸν 4000—6000 κατὰ τοὺς μῆνες τῆς αἰχμῆς (Ἰούνη — Σεπτέμβριον).

Αὐτὲς δὲν ἀντιμετωπίζουσιν πρόβλημα εργατῶν. Ἄν καὶ οἱ ἀνάγκη τους κάθε χρόνον ἀξιάνουν, ἐν ταῦτοις καλύπτονται.

Οἱ λόγοι τῆς μεγάλης προσφορῆς ἐργασίας σ’ αὐτὲς εἶναι κυρίως οἱ ἑξῆς: α) “Οτι οἱ ἐπιχειρήσεις καταβάλλουσιν προσηρημένα ἡμερομίσθια τοῖς μισθοποῦς ἀνεξαρτήτως φύλου καὶ ἡλικίας.

β) “Οτι ἡ διακίνησίν τους γίνεται με δαπάνης τῆς ἐπιχειρήσεως.

γ) Ἡ εὐκόλη προσαρμογὴ εἰς τὸ ἐπάγγελμα αὐτό, τὸ ὁποῖον εἶναι περισσότερο σύμφωνα με τὴν ἰδιοσυστασίαν, μόρφωσιν καὶ ἐμπειρίαν τοῦ καθενός.

Ἄν καὶ δὲν πραγματοποιοῦν περισσότερα ἀπὸ ἑκατὸ (100) ἡμερομίσθια οἱ ἀπασχολούμενοι στὶς ἐπιχειρήσεις αὐτὲς τὴς προτιμοῦν ἀπὸ τὴς κλωστοῦφρανομηχανουργίας.

Ποῖοι ὅμως προσφέρονται γι’ αὐτοῦ τοῦ εἶδους τὴς ἐργασίας;

Κυρίως ἀγροεργατικό δυναμικὸν, μαθητῆς, σπουδαστῆς, φοιτητῆς, νοικοκυρῆς καθὼς καὶ πλεονάζον ἀγροεργατικό δυναμικὸν τῶν περιφερειῶν Βεροίας (Φυτιὰ, Τροίλοφος, Ν. Νικομήδεια) Ἐδέσσης (Ἀρσένι) καὶ Γιαννιτσῶν. “Ολοι αὐτοὶ μετὰ τὴν λήξιν τῶν ἐργασιῶν ἐπιστρέφουσιν εἰς τὴς προηγουμένους ἀσχολίας τους.

“Ολα τ’ ἀνωτέρω ἔχουν ὡς ἀποτέλεσμα νὰ παρουσιάζεται μιὰ μεγάλη ἐμπορικὴ οἰκονομικὴ κίνησιν εἰς τὴν Νάουσα καὶ νὰ ὑπάρχει μιὰ ἀναπτυξιακὴ καὶ εἰσοδηματικὴ ἀνισότης μ’ ἄλλες περιοχὰς τῆς Βορείου Ἑλλάδος. Αὐτὰ συμπυκνώνονται ἀπὸ τὴν γεωγραφικὴν κεντρικότητα πληθυσμοῦ ἀπὸ ἄλλους νομοὺς με πρόθεσιν τὴν μόνιμη πολλὰς φορὰς ἐγκατάστασιν εἰς τὴν Νάουσα.

Ἐτσι παρατηρήθηκε καὶ παρατηρεῖται ἡ Νάουσα νὰ γίνεται πόλος ἔλξεως εργατῶν.

ΤΟ ΝΕΟ ΔΙΟΙΚ. ΣΥΜΒ. ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ

12.4.78. Ἐγινε ἡ ἐκλογὴ τοῦ νέου διοικητικοῦ συμβουλίου τοῦ συλλόγου ἀποφοίτων.

18.4.78. Τὸ νέο διοικητικὸν συμβούλιον συνήλθε πρὸς πρώτην συνεδρίαν καὶ ἔγινε ἡ κατανομὴ ἀξιαμάτων: Ὀδυσσεὺς Ντινόπουλος πρόεδρος, Λευκὴ Σαμαρᾶ ἀντιπρόεδρος, Ἐλένη Μήτσου γραμματεὺς Γεώργ. Γκέσιος ταμίας, Θωμᾶς Ἀλδάκος Αἴτσα Βαρδαγιαννίδου, Σταύρος Δάδης, Γιάν. Καρατσιώλης καὶ Θεοπίστη Κεφαλᾶ, μέλη.

Ἱστορία τῆς πόλεως Ναούσης

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΠΟΥ ΔΕΝ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΛΕΙΨΕΙ ΑΠΟ ΚΑΝΕΝΑ ΝΑΟΥΣΑΙ-ΚΟ ΣΙΗΤΗ

Μπορεῖτε νὰ τὸ προμηθευθεῖτε ἀπὸ τὰ βιβλιοπωλεῖα καὶ ἀπὸ τὰ γραφεῖα τοῦ συλλόγου Ἀποφοίτων Ναούσης

Καραπατάκη 1 (γραφεῖα ΤΟΝ τηλ. 28.150) κάθε βράδην 8—9 μ.μ. πλὴν Σαββάτου καὶ Κυριακῆς

Ὡς γνωστὸν ἡ βιομηχανία «Βέρμιον — Νάουσα» παράγει ἀπὸ τὸ 1960 χυμὸ μήλου φυσικὸ καὶ συμπυκνωμένον ἀπὸ μῆλα τῶν πρὸ παραγωγικῶν περιοχῶν τῆς Ἑλλάδος, δηλαδὴ τοῦ νομοῦ Ἡμαθίας καὶ τοῦ νομοῦ Πέλλης.

Ὁ χυμὸς αὐτὸς προέρχεται ἀπὸ μῆλα διαφόρων ποικιλιῶν, ὅπως Στάρκιν ντελίτσιους, Μπελφόρ, Γκόλντεν ντελίτσιους κλπ. καὶ περιέχει τὴν γεύση καὶ τὸ ἄρωμα αὐτῶν σὲ συμπυκνωμένη μορφή.

Πιστεύω ὅτι ἴσχυο πολὺ ὄλοι σας ἔχετε ἀκούσει γιὰ τὸν χυμὸ μήλου ἔχετε ὅμως δοκιμάσει αὐτὸν καὶ ξέρετε τὴν ὑγιεινὴ καὶ θρεπτικὴ ἀξία αὐτοῦ μέσα του; Πάνω στὸ θέμα αὐτὸ θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ σᾶς ἐκθέσω ὁρισμένα στοιχεῖα τὰ ὁποῖα μπορεῖ νὰ σᾶς ἐνημερώσουν, ἀλλὰ καὶ νὰ βοηθήσουν, ὥστε νὰ δοθῇ στὸ χυμὸ μήλου κάποια ξεχωριστὴ θέση μεταξὺ τῶν ἄλλων χυμῶν ποὺ κυκλοφοροῦν στὴν Ἑλλάδα.

Ὁ χυμὸς μήλου συνιστᾶται σὲ πολλὰς περιπτώσεις ὅπως π.χ. γιὰ νὰ κόψει τὴν δίψα, σὰν δροσιστικὸ καὶ τέλος τὸ μῆλο ἀποτελεῖται ἀπὸ νερό, ὑδρογονάνθρακες (σάκχαρα, κιντάρίνη, πηκτίνη, ἄμυλον, δεξτρίνες), ἄζωτοῦχες οὐσίες (πρωτεΐνες, ἀμινοξέα), λιπαρὲς οὐσίες, διταμίνες (A, C, G, B), ὀξέα (μηλικόν, κιτρικόν) καὶ διάφορα ἅλατα, (ἰώδιον, βόριο, κάλιο, φωσφόρον, ἀσβέστιον, σίδηρον, χαλκόν, νάτριον, θειὸν μαγγάνιο, μαγνήσιο καὶ ψευδάργυρον).

Ἀπὸ τὴν παλαιὰν περιληπτικὴν σύνθεσιν τοῦ μήλου φαίνεται ἡ θρεπτικὴ του ἀξία. Ὅλες αὐτὲς οἱ θρεπτικὲς οὐσίες τοῦ μήλου περιέχονται στὸν χυμὸ μήλου σὲ συμπυκνωμένη μορφή, διότι κατὰ τὴν ἐκχύμασιν τῶν μῆλων μεταβαίνουν στὸ χυμὸ οἱ διαλυτὲς ἀλλὰ καὶ πρὸ χρησίμης καὶ θρεπτικὲς οὐσίες. Ἔτσι μπορεῖ κανεὶς νὰ πεῖ ὅτι ἕνα ζιλό φυσικὸς χυμὸς μήλου ἔχει ἴση θρεπτικὴ ἀξία μὲ ἑνᾶμιον κιλό μῆλα.

Ἐχόντες ἴσῃ ἕξη ὅλα τὰ παραπάνω δὲν μπορεῖ νὰ τονισθῇ ἐπαρκῶς, ὅτι ἕνας χυμὸς μήλου, ὁ ὁποῖος ἔχει παραχθῆ ὡσπύ καὶ προσεγμένα ὑπερέχει παντὸς ἄλλου χυμοῦ (οἱ διάφοροι ἄλλοι χυμοὶ δὲν εἶναι φυσικοὶ) ὅσον ἀφορᾷ τὴν ὑγιεινὴ καὶ θρεπτικὴ του ἀξία καὶ

ΧΥΜΟΣ ΜΗΛΟΥ

ὁ πιὸ φυσικὸς καὶ ὑγιεινὸς χυμὸς

Τοῦ κ. Νικ. Θεοδωρίδη
Τεχνολόγου τροφίμων τοῦ
ἐργ. «ΒΕΡΜΙΟΝ ΝΑΟΥΣΑ»

αὐτὸ αἰτιολογεῖται μὲ τὰ παρακάτω λίγα καὶ ἀπλᾶ λόγια:

Τὸ ἀνθρώπινο αἷμα εἶναι ἀλκαλικόν, δηλαδὴ περιέχει διάφορες βασικὲς οὐσίες (λενκάματα κλπ) σὲ ὀξυμένη ἀναλογία καὶ αὐτὸ συντελεῖ στὴν ὡσπύ ἐναλλαγὴ τῆς ὕλης καὶ τὴν ἀφομοίωσιν τῶν τροφῶν στὸν ὄργανισμὸν. Ὁ χυμὸς μήλου περιέχει τὶς βασικὲς αὐτὲς οὐσίες καὶ μάλιστα περίπου στὴν ἴδια ἀναλογία ὅπως ὑπάρχουν καὶ στὸ αἷμα καὶ ἐπομένως βοηθᾷ τὴν καλὴ

λεϊτουργία τοῦ ἀνθρώπινου ὄργανισμοῦ. Εἶναι δηλαδὴ πολὺ βασικόν, κάθε τροφή τοῦ ἀνθρώπου νὰ περιέχει τὴν ὡσπύ ἀναλογία σὲ ἀλκαλικὲς καὶ ὀξινες οὐσίες, ὥστε νὰ μὴ διαταράσσεται ἡ σύνθεσιν τοῦ αἵματός του καὶ ὅς ἐκ τούτου καὶ ἡ κανονικὴ λεϊτουργία τοῦ ὄργανισμοῦ του.

Ἡ θρεπτικὴ ἀξία τοῦ χυμοῦ μήλου ὀφείλεται κυρίως στὰ σάκχαρα καὶ τὰ ὄργανικὰ ὀξέα ποὺ περιέχει. Τὰ σάκχαρα τοῦ χυμοῦ μήλου (κυρίως φρουκτόζη καὶ γλυκόζη) ὑπάρχουν στὴν ἀπλοῖστερή τους μορφή καὶ ἔτσι ἀξιοποιοῦνται ἀπὸ τὸν ὄργανισμὸν πρὸ εὐκόλου ἀπ' ὅτι ἡ γνωστὴ ζάχαριν ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὰ τεύτλα.

Μπορεῖ δηλαδὴ κανεὶς νὰ πεῖ, ὅτι ὁ χυμὸς μήλου εἶναι τὸ ὕγρὸν περιεχόμενον τοῦ μήλου χωρὶς τὰ φτωχὰ σὲ θρεπτικὰ συστατικὰ μέρη (ὀπιος φλοῦδες, σπέρματα κλπ.) τὰ ὁποῖα παραμένουν στὴν μηλόπιττα κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς παραγωγῆς.

Σύμφωνα μὲ ἔξοινες τῶν ἐπιστημόνων Ντσαϊριώ, Φέργουσον καὶ Λέσσερ, οἱ καταλιτικὲς δυνάμεις τοῦ φυσικοῦ χυμοῦ μήλου προκαλοῦν μὴ κατὰ 25% περίπου καλύτερη ἀξιοποίησιν τῆς συνολικῆς τροφῆς ποὺ παίρνει ὁ ἀνθρώπος.

Τὰ παιδιὰ τὰ ὁποῖα εἶναι ἀκόμη ἐφοδιασμένα μὲ τὸ φυσικὸν τους ἐνστικτό, αἰσθάνονται: ἀμέσως κατὰ τὸ ὑγιεινὸν στὸν φυσικὸν χυμὸν μήλου καὶ ὅταν τὸν πίνουν, γίνονται συνήθως ἐνθουσιώδεις θιασώτες του.

Γιὰ τὴν νεολαίαν εἶναι ἕνα εὐτύχημα ὅτι ὑπάρχει ἕνας τόσο φυσικὸς καὶ ὑγιεινὸς χυμὸς, ὁ ὁποῖος ἐκτός τοῦ ὅτι εἶναι δροσιστικὸς δὲν περιέχει ἀλκοόλη καὶ δὲν προκαλεῖ καμία παρενέργεια, ἀλλὰ ἀπεναντίας χαρίζει μόνον ὑγείαν καὶ δροσίαν.

Ἐὰν θέλετε νὰ ἀπολουθῆτε τὴν συμβουλή μου καὶ νὰ φροντίσετε τὴν ὑγιεινὴν σας ὑγείαν καὶ τὴν ὑγείαν τῶν παιδιῶν σας, πίνετε ὄλοι σας φυσικὸν χυμὸν μήλου. Σᾶς βεβαιῶ ὅτι εἶναι ἕκατὸ τὰ ἕκατὸ χυμὸς καὶ ὁ μόνος φυσικὸς χυμὸς ποὺ κυκλοφορεῖ στὴν Ἑλλάδα.

Η ΚΑΚΟΚΑΙΡΙΑ ΣΤΗΝ ΚΑΡΠΟΔΕΣΗ ΤΩΝ ΟΠΩΡΟΦΟΡΩΝ

Οι άσχημες καιρικές συνθήκες (βροχές, χαμηλές θερμοκρασίες, άνερας) που επικράτησαν έφεται πάνω στην άνθηφορία, στάθηκαν εμπόδιο στην καρπόδεση πολλών όπωροφόρων δένδρων. Αυτές οι άσχημες καιρικές συνθήκες απέδειξαν ολοφάνερα τον σπουδαίο ρόλο που παίζει η μέλισσα και η επικονιαστής στην σταυροεπικονίαση και γονιμοποίηση άρκετων ειδών δένδρων όπως είναι η άχλαδιά, η μηλιά, η κερασιά κλπ. Αντίθετα οι καιρικές συνθήκες δέν επηρέασαν καθόλου την καρπόδεση της ροδακινιάς, της βερυκοκιάς και της θυμαίνιάς επειδή αυτά τά δένδρα αυτογονιμοποιούνται. Τά δένδρα τής κατηγορίας αυτής καρποδέονται και χωρίς επικονιαστή. Έξαιρείται η ποικιλία ροδακινιάς Χαλ που έχει ανάγκη από επικονιαστή.

Στις περιπτώσεις όπωρώνων που οι επικονιαστές φυτεύθηκαν σε κανονικές αποστάσεις και ανάλογες και οι μέλισσες κινήθηκαν κάπως, έστω και λίγες ώρες η καρπόδεση υπήρξε ικανοποιητική. Η καρπόδεση λοιπόν τής κατηγορίας αυτής των δένδρων είναι συναφασμένη με την παρουσία των επικονιαστριών ποικιλιών και την ικανοποιητική δραστηριότητα των μελισσών. Όσα περισσότερα είναι τά άνη των επικονιαστριών ποικιλιών και όσο περισσότερο κινείται η μέλισσα (καλές καιρικές συνθήκες) τόσο περισσότερο αυξάνεται η καρπόδεση.

Ένας προοδευτικός παραγωγός μεριμνά και τοποθετεί, κατά την άνοιξη, μέσα στον όπωρώνα του (μηλιές, άχλαδιές, κερασιές, άμυγδαλιές, δαμασκηνιές) τον απαιτούμενο άριθμό κυψελών. Ένας προοδευτικός παραγωγός δέν ψεκάζει τά δένδρα κατά την περίοδο τής άνθηφορίας. Άπεναντίας προστατεύει τις μέλισσες. Είναι κρίμα δένδρα άνθισμένα να μη καταλήγουν σε καρπόδεση. Είναι κρίμα, ένας παραγωγός να έχει την λύση στα χέρια του, να είναι εύκολη και άπλη και νά μη την εφαρμόζει.

Γιατί οι μέλισσες προτιμούν όρισμένα όπωροφόρα δένδρα

Οι μέλισσες προτιμούν τά άνη τής μηλιάς επειδή τó νέκταρ είναι πλούσιο σε σάκχαρα. Αντίθετα, οι μέλισσες αποφεύγουν τά άνη τής άχλαδιάς επειδή τó νέκταρ είναι πτωχό σε περιεκτικότητα σακχάρων. Ό έπόμενος πίνακας δαίγνει τó ποσοστό σακχάρων που περιέχει τó νέκταρ κάθε άνθου των όπωροφόρων δένδρων.

Μηλιές	35—55%
Κερασιές	20—50%
Άμυγδαλιές	20—40%
Ροδακινιές	20—25%
Δαμασκηνιές	10—40%
Βερυκοκιάς	5—25%
Άχλαδιές	2—17%

Η πυκνότητα σε σάκχαρα του νέκταρος διαφέρει από είδος σε είδος και από ποικιλία σε ποικιλία. Κρίνεται σκόπιμο οι κυψέλες να μετακινούνται στον άχλαδεώνα ή

κοντά στον άχλαδεώνα μιά η δυό μέρες πριν την άνθιση. Τά χόρτα που βρίσκονται μέσα στον άχλαδεώνα να θερίζονται με κάποιο χορτοκοπτικό για να μην υπάρχουν ανταγωνιστικά άνη άλλων φυτών.

Ό πρώτος ψεκάσμός κατά τής καρποκάψας τής μηλιάς

Ό δενδροκαλλιεργητής μπορεί να αρχίσει να ψεκάζει έναντίον τής καρποκάψας τής μηλιάς (πρώτος ψεκάσμός) όταν τά καρπίδια τής ποικιλίας μηλιάς Στάργιν Ντελίτσιους άποκτήσουν τó μέγεθος φουντουκιού έως μικρού καρυδιού.

Τότε ψεκάζουμε ελα τά είδη και τις ποικιλίες δένδρων που προσβάλλει η καρπόκαψα τής μηλιάς (CARPOCAPSA POMONELLA) μηλιές και άχλαδιές. Τό συμπέρασμα αυτό προκύπτει ύστερα από παρατηρήσεις πολλών έτων που έγιναν στο Ίνστιτούτο Φυλλόβλιον δένδρων.

.....!
Συνεχίζεται με έντατικό ρυθμό ή άνοικοδόμηση...

Θεραπευτική αντιμετώπιση αυτών

Οι παθήσεις των φλεβών που είναι γνωστές στην ιατρική όσο και στο κοινό σαν κίρσοι, δεν είναι άλλο παρά οι μόνιμοι διευρύνσεις των φλεβών που συνοδεύονται από χρόνιες αλλοιώσεις του τοιχώματος και των βαλβίδων αυτών.

Είναι γνωστό ότι οι φλεβικές αυτές διευρύνσεις μπορούν να σχηματισθούν σε διάφορες περιοχές του σώματος π.χ. στον οισοφάγο. Στην περιοχή δέ του πρωκτού χαρακτηρίζονται ως αιμορροΐδες. Τό μεγαλύτερο όμως πρακτικό ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι κίρσοι που ανήκουν στην περιοχή των ποδιών.

Ανατομία του φλεβικού συστήματος των κάτω άκρων

Τό αίμα άνεβαίνει από τό πόδια μέ διεύθυνση στην καρδιά διά μέσου δύο φλεβικών δικτύων. Τό ένα από αυτά βρίσκεται στο βάθος και λέγεται «έν τώ βάθει φλεβικόν δίκτυον», τό άλλο στην επιφάνεια, επιφανειακό δίκτυον.

Υπάρχουν και φλέβες που ένωζονται τό δύο αυτά δίκτυα, οι φλέβες αυτές λέγονται διατρηίνουσες φλέβες. Τό επιφανειακό δίκτυο αποτελείται από δύο φλέβες. Μία που βρίσκεται στην πρόσθια πλευρά του ποδιού άνεβαίνει στη ρίζα του και λέγεται έσω σαφηνής φλέβα και μία που βρίσκεται στην έξωτερική πλευρά του ποδιού φθάνει στην άρθρωση του γόνατος και εξαπλώνεται μέχρι τόν αστράγαλο και ονομάζεται έξω σαφηνής φλέβα. Οι φλέβες περιέχουν ειδικές βαλβίδες κατανεμημένες σε τμήματα μικρού ύψους που άνοιγουν από κάτω προς τό επάνω και ή άνοδος του αίματος επιτυγχάνεται μέ τις συσπάσεις του τοιχώματος αυτών, ενώ συγχρόνως οι βαλβίδες συγκλείονται έμποδίζοντας τήν φυγή του

Κίρσοι της έσω σαφηνούς φλεβός

νητήσιο κύκλο και ιδίως κατά τήν έγκυμοσύνη. Έμφανίζεται δέ κυρίως μετά 30ο έτος τής ηλικίας. Μία στίς πέντε πάσχουν από κίρσους.

Β. ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΠΑΘΟΓΕΝΕΙΑ. Για καλύτερη κατανόηση του θέματος διακρίνουμε τούς κίρσους στίς έξης κατηγορίες:

1) Σε συμπτωματικούς ή δευτεροπαθείς. Όταν υπάρχει ένδοκοιλιακός όγκος που έμποδίζει τήν άποχέτευση του φλεβικού αίματος στην περιοχή τής λεκάνης π.χ. Διογκομένοι άδένες, ή έγκυμοσύνη, ή θρόμβωση του «έν τώ βάθει φλεβικού δικτύου».

2) Συγγενείς κίρσοι. Παρου-

Τού κ. ΑΡ. ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΗ, Διευθυντού Χειρουργικής Κλινικής του Γενικού Νοσοκομείου Ναούσης

αίματος προς τήν περιφέρεια.

Τά 9% του φλεβικού αίματος των κάτω άκρων φθάνουν στην καρδιά από τις φλέβες που βρίσκονται στο βάθος, διότι οι φλέβες αυτές έχουν περισσότερες βαλβίδες και επομένως ή πίεση που έξασκείται στο διάστημα μεταξύ των βαλβίδων είναι χαμηλότερη συγχρόνως δέχονται τήν επίδραση των συσπάσεων των πέριξ εύρισκομένων μυών.

Αντίθετα οι φλέβες του επιφανειακού φλεβικού δικτύου που βρίσκονται έξω από τούς μύς υπό τό δέρμα δεν έχουν τήν επίδραση των μυϊκών συσπάσεων και οι βαλβίδες του δικτύου αυτού είναι κατά πολύ ολιγότερες.

Α) ΣΥΧΝΟΤΗΣ. Η πάθηση αυτή παρουσιάζεται 20% στίς γυναίκες λόγω τής επίδρασης ορμονικών ουσιών κατά τόν γεν-

σιάζονται άμέσως μετά τήν γέννα, δημιουργούν μεγάλες διευρύνσεις των φλεβών λόγω αρτηριοφλεβικής επικοινωνίας.

3) Ιδιοπαθείς κίρσοι. Είς αυτούς διακρίνουμε τά προδιαθετικά αίτια και τά συμβάλλοντα αίτια.

α) Τά προδιαθετικά αίτια είναι ή κληρονομικότητα. Άνω του 50% αυτών που πάσχουν από κίρσους έχουν οικογενειακό ιστορικό. Τά άτομα αυτά παρουσιάζουν άνωμαλία στη διάταξη των βαλβίδων και τοιχωματική φλεβική άδυναμία.

β) Συμβάλλοντα αίτια. Τήν εμφάνιση των κίρσων τήν εύνοούν διάφορες συνθήκες όπως είναι οι επαγγελματικές που ύποχρεώνουν τό άτομο να παραμένουν σε συνεχή όρθοστασία. Έτσι συχνά παρουσιάζονται οι κίρσοι σε άτομα που είναι ύποχρεωμένα να βρίσκονται σε όρ-

θοσασία και στο ίδιο μέρος χωρίς να μετακινούνται, εμφανίζονται σε μεγάλη συχνότητα στις πωλήτριες, στις εργάτριες καθώς και στους τροχονόμους διότι καθλώνονται σε μία θέση, περισσότερο συχνά στις νασκόμες του χειρουργείου παρά στις άλλες για τον ίδιο λόγο δηλαδή σε άτομα που βρίσκονται σε όρθοσασία και με κινήσεις περιορισμένες.

Για την εξήγηση των ιδιοπαθών κίρσων ειπώθηκαν διάφορες θεωρίες μια από αυτές είναι η μηχανική. Οι φλέβες είναι έφωδιασμένες όπως είπαμε με βαλβίδες που άνοιγουν από κάτω προς τα πάνω. Συμβαίνει όμως πολλές φορές να παρουσιαστεί κάποια βλάβη στο σύστημα βαλβίδων. Το φλεβικό αίμα τότε αντί να ανέβει πέφτει προς τα πίσω. Οι σαφηνείς φλέβες δεν μπορούν να άνθξουν στην πίεση που δημιουργείται φουσκώνουν συστρέφονται και σχηματίζουν πραγματικά κορδόνια γεμάτα κόμβους που συχνά μάλιστα θυμίζουν κομπολόι.

Γ. ΣΥΜΠΤΩΜΑΤΑ. Στην αρχή οι άσθενείς παραπονούνται για βάρος στις κνήμες και για ελαφρό οίδημα γύρω από τους άστραγάλους ιδίως τις άπογευματινές ώρες. Μετά ακολουθεί η εμφάνιση των κίρσων άνευρισμένων φλεβών. Οι σαφηνείς φλέβες μεγενθύνονται όφιοειδώς και εμφανίζουν άκαλαισθητους σχηματισμούς στα κάτω άκρα.

Οι άσθενείς κουράζονται εύκολα και αισθάνονται βάρος στις κνήμες και εύαισθησία και κάψωνα επάνω από τις διευρισμένες φλέβες. Οι κίρσοι είναι όλιγώτερο ένοχλητικοί τις πρώτες ώρες της ήμέρας, όταν δηλαδή το άτομο είναι ξεκούραστο και μόλις έχει σηκωθεί από το κρεβάτι, και πιό ένοχλητικοί κατά το τέλος της ήμέρας.

Δ. ΚΛΙΝΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΗ. Πρώτα θα πάρουμε το ιστορικό του άσθενή. Σε ποιά ηλικία ένεφάνισε τους κίρσους. Εάν μας άναφέρει ότι παρουσίασεν κίρσους σε νεαρή ηλικία θα σκεφθούμε την ύπαρξη άρτηριοφλεβώδους επικοινωνίας. Όταν ο άσθενής άναφέρει ότι πάσχει από έλκώδη κολίτιδα ή ότι είναι

Κίρσοι της έξω-όπισθιας σαφηνούς φλεβός

διαβητικός, μπορεί να παρουσιάσει έλκη στις κνήμες. Μετά θα παρακαλέσουμε τον άσθενή να σταθεί όρθιος. Με το μάτι θα παρατηρήσουμε το σχήμα και το χρώμα των ποδιών. Θα εντοπίσουμε τις όφιοειδώς διευρισμένες φλέβες καθώς και τις άλλωσεις του δέρματος. Στο μηρό ή στην κνήμη δυνατόν να εντοπίσουμε σφαιρικές διευρίσεις όφειλόμενες σε άνεπάρκεια του επιφανειακού φλεβικού δικτύου.

Ψηλαφώντας με τα χέρια προσπαθούμε να άνακαλύψουμε τις κίρσοειδείς διογκωμένες φλεβικές διευρίσεις που δεν είναι όρατές.

Άναραιητος είναι ο έλεγχος των σφύξεων των ποδιών και η ψηλάφηση της κοιλιάς μήπως υπάρχουν διογκώσεις κυρίως στις γυναίκες.

Ε. ΚΛΙΝΙΚΕΣ ΔΟΚΙΜΑΣΙΕΣ ΠΡΟΣ ΕΛΕΓΧΟ ΤΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΦΛΕΒΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΚΑΤΩ ΑΚΡΩΝ.

α) Δοκιμασία BRODIE — TRENDELENBURG. Ο άσθενής τοποθετείται ύπτια πάνω στην έξεταστική τράπεζα και το σκέλος που πάσχει άνωψώνεται και έτσι επιτυγχάνεται το άδειασμα των πεπληρωμένων φλεβών.

Στή θέση αυτή εφαρμόζουμε κυκλικώς στη ρίζα του μηρού

ελαστικό έπίδεσμο ή με το δάκτυλό μας πιέζουμε την σαφηνή φλέβα. Μετά σηκώνουμε όρθιο τον άσθενή ξεσφίγγοντας τον πλαστικό έπίδεσμο ή παύουμε να πιέζουμε την σαφηνή φλέβα. Εάν γεμίσει άμέσως αίμα ή σαφηνής φλέβα τότε υπάρχει βλάβη των βαλβίδων αυτής. Εάν όμως περάσει ένα χρονικό διάστημα και μετά γεμίσει τότε όχι.

β) Δοκιμασία PERTHES. Με την δοκιμασία αυτή διαπιστώνουμε εάν υπάρχει άνεπάρκεια του εν τώ βάθει φλεβικού δικτύου. Τοποθετούμε πλαστική ταινία στο μέσο του μηρού. Ο άσθενής βρίσκεται σε όρθια στάση. Τότε δημιουργείται διεύρυνση του επιφανειακού φλεβικού δικτύου γύρω από το δέσιμο. Στη συνέχεια λέμε στον άσθενή να βαθίζει επί 40 λεπτά της ώρας. Εάν το επιφανειακό δίκτυο άδειάσει τότε το αίμα του έξωτερικού φλεβικού δικτύου διοχετεύεται εις το εν τώ βάθει φλεβικό δίκτυο και έπομένως ή εν τώ βάθει κυκλοφορία είναι καλή, στην περίπτωση αυτή συνιστάται χειρουργική επέμβαση του επιφανειακού φλεβικού δικτύου.

Τά φλεβογραφήματα ως και η καταμέτρηση της φλεβικής πίέσεως στεροούνται πρακτικής διαγνωστικής σημασίας. Εφαρμόζονται μόνο για έρευνητικούς σκοπούς.

Εάν το εν τώ βάθει φλεβικό δίκτυο έχει βλάβη δεν επιτρέπεται να χειρουργήσουμε τον άσθενή αφαιρώντας τις φλέβες του επιφανειακού φλεβικού δικτύου διότι το αίμα δεν θα μπορέσει να διοχετευθεί στην καρδιά και θα παραμείνει κάτω στα άκρα και θα έχει ως αποτέλεσμα τις μεγάλες διογκώσεις στα πόδια.

Ζ. ΕΠΙΠΛΟΚΕΣ.

α) Είναι η δερματίτιδα. Οφείλεται σε τροφικές διαταραχές του δέρματος και των δερματικών νεύρων. Εμφανίζεται σε περιοχές που μακροχρονίως λιμνάζει το αίμα. Τέτοιες περιοχές είναι το κατώτερο τμήμα της έσω επιφάνειας της κνήμης. Μετά σχηματίζεται το κίρσωτικό έλκος. Σ' αυτές τις περιπτώσεις πρέπει να γίνει ή χειρουργ-

γική επέμβαση στους κισσούς, πού είναι και τὸ αἷτιο. Ἀνάπαυσι. Τοπική περιποίηση.

β) Δευτέρα ἐπιπλοκή εἶναι ἡ ἔξωτερική ἀιμορραγία ἡ ὁποία συμβαίνει σὲ ἀνευρυσμένες φλέβες λόγω τῆς μεγάλης λεπτόνσεως τοῦ τοιχώματος αὐτῶν. Θεραπευτικῶς ἐκτελοῦμε μικρὴ τοπικὴ πίεση, πάνω στὴν ἀιμορραγοῦσα φλέβα. Ἀνύψωσι τοῦ ἄκρου σὲ ἓνα μαξιλάρι.

γ) Τρίτη ἐπιπλοκή εἶναι ἡ θρομβοφλεβίτιδα.

Η ΘΕΡΑΠΕΙΑ. Γιὰ τὴν ἀντιμετώπισι τῶν κισσῶν, θεραπευτικῶς διακρίνουσι τὴν συντηρητικὴν θεραπεία καὶ τὴν χειρουργικὴν.

1) Τὴν συντηρητικὴν αὐτὴν προτιμᾶμε κυρίως ἐπὶ ἐλαφρῶν μορφῶν τῆς παθήσεως. Τὰ ἀποτελέσματα τῆς δὲν εἶναι πολὺ ικανοποιητικὰ. Συνίσταται στὴν ἀποφυγὴ ὀρθοστασίας. Χρῆσι πλαστικῶν ἐπιδέσεων. Χρῆσι βιταμίνης Β. Θαλάσσια λουτρά (τὰ πόδια ὅμως νὰ μὴ εἶναι ἐκτεθειμένα στὸν ἥλιο), σπόρ κλπ.

2) Τὴν χειρουργικὴν θεραπεία. Αὐτὴ σήμερα εἶναι ἡ μόνη παραδειγμένη καὶ ἐφαρμόζεται ὡς πλέον ἀποτελεσματικὴ. Συνίσταται στὴν ἀφαίρεσι ὁλόκληρης τῆς ἔσω καὶ ἔξω σαφηνούς ἢ καὶ τῶν δυὸ μετὰ τῶν κισσοειδῶν ἀνευρύνσεων τῶν παραπλευρῶν κλάδων αὐτῶν. Εἶναι ἡ πιὸ ἀπλὴ χειρουργικὴ μέθοδος χωρὶς νὰ ὑποβληθεῖ σὲ κανένα κίνδυνο ὁ ἀσθενὴς γιὰ τὴν ζωὴ αὐτοῦ.

3) Ἐγχύσεις μέσα στους κισσούς καυστικῶν σκληρυντικῶν οὐσιῶν δι' ἐνέσεων εἶναι μία μέθοδος τὴν ὁποία μεταχειρίζονται πρὸ 40 ἐτῶν πού ἡ χειρουργικὴ τότε βρισκόταν στὰ σπάργανα καὶ δὲν εἶχαν ἀνακαλυφθεῖ τὰ ἀντιβιοτικὰ καὶ ἡ χρῆσι τῶν ἀντιπηκτικῶν φαρμάκων. Οἱ οὐσίες πού εἰσάγονται στὸ φλεβικὸ δίκτυο εἶναι μίγμα γλυκόζης 50% καὶ χλωριούχου νατρίου 30% ιτεϊλικοῦ νατρίου, μίγμα κινίνης καὶ ούρεθάνης. Προκαλεῖται ἐρεθισμὸς τῆς φλέβας καὶ δημιουργία θρόμβου γιὰ τὴν ἀπόφραξι τῆς φλέβας.

Ἡ συντηρητικὴ ἐνεσι δύναται νὰ προκαλέσει ἀιφνίδιους θάνατους, πνευμονικὴ ἐμβολή.

Ὁ θρόμβος πού προκαλεῖ ἡ σκληρυντικὴ οὐσία στὴν φλέβα δύναται νὰ παρασυρθεῖ καὶ νὰ δημιουργήσῃ τὰ ἀνωτέρω τραγικὰ περιστατικὰ. Κατὰ τὴν ἐφαρμογὴ τῶν οὐσιῶν αὐτῶν δημιουργοῦνται συμπτώματα πού ἔχουν δραματικὸ χαρακτήρα. Ἐμφανίσονται ψευδοφλεγμονώδους ἀντιδράσεως χωρὶς πυρετὸ καὶ ἀδενοπάθειες, δημιουργία ἐσχάρων νεκρωτικῶν πού ἡ ἐπούλωση τους εἶναι βραδεία. Ἐξ ἄλλου παρατηρεῖται ὑπερτρίχωση καὶ τοπικὴ ἐναπόθεσι χρωστικῶν οὐσιῶν.

Ἡ ἐγχυσι τοῦ ἐρεθιστικοῦ διαλύματος κ.λ.π. στὸ φλεβικὸ δίκτυο (ἐξ ἀπροσεξίας ἢ ἀδε-

ξιότητος) συνεπάγεται ἐντονο ἄλγος, τοπικὰ φλεγμονώδη φαινόμενα καὶ νευρωτικὲς ἀλλοιώσεις τοῦ φλεβικοῦ δικτύου καὶ τῶν πέριξ ἰσθῶν.

Γενικῶς ὅμως ἡ θεραπεία αὐτὴ εἶναι ἀποτυχημένη ὅπως ἀναφέρουν διάφορες στατιστικὲς τοῦ COLT, RAMSAY καὶ MORRISSAN. Δημιουργοῦν ὑποτροπὲς δηλαδὴ ἐπανεμφανίσονται τῶν κισσοειδῶν ἀνευρυσμάτων σ' ὅλα τὰ φλεβικὰ δίκτυα. Ἐκτός αὐτοῦ κινδυνεύει ὁ ἀσθενὴς νὰ ὑποστῇ θανατηφόρο ἐμβολή, γι' αὐτὸ καὶ οἱ περισσότεροι ἰατροὶ προτιμοῦν τὴν χειρουργικὴν θεραπεία πού εἶναι ἀπλούστατη.

Ὅραιο τὸ καινούργιο σου αὐτοκίνητο Σάκη. Ἄν μπορούσες νὰ τὸ κυκλοφορήσεις κι' ἄλλας...

Τότι υἱὸς τῶρα

ΑΠΑΝΟΥ (ΤΟΥ ΣΠΙΤΙ)

Τώρα σὰ κινούργια τὰ σπίτια δὲν ἔχει ψηλά κι κάτω. Δὲν ἔχει ἀλλῆς ἀκούργια κι τέτοια, κι' οὔτε ἀγῶγι ἢ πουτάμι νὰ πινάει στήν ἀλλή ἢ τοῦ δροῖμου κι νὰ σ' ἀπουκινάει τὴ νύχτα τρέχοντας ἢ κι νὰ βουργιάζει καμινιάφρας.

Τώρα ὡς κι ἡ χροῖα ψηλά στοῦ διαμέρισμα εἶναι. Τότε γιὰ νὰ κίμεις τὴν ἀνάγκη σου δὲ κατέβινις κάτω γιὰ νὰ θρεῖς τοῖν ἀπόπατον, στήν ἄκρα ἀπ' τοῦ μπαξέ ἢ ζωντὰ στ' ἀχούρι οἱ κανὴν ζιουσέν. Τώρα δὲν ἔχει κατόγι γιὰ τοῖν μπάτσιον, τὰ τουρσιά κι τὰ κρασιά, νοῦδι κὴν παρακέλι ἢ τζιαμακιάνι γιὰ τίς ἀρμαθιές τὰ σῆκι, τὰ καρὴντγια, τὰ ρόντγια, τὰ κιδῶνια ἢ τὰ κορμαστῶργια μὴ τὰ σταφύλια. Κι πὸν κάδα γιὰ τίς ζιούνις μὴ τὰ κάστανα. Πᾶν κι αὐτὰ ἀλησομνηθῆζαν.

Τώρα γινηκάμι ηῦροπταῖοι, σαλινοντραπεζαρία οἱ λέει, ποιλνθρόνις, γκαντιφιδένις, πῆλεις ἀγουραστές, ἐπιπλα ὀκροῖβὰ ποιός κι πὸν ποιός νὰ ἀγοράσε τὰ καλύτερα, ποιός κι πὸν ποιός νὰ φανῆ μὰ ἀνότηπος. Δὲ μᾶς φάει ἢ πηρηφάνεια.

Τότι ἀνάγι τρανὸ ποπιζάμι κι τὴν ἀποῖμα καμινιάφρας τοῦ χειμῶνα μὴ τὰ πιτυγιά τοῦ μαχαλά. Τώρα μὴν ποτιᾶς ἰδῶ, μὴν ἀκουμπᾶς ἰκεῖ, ἔκαμ'ις μπιριπάτι τοῦ χαλί, τσαλάκουσις τοῦ σιμέν, σουφρουσις τοῦ σκέπασμα ἀπ' τὴν ποιλνθρόνα, κι τῆρα τὶ δὲ γένει, δὲ μᾶς ἔρθει κανένιας κι δὲ βρεῖ τοῦ σπίτι μπιρμπάντι.

Λέντι καιμῆνη κίχη μὴ τὰ κουχάρια, τὰ στρώματα, μὴ τὰ καλαμπουκόφυλλα κι τὰ προισκέφαλα μὴ τὰ μπουρμπόκια. Νὰ ξιαπλουθῆς σιμά στοῦ τζιάκι ἢ νὰ κίτσεις στανουλόδι, νὰ ἰσιᾶσει τοῦ κουρμὶ σου.

Τώρα μούγγι καρέκλια ἢ καναπές, σούζα νὰ στέκεισι ἕναν καιμῆν, τσίτα—κόρδα νᾶνει τοῦ σπίτι, ντουζνισιμένονι νὰ τοῦ χτυπήσεις νὰ φύγει πὸν λέν.

Τότε ἐθαζάμι τὰ γυμνιά κάτω στή σκάλα κι εἶχαμε κι γκαλέτζις, ζταν πηραποῖσιαμ στήν ἀλλή, κι ἀνεβηνάμι ψηλά μούγγι μὴ τὰ σκουφόνια.

Τώρα πᾶν κι οἱ γκαλέτζις, ἀλη-

σομνηθῆζαν.

Τότι, δὲ θιμνέσι οἱ παλιότροι, τίς ταχισινές χαραές ὄντας πῆγιναν τὰ κοροῖσια στή φάμπριζα. Μᾶς ξιπνοῦσαν οὐ ρόπουτοις ἀπ' τίς γκαλέτζις στοὺς δροῖμους τῆς Νιάουσιτας πὸνταν ὀλοῖνοι στοροῖμέμενοι μὴ καλνταροῖμα, ἢ τὰ πέταλα ἀπ' τ' ἄβουγα κι τὰ γαζιάλα πὸν πῆγιναν στοῦ μπαξέ. Κι' ἦταν αὐτὴ ἢ καλύτερη μουσικὴ στοῦ τσαλάστισμα.

Τώρα πὸν νὰ πηρατήσεις μὴ τὰ σκουφόνια, αὐτὰ τὰ λιπὰ δὲ πὸν παγῶσιν τὰ πονδάργια.

Τοῦ κ. Νικ. Σπάρτη

Τότι τὰ σκουφόνια ἦταν χοντροτά, μαλιτίζα πηγιμένα μὴ τίς κλούτσις στοῦ σπίτι κι τὰ σκουφόνια τῆς δουλειᾶς ἦταν μᾶς χοντροπληγμένα μὴ σιάργκαθου μαλί, πὸν τ' πλυναν τοῦ λανάριζαν τῶρκα ανασκαμάγκια, τῶκλοιθιαν στοῦ τοικρὶκι ἡμὶ τὴ ρόζι στ' ἀδράχτι, τῶρκαναν τσιλέδες, στήν ἀνέμη, τῶρκαναν μὴ κερυδόπιτσις, μαῖρου κι ἦταν ὅλα τὰ σπίτια ἱφρανθῆρια. Κάθι ἕνα σπίτι κι ἕνας ἀργαλὶς στοῦ τζιαμακιάνι ἢ τοῦ μεταξογοῖου.

Τώρα τῶαμι οἱ τραπέζι, ἔχομη κι τραπεζαρία μὴ μᾶς καλύτερις καρέκλις, τραπέζι μὴ λούστρουδις, γραστηρό, κι καρέκλις πηρήφρανις.

Τότι καρέκλις εἶχαμε μούγγι στοῦν καλὸ τοῦ νουντὰ κι ἀντὶ γιὰ ποιλνθρόνις κι καναπέδις εἶχαμε μιντριλοῖτσια μὴ στρώματα ἀπὸν καλαμπουκόφυλλα ἢ μπουρμπόκια. Ἐτρονγιάμι τρουγιούρου - γιούρου στοῦ σκουφρά, οὐ ἕνας κουντὰ στοῦν ἄλλοιν στανουπόδι ἢ στὰ γόνατα.

Τότι ἔτρονγιάμι ὀλοῖνοι ἀπ' ὄνα λιῖτον, κι τοῦ καιμάτι τοῦ κρέας οὐ πῖσα ἕνας τῶρκαναν στή φιλίτσι του ἀπανοθῆ. Κι τότε οἱ φιλίτσις ἦταν χουβαρδιάδικις, τρανές. Κι δταν κανένιας ἔκουφτιν μικρὸς ἐλλ-

γάμι. «Τὶ Βιργιότικις φιλίτσις κόφτεις» γιὰτι οἱ Βιργιουτάδοι ἐλλίγαν τάχη εἶναι τσιμροῖδις.

Τότι τοῦ τζιάκι ντοιμῆνιαζιν τοῦ χειμῶνα κι τώρα τὴ σαροκουστὴ τοῦ τσουκάλι μὴ τὴ φασουλάδα καρκάριζιν στοῦν πημάχου καθὶ μέρα.

Τώρα γινηκάμι παπιτσιάνιδοι πᾶν κι οἱ νησιῖς, πᾶν κι ὅλα. Τώρα ὅλα τὰ καλά ἀπὸν καταγῆς.

Ἄζντισάμι ἀπὸν φαγὶ κι' ἀπὸν καλούτγια.

Ἡ ΠΡΩΤΗ ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΝΑΟΥΣΗΣ

Στις 19 Μαρτίου 1978 στήν αἴθουσα τοῦ Δημοτικοῦ Θεάτρου μίλησε ὁ κ. Φάνης Κακοῖδης, καθηγητῆς τοῦ πανεπιστημίου Ἰωαννίνω μὲ θέμα: «Διονύσιος Σολοῦδς — Πάμπλο Πικασσο — Παραλλαγὲ στὸ θέμα τοῦ Ὀλοκαυτώματος».

Τὴν ἐκδήλωση ὀργάνωσε ὁ Πολιτιστικὸς Σύλλογος Ναούσης σὲ πλαίσια τῶν ἐκδηλώσεων γιὰ τὰ 15 χρόνια ἀπὸ τὴν ἐπανάσταση τοῦ 1821 καὶ γιὰ τὰ 180 χρόνια ἀπὸ τὴ γέννηση τοῦ ἐθνικοῦ μας ποιητῆ Διονύσιου Σολωμοῦ.

Τὸ Λύκειο Ἑλληνίδων στὸ Παρίσι

Στις 11 Ἰουνίου ἀνεχώρησε γιὰ τὸ Παρίσι τὸ συγκρότημα τοῦ Λυκείου Ἑλληνίδων Ναούσης, γιὰ ἀντιπροσωπεύει τὴν Ἑλλάδα σὲ Φοιτηρικὸ Φεστιβάλ «Καρναβῆ τῶν Καρναβαλιῶν» πὸν διοργανοῦν τὸ πρῶτο κανάλι τῆς τηλεοψεως καὶ ὁ ραδιοφωνικὸς σταθμὸς τοῦ Παρισιοῦ EUROPE No 1

Τό 'Ωδειο καί τά προβλήματά του

Αναμφισβήτητο ένα σωματείο με πολλές περγαμηνές και μεγάλη προσφορά στην πνευματική κίνηση της πόλης μας είναι το 'Ωδειο Ναούσης. Χωρίς τυμπανοκρουσίες και μεγάλα λόγια, με σωφροσύνη και εργατικότητα έβαλαν σε γερά θεμέλια το έργο τους και δουλεύοντας ό ένας περισσότερο από τον άλλον οι άνθρωποι του 'Ωδειού δημιούργησαν αυτό το κάτι άλλο για τη Νάουσα: Τήν μικτή χορωδία και μαντολινάτα

Είναι γνωστά τα βραβεία και οί επαινοί που πήρε το συγκρότημα σε συναυλίες και διαγωνισμούς. Παραμένουν όμως άγνωστα τα καυτά προβλήματα που αντιμετωπίζει τώρα το σωματείο. Γι' αυτά τα προβλήματα μας ενημερώνει σήμερα ο πρόεδρος του κ. Νικ. Τσαούλας σε σχετική συνέντευξη που έδωσε σε συνεργάτη της «Ν».

ΕΡΩΤΗΣΗ: Κύριε πρόεδρε, το 'Ωδειο πραγματοποιεί σήμερα αξιολογες εκδηλώσεις και η γενική εντύπωση είναι ότι βρίσκεται σε άκμή και έχει άναπτυ-

Ο συνεργάτης μας κ. Ζαφ. Μαγγανάρης ενώ συνομιλή με τον πρόεδρο κ. Τσαούλα

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ναι. Προηγουμένως όμως θα ήθελα να ξεκαθαρίσουμε μερικά πράγματα πάνω στο τι είναι και τι επιδιώκει γενικότερα το 'Ωδειο μας, για να κατατοπιστείτε και σεις και η κοινή γνώμη, η οποία είναι θέβαιο ότι σε κάποιο ποσοστό έχει συγκεχυμένες απόψεις πάνω στη νομική θέση και στις γενικότερες επιδιώξεις του 'Ωδειού. Θα πρέπει λοιπόν να διευκρινιστεί ότι το 'Ωδειο, στην καθιερωμένη σήμερα οημασία του όρου,

οικής κατάρτισης. Είναι αυτονόητο ότι 'Ωδειο σε τέτοια μορφή είναι αδύνατο να λειτουργήσει σε μικρή επαρχιακή πόλη, τόσο γιατί δεν υπάρχουν πόροι για να συντηρηθεί, όσο και γιατί δεν υπάρχει ζήτηση του προϊόντος αυτού σε πλάτος που θα μπορούσε να καταστήσει άναγκαία την ύπαρξη έ- νόου 'Ωδειού.

Στή δική μας περίπτωση ο όρος «'Ωδειο» είναι ή καταστατική έπωνυμία ενός μουσικού σωματείου, μία και ή δράση του κινείται στο χώρο της μουσικής. Ένταύτως το σωματείο αυτό θα μπορούσε να καλύψει κάμποσες και βασικές από τις ανάγκες που καλύπτουν τα 'Ωδεία, έστω κι' αν δεν είναι 'Ωδειο. Ο νόμος 16)1966 παρέχει το δικαίωμα στα σωματεία ή σε άλλα ιδιωτικά νομικά πρόσωπα να επιτελέσουν παρόμοιες δραστηριότητες σε επίπεδο Μουσικών Σχολών, που κάθε μία μπορεί να λειτουργεί με τρία μόνο κατά κατώτατο όριο τμήματα.

Αυτό προσπαθεί να κάνει και το δικό μας 'Ωδειο. Στο πλαίσιο ενός έκπολιτιστικού πλάνου που εφαρμόζεται σήμερα, το 'Ωδειο επιχειρεί να διαδώσει τη μουσική με δύο τρόπους. Ο ένας είναι ή παρουσίαση μουσικών προγραμμάτων στο κοινό, πράγμα που επιτυγχάνεται σήμερα σε ικανοποιητικό βαθμό με τις εμφανίσεις της χορωδίας και της μαντολινάτας. Ο δεύτερος συνίσταται σε μία προσπάθεια να διδάξουμε τη μουσική στους νέους που

Συνέντευξη με τον πρόεδρο του 'Ωδειού κ. ΤΑΟΥΛΑ

Ξει σε ύψηλό βαθμό τις έκπολιτιστικές του δραστηριότητες. Τι έχετε να μας πείτε πάνω σ, αυτό;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Είναι ολήθεια ότι το επίπεδο της έκπολιτιστικής προσπάθειας του 'Ωδειού είναι σήμερα υψηλότερο από κάθε άλλη περίοδο της ιστορίας του. Αλλά χρειάζεται ακόμη πολλή δουλειά, για να μπορούμε τουλάχιστον να προσεγγίσουμε τους στόχους μας στο πλάτος και το βάθος που προβλέπει το καταστατικό μας.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Μπορείτε κ. πρόεδρε να μας δώσετε μία συνοπτική περιγραφή του πλάτους και του βάθους που αναφέρατε;

είναι μουσικά άκπαιδευτικά ιδρύματα που λειτουργούν σε επίπεδο δημοσίων ή ιδιωτικών νομικών προσώπων, με άδεια του Υπουργείου Πολιτισμού και Έπιστημών και μέσα στο νομικό πλαίσιο που καθορίζεται από το Β.Δ. 16)1966. Με βάση αυτόν τον νόμο, για να πάρει ένα μουσικό ίδρυμα την άδεια να λειτουργήσει σαν 'Ωδειο, πρέπει να διαθέτει ένα πλήθος από σχολές και τμήματα, στα οποία πρέπει να διδάσκονται όλα σχεδόν τα γνωστά είδη της ένόργανης και της φωνητικής μουσικής και στα οποία, παράλληλα με τα ειδικά για κάθε σχολή και τμήμα μαθήματα, παρέχονται και μαθήματα γενικότερης μου-

ἐπιθυμοῦν, μὲ τὴ συγκρότηση καὶ λειτουργία τμημάτων διδασκαλίας ἐνόργανης μουσικῆς. Σήμερα ἔχουμε τμήματα πιάνου, κιθάρας καὶ μαντολίνου. Σ' αὐτὰ ὅμως παρέχεται μιὰ στοιχειώδης μουσικὴ ἐκπαίδευση, ἡ ὁποία προπάντων δὲν ἔχει ἀντίκρουσμα. Φτάνοντας λοιπὸν στὸ σημεῖο πού ἐσκινήσαμε, θάθελα νὰ διευκρινίσω ὅτι τὸ πλάτος πού ἀνέφερα εἶναι ἡ διαρρύθμιση τῆς λειτουργίας τοῦ Ὁδείου, μὲ τὴν προσθήκη τμημάτων πού νὰ καλύπτουν καὶ ἄλλα μουσικὰ ὄργανα πού θὰ μπορούσαν νὰ ἔχουν μαθητές, ἐνῶ τὸ βάθος εἶναι νὰ γίνει ἡ παρεχόμενη μουσικὴ ἐκπαίδευση πιὸ αὐσιαστικὴ, πιὸ συστηματικὴ καὶ προπάντων νὰ δίνεται μὲ ἐπίσημη μορφή, πρῶγμα πού θὰ γίνει ἂν τὰ τμήματα λειτουργήσουν μὲ ἄδεια τοῦ Ὑπουργείου Πολιτισμοῦ ἔτσι πού ἡ παρεχόμενη σ' αὐτὰ ἐκπαίδευση νὰ ἀναγνωρίζεται ἀπὸ τὰ ἀνώτερα μουσικὰ ἰδρύματα, γιὰ ὅσους ἀπὸ τοὺς μαθητές μας θὰ ἤθελαν νὰ συμπληρώσουν τὶς μουσικὲς τοὺς σπουδές.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Θὰ θέλατε κ. πρόεδρε νὰ μᾶς πληροφορήσετε ἂν ἔγιναν ἐνέργειες ἀπὸ τὸ Ὁδεῖο γιὰ νὰ πάρει ἄδεια λειτουργίας Μουσικῆς Σχολῆς γιὰ τὰ τμήματα πού διαθέτει σήμερα;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ἡ αἴτηση ἔχει ὑποβληθεῖ ἐδῶ κι ἓνα χρόνο. Δυστυχῶς ὅμως δὲν ὑπάρχουν προοπτικὲς νὰ καρποφορήσει αὐτὴ ἡ ἐνέργεια. Γιὰ νὰ πάρουμε τὴν ἄδεια αὐτὴ θὰ πρέπει προηγουμένως νὰ λύσουμε μερικὰ βασικὰ προβλήματα.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Θὰ μπορούσατε νὰ μᾶς μιλήσετε γιὰ τὰ προβλήματα αὐτά;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Βεβαίως. Ὁ νόμος πού προανάφερα ὀρίζει ὅτι βασικὴ προϋπόθεση γιὰ νὰ δοθεῖ ἄδεια λειτουργίας μουσικοῦ ἰδρύματος, εἶναι τὸ ἴδρυμα αὐτὸ νὰ διαθέτει κατάλληλο κτίριο, τόσο ἀπὸ στατικὴ πλευρὰ, ὅσο καὶ ἀπὸ ὄψωψη ἐπάρκειας χώρων. Δυστυχῶς ἐμεῖς δὲν ἔχουμε τίποτα ἀπὸ αὐτά. Κι ἂν πάρουμε ὑπόψη τὶ ἔχασαν καὶ τί θὰ μπορούσαν νὰ κερδίσουν τὰ παιδιὰ πού φοιτοῦν στὰ Ὁδεῖα, ἂν ὑπῆρχε κτίρια καὶ ἄδεια λειτουργίας, θαρρῶ πῶς ἡ ἔλλειψη αὐτῆς μᾶς δημιουργεῖ τεράστιες εὐθύνες.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Ἀπὸ πληροφορι-

ες πού ἔχουμε γιὰ τὰ στεγαστικὰ προβλήματα τοῦ Ὁδείου ἔχει ἐπιδειχθεῖ ἐνδιαφέρον ἀπὸ τὸ Δῆμο Ναούσης. Πληροφορηθήκαμε ἀκόμα ὅτι στὸ πρόσφατο παρελθὸν ὑπῆρξε ἐνδιαφέρον κι ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῶν κ.κ. Γρηγ. Λαναρᾶ καὶ Στυλ. Μπουτάρη. Θέλετε νὰ μᾶς πείτε κάτι σχετικὰ;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Οἱ πληροφορίες σας εἶναι ἀκριβεῖς.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Πείτε μας τότε κ. πρόεδρε, γιατί δὲν ὑπῆρξαν ἐξελίξεις στὴ λύση αὐτοῦ τοῦ προβλήματος καὶ ποιὲς προοπτικὲς ὑπάρχουν γιὰ νὰ λυθεῖ στὸ μέλλον;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ἡ λύση ἐνός τέτοιου προβλήματος δὲν μπορεῖ θεσπίσῃ νὰ ἔρθει ἀπὸ τὴ μιὰ στιγμὴ στὴν ἄλλη. Χωρὶς ὅμως νὰ θέλω νὰ ἐπιρρίψω εὐθύνες, προσωπικὰ πιστεύω ὅτι ὁ ρόλος τοῦ Ὁδείου δὲν ἐκτιμήθη σωστά. Καὶ στὴν ἐπιρρύθμιση τῶν προβλημάτων μας πιστεύω ὅτι τὸ στεγαστικὸ πρόβλημα τοῦ Ὁδείου δὲν τοποθετήθηκε στὴ σωστὴ θέση. Μπορεῖ νὰ ἔχω καὶ ἄδικο, ἀλλὰ μοῦ εἶναι δυσκόλο νὰ αἰτιολογήσω πῶς μπορεῖ νὰ ἔχει τέτοια τύχη ἓνας ἐκπολιτιστικὸς φορέας μὲ τόσο ζωντανὴ προσφορὰ στὸν τόπο μας. Δὲν εἶναι μόνον ἡ ἀνεπάρκεια καὶ ἡ ἐπισηφελὴς κατάσταση τοῦ κτιρίου πού στεγάζει σήμερα τὸ Ὁδεῖο, ἀλλὰ εἶναι καὶ τὸ γεγονός ὅτι σὲ μιὰ πόλη μὲ τόσο ἀναπτυγμένη πολιτιστικὴ παράδοση καὶ δράση, τὸ φαινόμενο αὐτὸ εἶναι ἐντελῶς ἀσυμβίβαστο μὲ τὸ κοινὸ περὶ πολιτισμοῦ αἶσθημα. Ὅσα γιὰ τὶς προοπτικὲς πού εἶπατε, μπορῶ νὰ σᾶς πῶ ὅτι ἤδη ὁ Δῆμος ἔχει ἀναθέσει τὴν ἐκπόνηση μελέτῃ γιὰ τὴν κατασκευὴ τῆς Ἐστίας Μουσῶν, στὴν ὁποία προβλέπεται νὰ στεγαστεῖ καὶ τὸ Ὁδεῖο. Δυστυχῶς δὲν γνωρίζω κι οὔτε εἶμαι ἀρμόδιος νὰ σᾶς ἐνημερώσω πάνω σὲ λεπτομέρειες καὶ νὰ προσδιορίσω τὸ χρόνο ἀποπερατώσεως τοῦ ἔργου.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Δὲν μᾶς εἶπατε ὅμως τίποτα κ. πρόεδρε γιὰ τὶς προσφορὲς τῶν κ.κ. Λαναρᾶ καὶ Μπουτάρη. Μήπως αὐτὲς θὰ μπορούσαν νὰ συντελέσουν σὲ μιὰ ἔστω προσωρινή, ἀλλὰ πιὸ σύντομη λύση στὸ στεγαστικὸ

πρόβλημα;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ὁ κ. Στυλιανὸς Μπουτάρης προσφέρθηκε νὰ μᾶς παραχωρήσει γιὰ ὀρισμένο χρονικὸ διάστημα τὴ χρήση τοῦ παλιοῦ κτιρίου του στὴν οδὸ Ζαφειράκη. Ταυτόχρονα ὁ ὠρητὴς τοῦ σημερινοῦ κτιρίου κ. Γρηγ. Λαναρᾶς ἐξέφρασε τὴν ὀψωψη ὅτι ἡ ἀνέγερση νέου κτιρίου στὴ θέση τοῦ παλιοῦ θὰ πρόσφερε εὐνοϊκότερες λύσεις στὸ πρόβλημα τοῦ Ὁδείου. Προσφέρθηκε μάλιστα νὰ μᾶς βοηθήσει στὴν ἐκδοση οἰκοδομικῆς ἄδειας καὶ νὰ ἐνισχύσει μὲ σημαντικό χρηματικὸ ποσὸ τὴν προσπάθεια οἰκοδομήσεως. Ὁ κ. Μουτάρης κρίνοντας τὴ λύση αὐτὴ καλύτερη, ἀπέσυρε τὴν προσφορὰ του. Ἡ πρόταση τοῦ κ. Λαναρᾶ ἰσχύει πάντα, ἀλλὰ ἤδη αὐτὴ τὴ στιγμὴ, ὕστερα ἀπὸ αἴτηση ἰδιοκτητῶν ὁμοῦ οἰκοπεδοῦ, ἐκκρεμεῖ ὑπόθεση τακτοποιήσεως στὴ περιοχὴ αὐτὴ, ἀπὸ τὴν πολεοδομικὴ ὑπηρεσία.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Νομίζουμε τώρα κ. πρόεδρε ὅτι εἶναι καιρὸς νὰ συζητήσουμε πάνω στὸ ἐπόμενο πρόβλημα. Τὶ λέτε κι ἐσεῖς;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ναι. Τὸ δεύτερο ἄλλα

εἶσαι σημαντικό πρόβλημά μας εἶναι τὸ οικονομικὸ. Οἰκονομικὰ προβλήματα, μικρὰ ἢ μεγάλα ἀντιμετωπίζουν ὅλοι οἱ σύλλογοι. Γιὰ νὰ σᾶς δώσω μιὰ εἰκόνα ἀπὸ τὸ μέγεθος τοῦ δικοῦ μας προβλήματος, θὰ σᾶς ἀναφέρω μερικὸς ἀριθμούς. Ὁ οικονομικὸς ἀπολογισμὸς μας τὸ 1977 ἀναφέρει τακτικὲς ἐτήσιες ὑποχρεώσεις ἀνερχόμενες σὲ 850.000 δραχμές. Γιὰ τὸ 1978 οἱ ὑποχρεώσεις αὐτὲς προϋπολογίστηκαν σὲ 1.000.000 δραχμές. Σκεφθεῖτε τώρα ποιὲς θὰ ἦταν οἱ οικονομικὲς μας ὑποχρεώσεις ἂν θέλαμε νὰ ἀναπτύξουμε τοὺς σκοποὺς μας στὸ πλάτος καὶ τὸ βάθος, πού συζητήσαμε στὴν ἀρχή, ἐπεκτείνοντας τὶς δραστηριότητες καὶ ἐπανδρώνοντας κατάλληλα τὸ Ὁδεῖο.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Εἶναι πραγματικὰ τεράστια τὰ νοῦμερα πού ἀναφέρατε. Πῶς ὅμως καλύπτετε τὶς ὑποχρεώσεις αὐτές;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Τὸ τακτικὸ μας ἔσοδο ἀπὸ τὸ Δῆμο, ἀπὸ κρατικὲς ἐπιχορηγήσεις, ἀπὸ προσφορὲς ἰδιωτῶν, ἀπὸ συνδρομὲς μελῶν καὶ ἀπὸ διδασκὰς δὲν ξεπερνοῦν τίς 300.000 δραχμές.

Γιὰ νὰ καλύψουμε τὴ διαφορὰ, ἐπινοοῦμε ἓνα σωρὸ ἄλλους τρόπους, πού δὲν ἐξασφαλίζουν μονιμότητα καὶ ἀπωδότητε δὲν ἀποτελοῦν βάσεις γιὰ συστηματοποίηση καὶ πλατύτερη ἀνάπτυξη τοῦ ἔργου μας.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Νομίζετε ὅτι ὑπάρχει τρόπος νὰ ἐξασφαλιστεῖ μονιμότητα στοὺς πόρους τοῦ Ὠδείου;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ἄς πιάσουμε τὸ θέμα πλατύτερα. Ὅχι μόνο γιὰ τὸ Ὠδεῖο, μὰ καὶ γιὰ ὅλους τοὺς ἐκπολιτιστικούς συλλόγους, δὲν νομίζω ὅτι ἡ μονιμότητα μπορεῖ νὰ εἶναι ἀπόλυτη. Μπορεῖ ὅμως νὰ ἐλαττωθεῖ ἢ διαφορὰ ἀνάμεσα στις ὑποχρεώσεις καὶ τοὺς μόνιμους πόρους. Ἐνας τρόπος εἶναι νὰ θρεθεῖ ἓνα ἔσοδο, πού θὰ ἐπιτρέψει στὴ δημοτικὴ ἀρχὴ νὰ ἐνισχύει μὲ μεγαλύτερα ποσὰ τίς ἐκπολιτιστικὲς προσπάθειες. Ἄλλος ἓνας τρόπος θὰ μπορούσε νὰ ἦταν ἡ ἀξιολογικὴ κατάταξη ἀπὸ τὴν πλευρὰ τοῦ

κράτους τῶν ἐκπολιτιστικῶν δραστηριοτήτων καὶ μιὰ οὐσιαστικότερη καὶ πιὸ ἀναλογικὴ οἰκονομικὴ ὑποστήριξη τῶν πολιτιστικῶν φορέων. Ἐνας τρίτος τρόπος εἶναι νὰ κατανοήσουν οἱ διάφορες ἐπιχειρήσεις πού χρησιμοποιοῦν ἀνθρώπινο δυναμικὸ γιὰ τὴ δουλειά τους, ὅτι οἱ ἀνθρώποι δὲν ὑπάρχουν μόνο γιὰ νὰ δουλεύουν. Κι ἂν σὲ ἓναν τόπο δὲν ὑπάρχουν ἐκπολιτιστικὲς δραστηριότητες καὶ γενικὰ ἐκδηλώσεις μὲ ψυχεγωγικὸ καὶ ἐπιμορφωτικὸ χαρακτήρα, ὁ τόπος αὐτός ἀργὰ ἢ γρήγορα ἐρημώνεται κι ὁ ἀνθρώπος, ἀναζητώντας πιὸ γαλιτισμένες μορφές ζωῆς, συρρέει σὰ ἀστικά κέντρα. Μὴ σὰς φαίνεται ὑπερβολικὸ αὐτὸ πού σὰς λέω. Οἱ αωστές ἐκπολιτιστικὲς δραστηριότητες εἶναι ἔργα ὑπόδομης σ' ἓνα μεγάλο ἢ μικρὸ κοινωνικὸ σύνολο πού προσπαθεῖ νὰ οἰκοδομήσει τὸ μέλλον του. Ὅσο γιὰ τίς ἐπιχειρήσεις πού προανέφερα, ἂς γνωρίζουν ὅτι ἂν διαθέσουν κάποια ποσὰ γιὰ νὰ βοηθήσουν τὴν ἐκπολιτι-

στικὴ κίνηση, τὰ χρήματα αὐτὰ εἶναι ἓνα κεφάλαιο, πού θὰ τοὺς ἐπιστραφεῖ μὲ τόκο.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Θὰ θέλατε τώρα νὰ μὰς ἀναλύσετε τὰ ἄλλα προβλήματα;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ἀνέλυσα τὰ πιὸ φλέγοντα. Βεβαίως ὑπάρχει πλῆθος ἀπὸ ἄλλα προβλήματα, τὰ ὁποῖα ὅμως εἶναι ἀντιμετωπίσιμα.

— Κύριε πρόεδρε, εὐχαριστοῦμε πού εἶχατε τὴν καλωσύνη νὰ μὰς ἐνημερώσετε πᾶν ὡς πρὸς τὸ ἐνδιαφέροντα πρᾶγμα-
τα.

— Κι ἐγὼ σὰς εὐχαριστῶ. Βεβαίως τὸ θέμα εἶναι ἀνεξάντλητο καὶ δὲν μπορεῖ νὰ καλύψει ὅλα τὰ προβλήματα. Ἐλπίζω νάχομε τὴν εὐκαιρία νὰ συζητήσουμε πάλι σὲ μιὰ προσεχῆ συνάντηση.

Δραστηριότητες τοῦ Ὠδείου Ναούσης

- 1) 22.1.1978. Τοπικὴ ὀργάνωση τῆς συναυλίας τοῦ «Τοῖο Θεσσαλονίκης» μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν πιανίστα καὶ διευθυντὴ τῆς Κ.Ο.Θ. Γ. Θωμῆ.
- 2) 27.1.1978. Ἐμφάνιση τῆς χορωδίας τοῦ Ὠδείου στὴν τιμωδραση τῆς ΕΡΤ στὴν ἐκπομπὴ «... Καὶ τώρα».
- 3) 29.1.1978. Συναυλία γιὰ τοὺς μαθητὲς Γυμνασίου, Λυκείων καὶ Τεχνικῶν Σχολῶν τῆς πόλεώς μας.
- 4) 24.2.1978. Δεύτερη ἐμφάνιση τῆς χορωδίας καὶ μανδολινατίας τοῦ Ὠδείου στὴν ἐκπομπὴ «... Καὶ τώρα» τῆς ΕΡΤ.
- 5) 26.3.1978. Τοπικὴ ὀργάνωση τῆς συναυλίας τοῦ συγκροτήματος «ΑΡΜΟΝΙΑ» μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν πιανίστα Ν. Ἀστρινίδη.
- 6) 2.4.1978. Συναυλία στὴν Ἐπισκοπὴ ἵστερα ἀπὸ πρόσκληση τοῦ ἐκπολιτιστικοῦ συλ-

λόγου «Ἀπόστολος Παῦλος».

7) 8.4.1978. Συναυλία στὸ Δημοτικὸ θέατρο γιὰ τὸ κοινὸ τῆς πόλεως.

8) 16.4.1978. Συναυλία στὴν Κοζάνη σὰς πλαίσια τοῦ προγράμματος ἐκπολιτιστικῶν ἐκδηλώσεων τοῦ ΤΒΕ.

9) 6.5.1978. Συναυλία στὴ Ναουσα σὰς πλαίσια τοῦ προγράμματος ἐκπολιτιστικῶν ἐκδηλώσεων τοῦ Δήμου γιὰ τὴν ἐπέτειο τοῦ Ὀλοκαυτώματος.

10) 14.5.1978. Συναυλία στὸν Πολύγυρο Χαλκιδικῆς σὰς πλαίσια πάλι τοῦ ἐκπολιτιστικοῦ προγράμματος τοῦ ΤΒΕ.

Π Ρ Ο Σ Ε Ε Α Τ Ε

Οἱ στήλες τῆς «ΝΙΑΟΥΣΤΑΣ» εἶναι στὴν διάθεση ὅλων τῶν Ναουσαίων καὶ τῶν φίλων τοῦ περιοδικοῦ.

Οἱ ἀποστελλόμενες γιὰ δημοσιεύσεως ἐργασίες καὶ ἄρθρα πρέπει νὰ εἶναι σύντομες μέχρι 6 τὸ πολὺ σελίδες γραφομηχανῆς, ἀραογραμμέ-
νες καὶ νὰ μὴ ἔχουν δημοσιευθεῖ σὲ ἄλλο περιοδικὸ ἢ ἐφημερίδα Παράκληση, οἱ ἐργασίες νὰ γράφονται στὴν Δημοτικὴ.

Ἡ «ΝΙΑΟΥΣΤΑ» δὲν φέρει καμιά εὐθύνη γιὰ τίς ἐκφραζόμε-
νες γνώμες τῶν συνεργατῶν τῆς.

Ἐργασίες εἴτε δημοσιευθῶν εἴτε ὄχι δὲν ἐπιστρέφονται.

«Η ΝΙΑΟΥΣΤΑ»

Όπως όλα τα πράγματα στη Νάουσα, έχουμε και μείς, την δική μας ιστορία. Ίσως βέβαια, όχι τόσο μεγάλη (σε χρόνο) ούτε τόσο σημαντική (σε γεγονότα) όπως άλλες Ναουσαϊκές ιστορίες και παραδόσεις. Άλλά, σίγουρα, την δική μας ιστορία. Μικρή, απλή και όμορφη. Και είπαμε να την κάνουμε λίγο πιο γνωστή, από αυτό έδω το ωραίο περιοδικό, μιὰ και μιὰς φάνηκε σημαντικό να βοηθήσουμε από τις στήλες του έτοιμη έδω την προσπάθεια, για να γράψει σιγά σιγά κι' αυτό την δική του ιστορία, πράγμα απαραίτητο σε μιὰ πόλη σαν την δική μας. Πού, τόβαλε σκοπό φαίνεται ν' αποδείξει πώς μακριά από την Άθήνα και τα άλλα μεγάλα κέντρα της Ελλάδας είναι δυνατό να θρούν απήχησι οι προοδευτικές ιδέες, μαζί με σωστές προϋποθέσεις ανάπτυξης. Γιατί, σαν τέτοια την είδαμε τούτη την έκδοση, όπως σαν τέτοια είχαμε διαπισθανθεί και την υλοποίηση της δικής μας ιδέας πριν από λίγα χρόνια. Και σήμερα, μπορούμε υπερήφανα να την κάνουμε λίγο πιο γνωστή, σαν την «δική μας ιστορία».

Όταν πρωτοεδρύθηκε το Κέντρο μας πριν έξι χρόνια περίπου (Νοέμβριος του '71) πολλοί ήταν εκείνοι στη Νάουσα κι' άλλου, πού νόμιζαν πώς μιὰ τέτοια προσπάθεια σ' αυτό έδω το μέρος, μέλλον δεν θά είχε μεγάλο, κι' έλεγαν, άλλοι πώς έπρεπε να γίνει κάτι τέτοιο στην πρωτεύουσα του Νομού κι' άλλοι πώς δεν έπρεπε να γίνει καθόλου. Όμως έμεις, όσες από τότε κι' όλας βρεθήκαμε στο κέντρο όλων αυτών των απόψεων, τό χαιμε βάλει βαθιά μέσ στην καρδιά μας, πώς χρειαζόταν μιὰ τέτοια Σχολή στη Νάουσα, όπως κι' αυτή χρειαζόταν μιὰ πόλη σαν κι' αυτή, για να στεριώσει και να προοδεύσει.

Όλα τα άλλα βέβαια έπρεπε να γίνουν σχεδόν από τό μηδέν, γιατί ευτυχώς και γνώμες θετικές και ή έμπειρία άλλων ανθρώπων συντρόφειε τό ξεκίνημά μας. Πού έγινε δειλά δειλά τέλη του '71 λοιπόν, με μιὰ χούφτα μαθήτριες στην αρχή, πού ίσως λιότερο από περιέργεια και λιγώτερο από ότιδήποτε άλλο ήσαν οι πρώτες πού γέμισαν τις αίθουσες του Νέου Κέντρου Έργα-

Άπό την αρχή ως σήμερα

ΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΥ ΚΟΡΙΤΣΙΟΥ ΚΑΙ Η ΕΞΑΧΡΟΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ

Άπό την προϊσταμένη δ. Ευγ. Ζάλιου

ζόμενου Κοριτσιού της Νάουσας. Είχαμε τότε ένα και μοναδικό σκοπό, να δώσουμε διέξοδο στις δραστηριότητες εκείνες πού από παλιά αποτελούν τό γυναικείο «μεράκι». Και κάτι σημαντικό ακόμα. Στόχος του Κ.Ε.Κ.Ν. έγινε από την πρώτη στιγμή να κερδίσει τό εργαζόμενο κορίτσι, πού πριν ή μετά από την ώρα της δουλειάς στο εργοστάσιο, ή στο γραφείο μέσα, έχασε έτσι την επαφή με όλα αυτά πού απασχολούν πρακτικά μιὰ γυναικεία φύση. Έτσι έγινε και συγκροτήσαμε, για τόν σκοπό αυτό μιὰ σειρά από τμήματα, καθένα από αυτά προσανατολισμένο σ' ένα ειδικό ενδιαφέρον της γυναίκας. Και δημιουργήθηκαν τα τμήματα της Κοπτικής και της Ραπτικής, του Κεντήματος

χειρός και μηχανής, της Πλεκτομηχανής και των Οικοκυρικών, τέλος των Άγγλικών, της Μουσικής και των Έλληνικών χορών. Χωρίς να φοβόμαστε πού στην αρχή οι πρώτες μαθήτριες ήταν όσες και τα τμήματα, είμασταν όμως σίγουρες πώς τό ουσιαστικό είχε συντελεστεί, ή ιδέα είχε γίνει πράξη, και έπρεπε τώρα να διαδοθεί.

Τώρα μιὰ ξεπεράσαμε τις τριακόσιες στο κτίριο της οδού Βύρωνος. Και βέβαια έγινε ανάγκη επιτακτική να πάμε κάπου άλλο, έστω κι' αν ή γωνιά αυτή της πόλης μας, μόνο όμορφα πράγματα θά μις θυμίζει από τό ξεκίνημα, και άκαινήσεις. Και με κριτικό καμάρι τό λέμε ή Έργατική Έστία στην Άθήνα, ανταμοιβοντας έτοιμη την επιτυχία,

φρόντισε γρήγορα και τὸ θέμα τακτοποιήθηκε. Σὲ λίγο καιρὸ, ἓνα νέο, ὁλόκληρο, δικό μας κτίριο, πᾶ στεγάσει τὴν δεύτερη φάση τῆς προσπάθειάς μας, καὶ φυσικὰ ἀκόμη περισσότερες μαθήτριες. πὺν ἀγνοώντας ὄλες τὴν κόπωση μιᾶς ζωῆς σὰν τὴν σημερινή, αἰσθάνθηκα τὸ Κ.Ε.Κ.Ν. δικὸν τους δημιουργημα, δίνοντάς του τὴν νεανικὴ ζωὴ πὺν τοῦ ἔφρασε. 112 κορίτσια στὴν Κοπιτικὴ, 112 στὴ Ραπτικὴ, 105 στὰ Οἰκοκυρικὰ, 82 στὸ Κ. χειρὸς καὶ 84 στὸ Κ. μηχανῆς, 66 στὴν Πλεκτομηχανή, 154 στὰ Ἀγγλικὰ καὶ 90 στὰ τμήματα τῆς Μουσικῆς (ὠδική, πιάνο, ἀκωρντεόν), 23 στὴν Γυμναστικὴ καὶ ἄλλα τόσα στοὺς Ἑλληνικοὺς χοροὺς. ἓνας ὁλόκληρος μικρὸς κόσμος δηλαδὴ, τί ἄλλο εἶναι, παρὰ μιὰ τρανὴ ἀπόδειξη ὅτι σὲ λίγα χρόνια πᾶ γεμίσαμε καὶ τὸ καινούργιο μας σπίτι. ἔχοντας πᾶ ὀριστικὰ ἀποδείξει ὅτι ἡ Νάουσα εἶναι ἡ πόλη τῶν νεάντων, καὶ αὐτῶν πὺν ἐργάζονται καὶ αὐτῶν πὺν σπουδάζουν.

Καὶ ἦταν αὐτὴ μας ἡ πορεία ἀπὸ τὸ 71 ὡς σήμερα, γεμάτη ἀπὸ γνώση καὶ κέφι, ἀνάλογα μὲ τὴν ἡλικία ὅσων τὴν στελέχωσαν, γεμάτη συνάγια ἀπὸ ἀμέτρητες — δικές μας — ἐκδηλώσεις πὺν ἔγιναν μ' ἓνα διπλὸ σκοπὸ: Πρῶτα γιὰ νὰ δώσουν καὶ σὲ μᾶς τὶς ἴδιες τὴν ἀπαραιτήτη ἀναμνηστικὴ, τότε ἀπαραίτητης ὅταν σωστὰ προστίθεται ἀνάμεσα στὶς γνώσεις. Καὶ τέτοιες ἦταν οἱ τόσες καὶ τόσες ἐκδηλώσεις πὺν σὲ τὴν διάρκεια ἔλου αὐτοῦ τοῦ καιροῦ, μᾶς ἔδωσαν τὴν εὐκαιρία νὰ θρηνηθῶμε «κόναμεταξὺ μας» ἔξω ἀπὸ τὴν βάση μας, γνωρίζοντας ἄλλα μέρη καὶ ἄλλες καταστάσεις. Ἐπειρα, καὶ γιὰ νὰ δώσουν ἀναμνηστικὴ σὲ ἄλλους, καὶ τέτοιες ἦταν οἱ συχνές μας ἐπισκέψεις σὲ κοινωκελῆ ἰδρύματα τοῦ Νομοῦ, πὺν ἔγιναν σὰν ἀπλή ἀπόδειξη ὅτι τὰ νιάτα δὲν ξεχνοῦν οὔτε ὅταν ἐργάζονται, ἀκόμα περισσότερο ὅταν σπουδάζουν.

Συνάγια δὲν λείψαμε ποτὲ ἀπ' ὄλες τὶς γιορτὲς στὴν πόλη μας καὶ ὅποτε μᾶς δόθηκε ἡ εὐκαιρία, παρελάσαμε μπροστὰ ἀπὸ ἐπισήμους καὶ μὴ, ὑπερήφανες, ὅπως ἡ Σχολὴ καὶ

ἡ πόλη μας, ὕστερα βοηθήσαμε ὅσο μπορούσαμε σὲ δύσκολες καταστάσεις καὶ τότε φάνηκε πόσο χρήσιμες ὑπῆρξαν ὅσες γνώσεις πῆραμε πάνω στὶς πρώτες βοηθίες.

Ἄλλα καὶ πὺν ἀπὸ μᾶς θὰ ξεχίσει ποτὲ τὶς θεατρικὲς παραστάσεις πὺν μὲ τόση μεράκι ἀνεδιάσαμε ὄλα αὐτὰ τὰ χρόνια, πὺν ἀπὸ μᾶς θὰ ξεχίσει ποτὲ τὴν ἀγωνία μας γιὰ τὴν καθηρωμένη πᾶ, ἐτήσια ἔκθεση, πὺν χρόνο μὲ τὸν χρόνο ἔκανε τὸ ἔργο μας πότερο γνωστὸ τὸν κόπο μας πότερο ἐκτιμητὸ ἀπὸ τοὺς ἄλλους, τέλος τὰ ἀποτελέσματα — καθὼς μᾶς λέν οἱ ἄλλοι — ἀκόμα καλύτερα; Κι' ἂν γιὰ νὰ γίνουν ὄλα αὐτὰ χρειάστηκαν ὄρες καὶ ὄρες δουλειᾶς μὲ τὴν βελόνα στὸ χέρι, πᾶ στὴ μηχανή, κοντὰ στὴ κουζίνα, μπροστὰ στὸ βιβλίον, θέλωμε νὰ ξέρετε ὅσοι διαβάσετε αὐτὲς τὶς γραμμές, ὅτι πίσω ἀπὸ τὸν ηχηρὸ τίτλον τοῦ «Κέντρο Έργαζομένου Κοριτσιού» κρύβεται κάτι ὄλοζώντανον, παρόμοιον μὲ κάθε τί πὺν τὸ κρατῶν νέον στὴ ζωὴ, εἴτε μὲ πράξεις εἴτε μὲ ὄνειρα ἢ καὶ τὰ δύο. Τὸ δικὸν μας ὄνειρον, ὕστερα ἀπὸ τὴν πράξη, εἶναι νὰ μεταφέρουν οἱ μαθήτριες ἔ,τι ἔμαθον, στὸ σπίτι μᾶς μέρα καὶ πρὶν φθῆκον ἀπὸ ἐτοιότη ἔδῶ τῇ Σχολῇ, νὰ συνεχίσουν αὐτὴ τὴν προσπάθεια προσθέτοντας καὶ ἄλλες ἰδέες, πέρα ἀπ' αὐτὲς πὺν ἤδη ἔγιναν πράξη. Νὰ ὄργανώσουμε ἔτσι τὴν Σχολὴν μας πὺν νὰ γίνῃ παράδειγμα τῆς πόλης μας γιὰ ὄλες τὶς πόλεις, ὄργανώνοντας παράλληλα μὲ τὶς ἄλλες δραστηριότητες συζητήσεις, ἐκθέσεις, προβολές, ὄτιδήποτε μπορεί νὰ κινήσῃ τὸ ἐνδιαφέρον τῆς νεολαίας καὶ νὰ μᾶς κάνει γνωστοὺς ἀνάμεσα μας, Σκοπεύουμε νὰ ὄργανωθοῦμε ἀπέναντι στὰ σημαντικὰ προσβλήματα τῆς ἐποχῆς μας ἀκούγοντας γνώμες καὶ λέγοντας τὴν δικιά μας

καὶ σὰν ἀρχὴ θὰ θέλαμε μιὰ τέτοιον ἐκδήλωση πάνω στὴ «ρίτωση τοῦ περιβάλλοντος» ἢ τὴν διατήρηση τοῦ «χρόματος» τῆς Νάουσας, πὺν τυχεῖναι νὰ εἶναι σπάνιον στὴ χώρα μας. Νὰ καταφέρουμε ἔτσι, ὄστε ὄλοι ὄσοι μπορούν νὰ μᾶς ἐνημερώσουν πάνω σὲ θέματα πὺν μᾶς ἀφοροῦν, νὰ τὸ θεωροῦν χρήσιμον νὰ μᾶς τιμήσουν ὄπως τόσοι καὶ τόσοι τὸ ἔκανον κατὰ καιροὺς ἐπισκεπτόμενοι ἄλλου εἶδους ἐκδηλώσεις μας. Τίποτε γιὰ μᾶς δὲν εἶναι πᾶ ὄσιαστικὸν ἀπὸ τὴν ἐπικοινωνία γιὰ τὴν αὐτὴ εἶναι ἀληθινὴ γνώση, καὶ ὄπως κάθε φορὰ πὺν ἔμεις μὲ τὸ ἔργο μας ἔχομε κάτι νὰ ποῦμε, ἔτσι θέλωμε καὶ οἱ ἄλλοι πὺν ἔχουν κάτι νὰ μᾶς ποῦν, νὰ εἶναι σίγουροι ὅτι τοὺς περιμένουμε.

Ἡ μικρὴ μας ἱστορία ἔξι χρόνων πᾶ, ἀπέδειξε ὅτι στὸ Κ.Ε.Κ.Ν. τίποτα δὲν πῆγε χαμένο καὶ εὐχαριστοῦμε ὄσους τὸ πίστεψαν αὐτὸ καὶ μᾶς βοηθήσαν. Μᾶς χρειάζονται ὄλα αὐτὰ γιὰ νὰ πείσουμε καὶ ἄλλες κοπέλλες καὶ ἄλλα παιδιά ὅτι ἡ Σχολὴν μας δὲν εἶναι μιὰ ἀπλή Σχολὴ καὶ θέλωμε αὐτὸ νὰ διαδοθεῖ ὄς τὰ μικρὰ χωριὰ τῆς περιοχῆς μας, ὄπως δ' ἀδόθηκε καὶ στὴν πόλη μας.

ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΝΕΑ

α) Τὸ τρίτον Παμφορειοελλαδικὸν Φεστιβάλ Χορωδιῶν προγραμματίσθηκε νὰ γίνῃ φέτος στὴ Νάουσα στὶς 15, 16 καὶ 17 Σεπτεμβρίου.

β) Ἡ χορωδία καὶ μανδολινάτα τοῦ Ὀδείου Ναυτίσης προσκλήθηκε νὰ δώσῃ συνανκία στὴ Σόφια στὰ μέσα φθινοπώρον.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ

Ὁ Σύλλογος Ἀποφοίτων Ναυτίσης «Ἀναστάσιος Μιχαήλ ὁ Λόγιος» αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκη νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν κ. Δήμαρχον, τὸν κ. Πρόεδρον καὶ τὰ μέλη τοῦ Δημοτικῦ Συμβουλίου γιὰ τὴν ὄικονομικὴ ἐνίσχυση πρὸς τὸν Σύλλογον.

Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον

Τεράστια άλματα έκανε ό κλασσικός άθλητισμός τής πόλης μας τό τελευταία χρόνια και ειδικά τήν τελευταία διετία. Οί μεγάλες προσπάθειες, ή τεράστια δουλειά και ή επιμονή έφεραν και τό άποτελέσματα. Θετικά και έλπιδοφόρα άπ' όλες τics πλευρές. Νέα άτομικά ρεκόρ πολύ καλές θέσεις στή βαθμολογία άκόμα και πανελλήνια ρεκόρ!

Τά φαινόμενα τής Σανιδά (πανελλήνια ρεκόρ στά 1000 μ. κορασίδων μέ 2'40''8) και του Λαζαρίδη (κανείς δέν ξεχνά τό 2.20'15'' στόν Μαραθώνιο Άγγλίας) άποδεικνύουν περίτρανα τή σωστή και μεθοδική έργασία πού γίνεται στόν κλασσικό μας άθλητισμό.

Είναι πολλοί αύτοί πού άνιδιοτελώς και μέ μόνη θέληση τήν προσφορά περνούν τics περισσότερες ώρες τους στό γυμναστήριο κοντά στους νέους και στις νέες. Παλεύουν μπροστά σέ πάμπολλα έμπόδια. Διαμαρτύρονται και ζητούν βοήθεια για δεκάδες ζητήματα. Έως ότου λυθεί τό ένα ξεφυτρώνουν άλλο πέντε. Δέν άπογοητεύονται όμως. Όπλίζονται μέ περισσότερες δυνάμεις και προσπαθούν. Και θά προσπαθούν συνέχεια. Γιατί ό άγώνας αύτός είναι ώραιος. Και είναι μεγάλη ή ικανοποίησή τους όταν βλέπουν κάθε μέρα στό γήπεδο ένα στρατό άπό νέους και νέες νά προπονοούνται.

Γιά όνόματα, χρόνους και άγώνες μας γράφει στό σημερινό σημείωμα ό γυμναστής του ΦΑΣ κ. Νουσηλάζος. Έμεις όπως και όλοι οι Ναουσαίοι εύχόμαστε πάντα ψηλότερα.

Μέ άνάλογες και έλπιδοφόρες έπιτυχίες, για τόν κλασσικό άθλητισμό τής πόλης μας άρχισε φέτος ή χρονιά. Οί έπιτυχίες προήλθαν τόσο άπό τους παληούς όσο και άπό τους νέους άθλητές. Άξίζει νά σημειωθεί ότι φέτος έμφανίστηκαν άρκετοί νέοι και ταλαντούχοι άθλητές, οι όποιοι μέ λίγη καλή θέληση, μέ λίγη ύπομονή και έπιμονή θά χαρούν και θά χαρίσουν στήν πόλη μας μεγάλες έπιτυχίες. Άπό τά μέχρι σήμερα άποτελέσματα ξεχωρίζουν: Τό πανελλήνιο ρεκόρ του Λα-

Ό άθλητισμός μας μπορεί νά φτάσει ψηλότερα

Τό απέδειξαν τά ταλένια του Κυρ. Λαζαρίδη και τής Έφης Σανιδά

Μία όμάδα άπό άθλητές και άθλήτριες του Φ.Α.Σ. «Νάουσα» και του Ε.Γ.Σ. «Ζαφειράκη» έχοντας στό μέσον τους γυμναστές τους κ.κ. Νουσηλάζον και Φερλαχίδη

Γράφει ό γυμναστής
κ. Γ. ΝΟΥΣΗΛΑΖΟΣ

Ζαρίδη Κυριάκου (ΦΑΣ) στό Μαραθώνιο δρόμο (42.192 μ.), πού έγινε στήν Άγγλία μέ 2 ώρες 20'15'' ή πρώτη νίκη τής Έφης Σανιδά (ΦΑΣ) στους πανελληνίους άγώνες άνωμάλου δρόμου στά 1000 μ. μέ 2'40''8 στήν κατηγορία κορασίδων, πού ήταν και ή πρώτη νίκη στήν ιστορία του κλασσικού άθλητισμού τής πόλης μας, τό πρόσφατο 1.50 στό ύψος τής Παγκαλίδου Δέσποινας (Ζαφ.) στους διασυλλογικούς γυναικών, τό 11''1 στα 100 μ. του Χ'ΐωαννίδη Δημήτρη (Ζαφ.), τό 23''3 στα 200 μ. του Μάντζου Κοσμά (ΦΑΣ) και άλλα.

Γενικά τό άποτελέσματα των άγώνων πού έχουν γίνει μέχρι σήμερα είναι:

Στους περιφερειακούς άγώ-

νες άνωμάλου δρόμου πού έγιναν στήν Θεο)νίκη τics καλύτερες θέσεις κατέλαβαν ή Έφη Σανιδά (ΦΑΣ) στα 1000 μ. κορασίδων 2η και Τριανταφυλλίδου Έλευθερία (ΦΑΣ) 5η στα 2000 μ. γυναικών, ή Ηλία Χαρούλα (Φ. Α. Σ.) 5η, ή Μίχου Έλένη (Φ.Α.Σ.) 6η, και ή Πέκαλη Δημήτρα (ΦΑΣ) 8η (γενική βαθμολογία γυναικών 2η θέση), στα 4.000 μ. Χριστοδούλου (ΦΑΣ) 10ος και στα 2.000 παιδων Λογδανίδης Χρήστος (ΦΑΣ) 6ος.

Στους πανελληνίους άγώνες άνωμάλου δρόμου, στα 1000 μ. κορασίδων ή Σανιδά Έφη (Φ. Α.Σ.) κατέλαβε τήν 1η θέση (γενική βαθμολογία δέν βγήκε) αλλά ό ΦΑΣ διεκδικούσε τήν πρώτη θέση και στα 12.000 μ. άνδρών, ό Λαζαρίδης Κυριάκος (ΦΑΣ) κουρασμένος άπό τό ταξίδι και άπό τους δύο πρόσφατους Μαραθώνιους (Άγγλία, Βερμούδες) περιορίστηκε στήν

δεύτερη θέση με χρόνο 33' 45" 6.

Στους εσωτερικούς αγώνες στίβου δέν είχαμε και πολλές επιτυχίες, εκτός από τό 28' 7" τής "Εφης Σανιδά (ΦΑΣ) στό 200 μ. τό 1.45 στό ύψος και τό 4.70 στό μήκος τής Παγκαλίδου Δέσποινας, (Ζαφ.), τό 8' 8" τής Τριανταφυλλίδου Έλευθερίας (ΦΑΣ) στό 60 μ. και τό 37.96 του Μπαγκατζάκη Έμμανουήλ (ΦΑΣ) στό άκόντιο.

Στους διασυλλογικούς δυστυχώς και οι δύο μας σύλλογοι κατοποντίσθηκαν. Ο ΦΑΣ κατέλαβε τήν 5η θέση με 97 1/2 βαθμούς και ό Ζαφειράκης τήν 6η θέση με 92 βαθμούς. Τά κυριώτερα αποτελέσματα ήταν τό 11' 2" στό 100 μ. του Χ' Ίωαννίδη Δημήτρη (Ζαφ.) τό 23' 3" στό 200 μ. του Μάντζου Κοσμά (ΦΑΣ), τό 2' 9" του Χριστοδούλου Άναστασίου (ΦΑΣ) στό 800 μ. τό 19' 4" του Βενετίδη Γεωργίου (Ζαφ.) στό 110 μετ' έμποδίων, ή 2η θέση του Λογδανίδη Χρήστου (ΦΑΣ) στό 1.500 μ. εφήβων με 4' 36" 5, ή 2η θέση του Μπέη Χρήστου (Ζαφ.) στό 3000 μ. με 9' 55" 4, τό 12.36 του Δημάδη Χρήστου (ΦΑΣ) στή σφαιροβολία εφήβων και τό 1.65 του Κάλη Άγγελου (ΦΑΣ) στό ύψος εφήβων

Στους περιφερειακούς έαρινούς που έγιναν στήν Κατερίνη οι σύλλογοι μας δέν κατόρθωσαν νά ξεφύγουν από τή μετριότητα και έτσι κατέλαβαν ό ΦΑΣ τήν 5η θέση με 46 βαθμούς και ό Ζαφειράκης τήν 6η θέση με 34 1/2 βαθμούς.

Στά 100 μ. ό Χ' Ίωαννίδης έκανε ρεκόρ με 11' και κατέλαβε τήν 2η θέση, ό ίδιος στό 200 μ. επίσης με 23' 6" κατέλαβε τήν δεύτερη θέση, στό 800 μ. ό Χριστοδούλου Άναστάσιος (ΦΑΣ) κατέλαβε τήν 4η θέση με 2' 7" 7, στό 110 μ. μετ' έμποδίων ό Βενετίδης Γεώργιος (Ζαφ) 3ος με νέο ρεκόρ 17' 5" στό 5000 μ. ό Λογδανίδης του ΦΑΣ τήν 4η θέση με 17' 33" 8, στή σφαίρα ό Γρέζιος Άντώνιος (ΦΑΣ) τήν 2η με 11.44, στό δίσκο ό Δημάδης Χρήστος (ΦΑΣ) τήν 3η θέση με 31.44, στό επί κοντώ ό Άνδριώτης Στράτος τήν 4η θέση με 2.80 στό 400 μ. μετ' έμποδίων ό Καραγιάννης

Μιλτιάδης τήν 4η θέση με 60' 2" και στις σκυταλοδρομίες 4X100 ό ΦΑΣ 4ος και 4X400 2ος με 3' 38" 2.

Τέλος στους διασυλλογικούς γυναικων που έγιναν πρόσφατα στα Γιαννιτσά οι αθλήτριες και του ΦΑΣ και του «Ζαφειράκη» πέτυχαν πραγματικό θρίαμβο. Από τό 11 κύπελλα τό 8 τό πήραν οι αθλήτριές μας (5 ό Ζαφειράκης και 3 ό ΦΑΣ) τό ένα σάν πολυνίκης σύλλογος). Τήν πρώτη θέση κατέλαβε ό ΦΑΣ με 64 βαθμούς, ενώ ό Ζαφειράκης τήν τρίτη με 44 βαθμούς.

Τά κυριώτερα αποτελέσματα ήταν: στό 100 μ. ή Σκουλαριώτη Παναγιώτα (Ζαφ.) 1η με 13' 2" και ή Φερλαχίδου Σοφία (ΦΑΣ) 3η με 14' , στό 400 μ. ή Τριανταφυλλίδου Έλευθερία (ΦΑΣ) 2η με 65' και ή Νιμπίτη Δέσποινα (ΦΑΣ) 3η με 68' , στό 800 ή Σανιδά Έφη (ΦΑΣ) 1η με 2' 27" 5, στό 100 μ. μετ'

έμποδίων ή Σανιδά Έφη του ΦΑΣ 2η με 17' 9" και ή Τρούπκου Πορφύρα (ΦΑΣ) 3η με 19' 2, στό μήκος ή Παγκαλίδου Ηλέκτρα (Ζαφ.) 1η με 4.82, ή Παγκαλίδου Δέσποινα (Ζαφ.) 1η με 4.68, ή Σαρακατσάνου Ζωή (ΦΑΣ) 4η με 4.39 και ή Πέκαλη Δημήτρα (ΦΑΣ) με 4.21 στό ύψος ή Παγκαλίδου Δέσποινα (Ζαφ.) 1η με 1.50, ή Συμιλίδου Αικατερίνη (ΦΑΣ) 3η με 1.30 και ή Τρούπκου Πορφ. (ΦΑΣ) 6η με 1.20, στή σφαιροβολία ή Παρχαρίδου Γεωργία (ΦΑΣ) 1η με 8.12 και ή Μίχου Έλένη (ΦΑΣ) 5η με 6.63, στή δισκοβολία ή Παγκαλίδου Ηλέκτρα (Ζαφ.) 1η με 27.33, ή Μίχου Έλένη (ΦΑΣ) 3η με 22.22 και ή Παρχαρίδου Γεωργία (ΦΑΣ) 4η με 21.53, στόν άκοντισμό ή Φραγκοπούλου Χρυσ. (ΦΑΣ) 5η με 19.36 και στή σκυταλοδρομία 4X100 1η ή ομάδα του Ζαφειράκη με 55' 8" και 3η ή ομάδα του ΦΑΣ με 57' .

Τήν 1.4.1978 ό Σύλλογος Άποφοίτων Ναούσης σε συνεργασία με τήν Έταιρεία Μακεδονικών Σπουδων οργάνωσε διάλεξη με θέμα: «Βέρρια — Μίεζα — Αιγές. Ιστορικές πηγές κα μνημεία». Μί-

λησαν οι: 1) Δημ. Σαμψάκης επίσημονικός συνεργάτης του αρχαιολογικού τμήματος τής Ε.Μ.Σ. 2) καθηγητής κ. Φώτιος Πέτσας.

Η διάλεξη έγινε στην αίθουσα του Δημοτικού Θεάτρου Νυοίκης.

‘Η αλήθεια καί γιατί δέν τήν δέλουμε

Τοῦ κ. Βασ. Ναλμπάντη

“Αν ἀκούσατε κάποιον νά διαμαρτύρεται γιά τήν ἀκρίβεια, γιά τήν κυκλοφοριακή συμφόρηση, γιά τά καυσαέρια ἢ γιά τόν θόρυθο, θά αισθανθεῖτε τήν ἀνάγκη νά προσθέσετε τήν φωνή σας στή δίκαιη διαμαρτυρία του. Ἡ διαμαρτυρία εἶναι ἡ μόνη ἀναμφισβήτητη κατάκτηση τοῦ σύγχρονου ἀνθρώπου. Μᾶς λείπουν πολλά πράγματα, ἀλλά ἔχουμε τουλάχιστον τὸ δικαίωμα νά διαμαρτυροῦμαστε. Καί δυστυχῶς, ἔχουμε πολλοὺς λόγους νά διαμαρτυροῦμαστε. Ἄλλὰ ἀκούστε μιά πρωτότυπη διαμαρτυρία:

«Δέν καταλαβαίνω τοὺς ἀνθρώπους. Ἀγαποῦν τήν ἐλευθερία, ἀλλά τῆ δική τους, ὄχι τοῦ ἄλλου. Ἀπόδειξη, ὅτι κινδυνεύω νά χάσω τοὺς φίλους μου, γιατί ἔχω τήν συνήθεια νά λέω ὅτι σκέπτομαι. Δέν εἶναι σωστό; Αὐτό δέν σημαίνει ἐλευθερία; Ἐγὼ εἶμαι εἰλικρινής. Δέν μπορῶ νά κρύβω τίς ἰδέες μου καί τίς κρίσεις μου. Μόνο αὐτὸ ποῦ κάνει τοὺς φίλους μου νά θυμῶνουν. Ἐλάχιστοι ἄνθρωποι ἀνέχονται τήν ἀλήθεια. Δέν θέλουν νά τήν ἀκοῦνε, ἀλλά προτιμοῦν νά ζοῦν στήν ἀπατηλή, πιστεύοντας ὅτι οἱ ἄλλοι δέν βλέπουν τὰ λάθη τους καί τίς ἐπιζήμιες δραστηριότητές τους. Ἐγὼ ἀρνοῦμαι αὐτὴν τήν ἀπατηλὴ σιγουριά. Λέω στὸν καθένα αὐτὸ ποῦ κρίνω ὅτι πρέπει νά πῶ. Τόσο τὸ χειρότερο ἂν μοῦ θυμῶσει. Πάνω ἀπ’ ὅλα ἡ εἰλικρίνεια».

Χωρὶς ἀμφιβολία, καμμιά ἀνθρωπινή σχέση δέν εἶναι διώσιμη, ἂν δέν βασίζεται στήν εἰλικρίνεια. Χωρὶς ἀμφιβολία, ὁ εἰλικρινής εἶναι κατὰ κανόνα τίμιος καί ἄξιος ἐμπιστοσύνης. Ἄλλὰ μπορεῖ νά εἶναι κανεὶς εἰλικρινής, χωρὶς νά κάνει φρόνητο τὴν εἰλικρινειά του. Μπορεῖ νά σέβεται τήν ἀλήθεια χωρὶς νά ξεσκεπάζει μὲ ἀδιάλλακτο καὶ μαχητικὸ τρόπο, ἐκείνους ποῦ ἔχουν λόγους νά τὴν κρύβουν ἀδιαφορώντας γιά τίς συνέπειες τῶν ἀποκαλύψεών του.

Ὁ εἰλικρινής τοῦ παραδείγματός μας ἀπορεῖ, γιατί οἱ φίλοι του τὸν ἐγκαταλείπουν ἕνας ἕνας. Ἄλλὰ ἡ φιλία ἂν βασίζεται στήν εἰλικρίνεια, ἔχει ἐπίσης ἀνάγκη ἀπὸ πολλὴ ἐπιείκεια καὶ περισσήτερη διακριτικότητα. Ἄν δέν πρέπει νά λέμε ψέματα, τίποτα δέν μᾶς ἀποχρε-

ώνει νά λέμε μιά δυσάρεστη ἀλήθεια. Καί τίποτα δέν δικαιολογεῖ τὴν τάση νά ὑπογραμμίζουμε χωρὶς νά μᾶς τὸ ζητοῦν. Πολλὲς φορές ἀντίθετα, εἶναι προτιμότερο νά κάνομε πῶς ἀγνοοῦμε ὀρισμένες ἀλήθειες γιά νά μὴ θοισκόμαστε στὴ δυσάρεστη ἀνάγκη νά καταδικάζουμε ἀμετάκλητα τοὺς φίλους μας.

Καί ἕστερα ποῦς μπορεῖ νά ἰσχυριστῆ ὅτι κρίνει σωστά, ὅτι δέν βασίζει τὴν κρίση του στὰ φαινόμενα, ὅτι δέν κάνει λάθος ὡς πρὸς τὰ ζήνητρα, τίς περιστάσεις καί τὰ γεγονότα, τῶν ὁποίων δέν μπορεῖ ποτὲ νά γνωρίζει τίς βαθύτερες καί πραγματικὲς αἰτίες; Κι’ ἂν εἶναι ἔτσι γιατί νά μὴ παραχωρεῖ σ’ ἐκείνους ποῦ κρίνει τὸ πλεονέκτημα τῆς ἀμφιβολίας;

Ἐκτὸς ἀπὸ πολλὴ ὀρισμένες καί ἰδιαίτερες περιπτώσεις, ὅπου ἡ διαφορετικότητα καί ἡ κρίση μας μποροῦν νά βοηθήσουν ἕνα φίλο μας νά ἐντοπίσει καί νά διορθώσει ἕνα λάθος του, ἡ εἰλικρινειά μας ὅταν ἔχει στόχους τοὺς ἄλλους, δέν κί-

νει καλὸ. Καμμιά φορά, μάλιστα ἔχουν ὑποπτεῖ κίνητρα ἐκείνοι ποῦ στὸ ὄνομα τῆς εἰλικρινείας, ἀποκαλύπτουν δυσάρεστα γεγονότα — ποῦ δέν θά ἔβλαπταν κανέναν ἂν ἔμεναν κρυφά — καί κρίνουν ἀύστηρά τοὺς ὑπευθύνους αὐτῶν τῶν γεγονότων.

Εἶναι πολὺ εὐκόλο νά ἐκφράσουμε τὴν ἀποδοκιμασία μας ἢ τὴν δυσανεξία μας. Ἀδειάζουμε τὴ χολή μας, ἀδιαφορώντας γιά τὸ κακὸ ποῦ κάνομε, χρησιμοποιώντας τὴ «γλώσσα τῆς ἀλήθειας, τῆς εἰλικρινείας». Ἄλλὰ ὁ ρόλος μας δέν εἶναι νά χώνουμε τὴ μύτη μας στὶς ὑποθέσεις τῶν ἄλλων καί νά θυγίζουμε τ’ ἄπλανά τους στὴ φόρα. Αὐτὴ δέν εἶναι εἰλικρίνεια ἀλλὰ σκληρότητα. Κακία ἴσως. Καί, νά γιατί οἱ εἰλικρινεῖς αὐτοῦ τοῦ εἶδους εἶναι ἀνεπιθύητοι...

Σὲ τελευταία ἀνάλυση, ἡ εἰλικρινειά τους... δέν εἶναι εἰλικρινής. Γιατί πολλὴ ἀμφιβολία ἂν θά μιλούσαν μὲ τὴν ἴδια ὠμὴ εἰλικρίνεια γιά ἕνα δικό τους παράπτωμα. Ἐκτὸς ἂν ὁ ἐγωκεντρικισμὸς τους τοὺς κάνει νά πιστεύουν, ὅτι εἶναι ἀλάνθαστοι καί ἀναμάρτητοι...

ΕΥΠΝΑ

ΝΤΕΝΕΚΕΔΟΥΠΟΛΗ

Τὸ θεατρικὸ τμήμα τοῦ Συλλόγου Ἀποφοίτων παρουσίασε στὶς 4 Ἰουνίου τὸ κοινωθέατρο «Εὐπνα Ντενεκεδούπολη» τῆς Ἐθνεγενίας Φακίνου μὲ μουσικὴ Γιάννη Μαροκόπουλο. Τὰ ντενεκεδάκια ζωντανέψαν στὰ χέ-

ρια τῶν Κώστα Κόλλα, Πίστης Κεφαλᾶ καί Γιάννη Καρατσιώλη. Βοήθησαν στήν ἐπιτυχία τοῦ ἔργου οἱ Ζαφείρης Τσουκαλάς, Λευκὴ Σαμιρά, Γιάννης Ἀγοριστὸς καί παιδιὰ ἀπὸ τὸ παιδικὸ θεατρικὸ τμήμα.

Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἡ χορωδία καὶ ὀρχήστρα τοῦ Γυμνασίου Θηλέων Ναούσης

Στις 21 Ἀπριλίου ἡ χορωδία καὶ ὀρχήστρα τοῦ γυμνασίου θηλέων Ναούσης παρουσίασε ἕνα πλουσιώτατο καλλιτεχνικὸ πρόγραμμα στὸ Δημοτικὸ Θέατρο Ναούσης. Τὴν ὅλη εὐθύνη γιὰ τὴν προετοιμασία καὶ τὴν ὁργάνωση τῆς χορωδίας καὶ ὀρχήστρας ἀνέλαβαν κυρίως ὁ καθηγητὴς κ. Παῦλος Πολλαναγνωστάκης καὶ ἡ μαθήτριά του Ἡρώ Δάδη. Ὡς μέθοδος διδασκαλίας χρησιμοποιήθηκε τὸ μουσικοπαιδαγωγικὸ σύστημα KARL ORFF. Σημειώνεται τὸ γεγονός ὅτι ἡ φιλότιμη προσπάθεια μαθητριάων καὶ ὀπυθόνων καρποφόρησε χωρὶς τὴν συμβολὴ καθηγητοῦ μουσικῆς. Τὸ πρόγραμμα περιελάμβανε 22 μουσικὰ κομμάτια ἀπὸ 20 ὄψεις.

Οἱ μαθήτριά του ἀπετέλεσαν τὴ χορωδία ἦσαν οἱ ἑξῆς:

Ἀργυρίου Ἐφη, Δημητρίου Θωμαῆ, Μπακαλιῶ Ἐλένη, Κιαφούλη Εὐη, Μπακαλιῶ Κατερίνα, Τόσιου Δέσποινα, Τσακίρη Ὀλγα, Ἀνδρεάδου Ἄννα, Δίμιπαλα Καλλιόπη, Ἀνδρεάδου Ματούλα, Τσίτσι Κατερίνα, Γκόστη Γλαύκη, Μολύδα Κατερίνα, Σημογιάννου Τασούλα, Χατζηγιαννίδου Εὐθυμία, Κατσιώκαλη Τζένη, Χατζηπαράσχη Εὐλαμπία, Διαμάντη Ὀλυμπία, Τσάκωνα Χριστίνα, Τσιγαρίδα Κατερίνα, Καστανιώτη Ἰφιγένεια, Δια-

Χορωδία καὶ ὀρχήστρα τοῦ Γυμνασίου Θηλέων Ναούσης

μάντη Λίδα, Χατζηρυσυλλῆ Κρουτσάλλα, Ροδίου Τασούλα, Δημητρίου Μαρφούλα, Τσιώτσιου Σοφούλα, Αἰγαντζῆ Βίκυ, Μόκα Νίτσα, Μπιτέρνα Δέσποινα, Τζάμου Κατερίνα, Πιτάκη Μαρία, Ζαφείρκου

Κατερίνα, Φεΐδαρη Μαρία, Αἰδατζίδου Ἐλεῖδα, Μπάρκα Λύττα Παπανικολάου Τριανταφυλλιά, Σιμηωνίου Μαρία, Τριανταφύλλου Μαρία, Ροδίου Τασούλα, Γουργουλιάντου Μαρία.

Πότε ἔγιναν οἱ διάφορες ἐφευρέσεις

Ἐπιμέλ. Χρ. Σιάτρη

α) Τὸ ἀερόμετρο ἀνακαλύφθηκε ἀπὸ τὸν Φαρενάτ το 1720.

β) Ἡ διὰ τοῦ αἰθέρος ἀναίσθησία ἀνακαλύφθηκε τὸ 1848 ἀπὸ τὸν ἀμερικανὸ χειρουργὸ Μύρτον.

γ) Τὸ ἐπαναληπτικὸ τυφέμο ἀνακαλύφθηκε ἀπὸ τὸν Γερμανὸ Μάουζερ τὸ 1871.

δ) Οἱ ἀδελφοὶ Λυμπέρ πρόβαλαν τὴν πρώτη κινηματογραφικὴ μηχανή στὴ Λυών τὸ 1895.

ε) Ἡ ἐφαρμογὴ τῶν ἐλίγων στὰ πλοῖα ἐπενοήθη ἀπὸ τὸν Νταλλερὸ τὸ 1803.

ζ) Τὸ 1543 ὁ Πολωνὸς σοφὸς Κοπέρνικος διετύπωσε τὸ ἰσχύον

καὶ σήμερον ἀστρονομικὸ σύστημα.

η) Ἡ ἐπαργύρωση τῶν σκευῶν καὶ κοσμημάτων ἐφαρμόσθηκε πρώτη ἀπὸ τὸν Γάλλο μεταλλεολόγο Ρουβλζ.

θ) Τὰ χημικὰ σπέρτα ἐφευρέθησαν ἀπὸ τὸν δρ Σαούρια κατὰ τὸ 1856.

— Τὸ κολοσσιαῖο ἔργαγμα τῆς Κοιμημένης Ἀριάδνης στὸ Βατικανόν, εἶναι τὸ μόνον στὸν κόσμον πού ἔχει στὸ μαρμάρينو πρόσωπό του ματζιλάδα.

— Ἡ ἀξιολογιώτερη ἠχώ πού εἶναι γνωστὴ δημιουργεῖται στὴ Φωλιά τοῦ Ἄετοῦ» στὰ βουνὰ πού περιβάλλουν τίς λίμνες τοῦ Κιλλάρνεθ, στὴν Ἰρλανδία. Ἡ ἠχώ αὐτὴ ἐπαναλαμβάνει τὸν παραμικρότερο

φθόγγο τουλάχιστον ἑκατὸ φορές.

— Γιὰ νὰ ὀγῆ ἕνα χιλιόγραμμα μετὰξὶ χροειάζονται 2.000 μετὰξοσκώληκες.

— Ἀπ' ὅλα τὰ ζῶα τὰ ποικίλια καὶ τὰ μυρμηγκία προαισθάνονται τίς πλημμύρες καὶ ἀμέσως ἀπομακρύνονται σὲ μέρη ψηλότερα.

— Ὁ σκύλος εἶναι τὸ ζῶο τὸ ὁποῖο συχνότερα προσβάλλεται ἀπὸ τὸν κεραυνόν. Ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους

περισσότερο προσβάλλονται οἱ ἄνδρες παρά οἱ γυναῖκες.

— Τὸ βερνίκι τῶν ὑποδημάτων εἶναι νέα ἐφεύρεση ἀναγομένη στὸ 1814. Ἀποδίδεται σὲ ἕνα Γάλλο, τοῦ ὀνόματός του τὸ ὄνομα δὲν περιεσώθη.

— Οἱ ξανθοὶ ἔχουν κατὰ μέσον ὄρο στὸ κεφάλι τοὺς 104.000 τρίχες οἱ πυρότριχες μόνον 88.000 καὶ οἱ καστανοὶ 102.000.

Δραστηριότητες του Λυκείου Έλληνίδων Ναούσης

Ό «ΟΝΤΑΣ» Μουσείου Λυκείου Έλληνίδων Ναούσης

Από την διάλεξη του Λυκείου Έλληνίδων Ναούσης στην αίθουσα του Πνευματικού Κέντρου Ναούσης με θέμα «Ξυλογλυπτική 18ου – 19ου αιώνα»

Ό κ. Κων)νος Κεφαλός Διευθυντής του Έθνομολογικού και Λαογραφικού Μουσείου Μακεδονίας ενώ όμιλή εις την διάλεξη του Λυκείου Έλληνίδων

Βροχομετρικά

στοιχεία

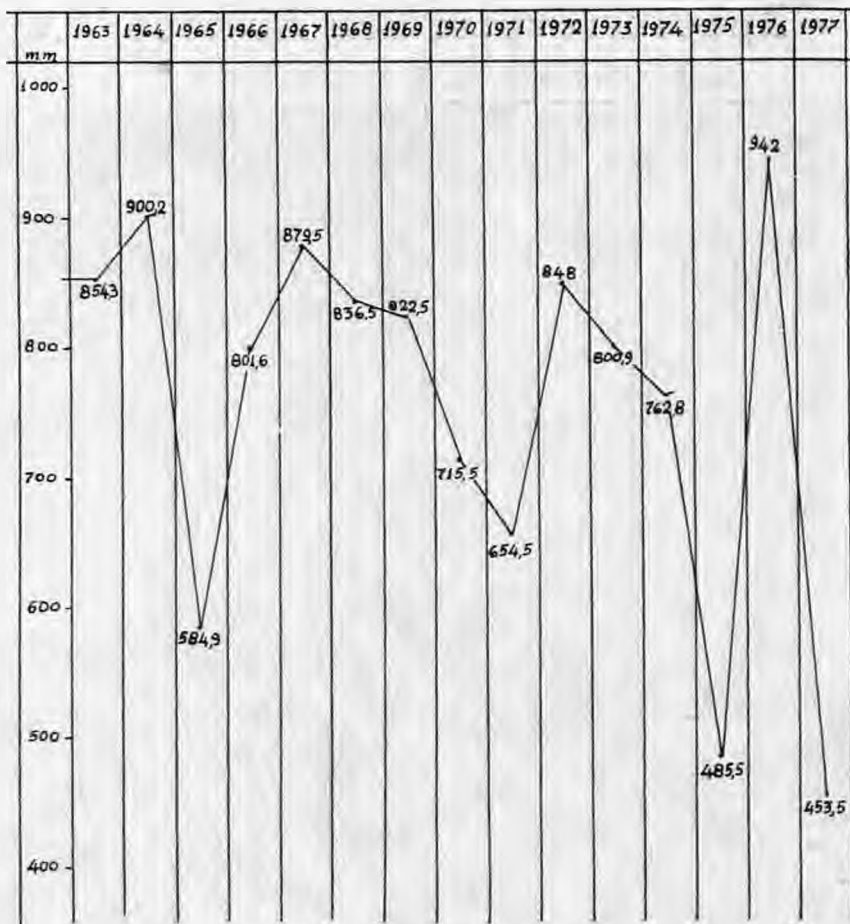
Του Άνεστν Σιδερά

Παρατηρήσεις του Μετεωρολογικού Σταθμού του Ίνστιτούτου Δενδροκομίας
 Η τεθλασμένη γραμμή δείχνει το ετήσιο ύψος της βροχής σε χιλιοστά της τελευταίας 15ετίας.

Το ύψος παρουσιάζει μεγάλες παραλλαγές και ιδίως τα 3 τελευταία χρόνια. Το 1975 είχαμε χαμηλή βροχόπτωση. Στα 1976 παρατηρήθηκε κατακόρυφη άνοδος που έφτασε το ύψος με κόρ, 942 χιλιοστά. Ακολούθησε το έτος 1977 με κάθετη πτώση που έφτασε τα 453,5 χιλιοστά, ώστε να καταστεί το πιό Εηρό έτος της 15ετίας.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

Με το μηνιαίο ύψος βροχής για όλη τη 15ετία, τους μέσους όρους των μηνών, καθώς και το γενικό μέσο όρο, που είναι 756,1 χιλιοστά για κάθε έτος. Όπως φαίνεται από τον πίνακα, οι μήνες Μάρτιος, Μάιος, Οκτώβριος, Δεκέμβριος, είναι οι πλέον βροχεροί μήνες του έτους. Ο δέ Αύγουστος ο πιό Εηρός. Βλέπουμε λοιπόν ότι οι θερινοί μήνες είναι πτωχοί σε βροχοπτώσεις και σπανίως αντικαθιστούν τις άρδεύσεις. Ύπ' όψη ότι μία κανονική άρδευση χρειάζεται 60-70 χιλιοστά νερού περίπου.

α/α	Μήνες	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977	μ. ο.
1	Ιανουάριος	24,0	28,5	89,5	64,2	31,5	98,5	133,0	78,5	68,0	88,0	108,5	106,5	25,5	20,5	12,5	65,1
2	Φεβρουάριος	72,0	28,5	46,0	17,0	9,5	50,0	105,0	58,5	89,0	127,0	49,5	167,0	68,5	154,0	29,0	71,4
3	Μάρτιος	56,3	91,5	63,0	120,7	71,0	28,5	209,0	96,5	105,5	115,5	87,0	77,0	59,0	65,5	33,0	85,2
4	Απρίλιος	47,5	21,0	121,9	47,5	44,0	27,5	26,0	27,0	36,0	180,0	20,5	75,5	29,5	49,0	26,0	51,9
5	Μάιος	130,0	134,0	67,0	45,2	127,5	118,0	18,5	84,5	83,5	43,0	7,0	42,8	33,0	193,0	65,0	79,5
6	Ιούνιος	35,0	175,0	65,0	44,5	43,0	88,0	13,5	37,0	36,0	20,5	22,0	48,0	81,0	70,5	73,5	56,8
7	Ιούλιος	8,0	37,0	10,0	15,5	149,5	0	41,0	109,5	41,0	15,0	100,0	0	18,0	82,0	34,0	44,0
8	Αύγουστος	41,0	7,5	0,5	5,0	4,5	21,0	11,5	25,0	31,0	49,0	77,5	4,5	19,0	55,0	8,0	24,0
9	Σεπτέμβριος	10,0	104,5	9,0	77,0	63,5	37,5	35,5	7,5	44,0	50,0	106,4	34,5	20,5	6,5	53,0	44,0
10	Οκτώβριος	238,5	48,0	4,5	110,0	110,5	126,0	1,0	134,0	18,5	149,5	107,5	16,0	39,0	143,0	16,0	84,1
11	Νοεμβρίος	130,0	151,7	35,5	100,5	83,5	100,0	28,0	0	21,0	7,0	45,0	95,5	60,0	89,5	39,0	65,7
12	Δεκέμβριος	62,0	73,0	73,0	154,5	141,5	141,5	200,5	57,5	81,0	3,5	70,0	95,5	32,5	13,5	64,5	84,3
	Σύνολο	854,3	900,2	584,9	801,6	879,5	836,5	822,5	715,5	654,5	848,0	800,9	762,8	485,5	942,0	453,5	756,1

Τζιγεροσαρμάδες

ΥΛΙΚΑ:

1 σουκωταριά από άρνάκι με τὸ μαντήλι (σκέπη).
800 γραμμάρια κρεμμυδάκια.
1/2 δεματάκι μαϊδανό - λίγο δυόσμο

Άλατι - μουσχοπίπερο - μαυροπίπερο.

2 φλυτζάνια τοῦ καφέ ρύζι.
2 αὔγα.

Λάδι - Μπάτσιο ἢ κεφαλοτύρι (προαιρετικά).

ΕΚΤΕΛΕΣΗ:

Πλένετε τὴν σουκωταριά, τὴν ζεματίζετε καὶ τὴν φιλοκόβετε. Πλένετε τὰ κρεμμυδάκια καὶ τὰ φιλοκόβετε. Τσιγαρίζετε μὲ λάδι τὰ σουκωτάκια καὶ ὅταν ἐξατμισθοῦν τὰ ὑγρὰ τους ρίχνετε τὰ κρεμμυδάκια καὶ τὰ ἀφήνετε νὰ τσιγαριστοῦν καὶ αὐτὰ λίγο. Στὴ συνέχεια ρίχνετε 2 ποτήρια νερό, τὸ ρύζι, τὰ μπαχαρικά, ἀλάτι, μαϊδανό - δυόσμο καὶ τὰ ἀφήνετε νὰ σιγοβράσουν. Ἀφοῦ μισοψηθοῦν καὶ φύγει τὸ νερό, τὰ βγάζετε ἀπὸ τὴν φωτιά. Ὄταν κρυώσουν ρίχνετε τὸ τριμμένο τυρί, τὰ αὔγα κτυπημένα καὶ τ' ἀνακατώνετε. Κόβετε τὴν σκέπη σὲ μικρὰ κομμάτια καὶ κάνετε, τυλίγοντας τὸ ὑλικό μὲ τὴν σκέπη, μικροὺς (ἀτομικοὺς) ἢ μεγάλους τζιγεροσαρμάδες. Ψήνετε σὲ δυνατό φούρνο. Ἄν θέλετε, βάζετε σὲ ταψὶ καὶ λίγες πατατούλες στρογγυλές.

Ἀφοῦ ψηθοῦν σερβίρετε τοὺς τζιγεροσαρμάδες ζεστοὺς μὲ πατάτες ἢ ρύζι πιλάφι

Κατσικάκι μὲ κρεμμυδάκια φρέσκα

ΥΛΙΚΑ:

2 κιλά κατσικάκι
3 κιλά κρεμμυδάκια
λάδι ἢ βούτυρο

Άλατι - δυόσμο - μουροπίπερο - σάλτσα.

ΕΚΤΕΛΕΣΗ:

Πλένετε καλὰ τὸ κρέας, τὸ κόβετε σὲ μερίδες καὶ τὸ βάζετε νὰ σιγοβράσει μὲ λίγο ἀλάτι καὶ νερό. Πλένετε τὰ κρεμμυδάκια πολὺ καλὰ, τὰ κόβετε σὲ μικρὰ κομματάκια, τὰ ζεματίζετε μὲ βραστό νερό καὶ τὰ βράζετε χωριστὰ ἀπὸ τὸ κρέας. Ἀφοῦ βράσουν, τὰ στραγγίζετε. Τὸ κρέας μόλις βράσει, τὸ βάζετε

Ναουσαϊκή κουζίνα ἀπὸ τὸ ΚΕΚ Ναούσης

σὲ ταψὶ μαζὶ μὲ τὰ κρεμμυδάκια, ρίχνετε τὸ λάδι, ἀλάτι, μαυροπίπερο, δυόσμο καὶ τὴν σάλτσα.

Τὰ ψήνετε ὅλα μαζὶ σὲ δυνατό φούρνο.

Τσουρέκια

ΥΛΙΚΑ:

3 κιλά ἀλεύρι - 12 αὔγα.

3 ποτήρια λιωμένο βούτυρο (περίπου 700 γραμμάρια).

1/2 κιλοῦ γάλα - Λίγο ἀλάτι.

3 πακετάκια μαγιά.

3 φακελάκια μαχλέπι.

1 πορτοκάλι τὸ ζουμί καὶ τὴν φλούδα

1 κιλό ζάχαρη.

ΕΚΤΕΛΕΣΗ:

Διαλύετε τὴν μαγιά μὲ λίγο χλιαρὸ νερό. Προσθέτετε τὴν ζάχαρη, ἀφοῦ τὴν διαλύσετε μὲ χλιαρὸ γάλα, τὸ πορτοκαλόζουμο, τ' αὔγα ὀλόκληρα κτυπημένα, τὸ ἀτάτι, τὸ εὔσμο πορτοκαλιοῦ καὶ τὸ μαχλέπι. Στὸ τέλος ρίχνετε τὸ ἀλεύρι, προσέχοντας ὥστε ἡ ζύμη νὰ γίνει πολὺ μαλακή.

Λιώνετε τὸ βούτυρο καὶ τὸ ρίχνετε λίγο - λίγο ἐνῶ συνεχίζετε τὸ ζύωμα. Ὄταν τελειώσει τὸ βούτυρο, σκεπάζετε τὴν ζύμη σὲ ζεστὸ μέρος, ἕως ὅτου διπλασιασθεῖ σὲ ὄγκο, περίπου 2 ὥρες. Τὴν ξαναζυμώνετε γιὰ νὰ ξεφουσκώσει. Τὴν ἀφήνετε νὰ ξαναφουσκώσει καὶ πλάθετε μεγάλες πλεξοῦδες. Τὶς βάζετε σὲ βουτυρωμένο ταψὶ καὶ τὶς ἀφήνετε νὰ ἀnéβουν περίπου 1 ὥρα. Ἀλοιφετε τὴν ἐπάνω ἐπιφάνεια μὲ αὔγο καὶ ἂν θέλετε, ρίχνετε σουσάμι ἢ ἀμύγδαλα ἀσπρισμένα.

Ψήνετε τὰ τσουρέκια σὲ μέτριο φούρνο 180°C ἐπὶ 35' περίπου.

Καλὴ ἐπιτυχία!

Ἐξοχικόν κέντρον «ΚΙΟΣΚΙ»

ΡΕΣΤΩΡΑΝ - ΠΑΤΙΣΕΡΙΑ - ΚΑΦΕΤΕΡΙΑ

ΑΦΟΙ Δ. ΤΑΝΗ

Τηλ. 0332-22.257 - 28.168 - ΝΑΟΥΣΑ

Θ. ΔΡΑΓΟΥΜΑΝΟΣ

Τὸ μοναδικὸ κατάστημα μὲ

ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ - ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΑ

ΔΙΠΛΑ ΣΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ

Τηλ. 28.049, 27963 - ΝΑΟΥΣΑ

Ἐμεῖς καί ἡ μόδα. Ἡ μόδα δέν ἔχει ἡλικία

Φροντίστε κι' ἐσεῖς νὰ μὴ δείχνετε τὴν ἡλικία σας. Τὸν μεγαλύτερόλο τὸν ἔχουν τὰ ρούχα. Μοντέρνα κομψὰ καὶ ὄχι κραυγαλέα. Μιὰ μόδα σὰν κι' αὐτὴν ποὺ προστάζει ἡ Μπουτίκ ΜΙΓΓΑ Δημαρχίας 10. Ἐνημερωμένη πάνω σ' ὅλες τὶς λεπτομέρειες τῆς φετινῆς μόδας γιὰ τὴν ἀνοιξη καὶ τὸ καλοκαίρι '78. Μὴν ξεχνᾶτε τὴν πλούσια συλλογὴ μας στὰ **ΜΑΓΙΩ ΜΟΤΙΒΟ**

Μπουτίκ **ΜΙΓΓΑ**

ΤΗΛ. 27589 - ΝΑΟΥΣΑ